

Механизам за независно известување (IRM): Извештај за напредокот на Македонија 2016–2017

Кирил Ристовски, Ненад Марковиќ, Наташа Сердаревиќ ЦЕД „Флорозон“ – Скопје

Содржина

Извршно резиме: Македонија	2
I. Вовед	17
II. Контекст	19
III. Лидерство и процес на вклученост на повеќе заинтересирани страни	24
IV. Заложби	36
Тема 1. Партиципативно креирање на политики	39
Тема 2. Отворени податоци	43
Тема 3. Слобода на информирање	49
Тема 4. Спречување на корупцијата и промовирање на добро управување	52
Тема 5. Ефикасно управување со јавните ресурси (фискална транспарентност)	63
Тема 6. Отвореност на локално ниво	80
Тема 7. Јавни услуги	97
Тема 8. Климатски промени	100
V. Општи препораки	106
VI. Методологија и користени извори (материјали)	109
VII. Анекс Услови за подобност	116

Извршно резиме: Македонија

Механизам за независно известување (IRM) Извештај за напредок 2016–2017

Третиот национален акциски план на Македонија беше резултат на партиципативен процес со опфат на различни прашања рангирани од заштита на укажувачите до транспарентност на буџетот на РМ. Сепак, потенцијалното влијание и степенот на исполнување на 34те заложби варираше. За следниот акциски план, владата би требало да се раководи по принципот на приоритет според најамбициозните и најрелевантните заложби.

Отвореното владино партнерство е доброволна меѓународна иницијатива која цели кон сигурно спроведување на заложби од страна на владините институции во корист на своите граѓани за промовирање на транспарентност, засилување на граѓанскиот сектор, справување со корупција, како и користење на нови технологии во полза на зајакнување на управувањето со државата. Република Македонија своето учество во ОВП го започна во 2011 година. Механизмот за независно известување (IRM) поднесува годишен извештај за активностите на секоја земја/држава членка во ОВП.

Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) има правен мандат да го координира севкупниот процес на ОВП, додека самото спроведување беше распоредено на повеќе владини институции во пратнерство со граѓанскиот сектор, Единиците на локалната самоуправа и меѓународни организации. Иако за време на развојот на акцискиот план, Македонија беше во политичка криза, истата немаше никакво директно влијание врз процесот на ОВП.

Процесот на ОВП

Земјите членки во ОВП го следат процесот на консултации во текот на развојот на својот ОВП акциски план, како и самиот процес на имплементација.

Развојот на акцискиот план беше партиципаторен процес. МИОА беше домаќин на конференција на која беа формирани шест работни групи составени од претставници на граѓанскиот сектор и од тела на владата, каде секоја во фокусот на своето работење работеше на различна политичка област. Владините институции заедно со работните групи беа вклучени во низа работилници и јавни настани, со што се овозможи да се предложат теми за заложби и на истите да се добие повратен одговор. Развојниот процес претставуваше излагање на различни мислења, така што не само вклучените

Информации:

Членка од:	2011
Број на заложби:	34

Ниво на исполнетост:

Комплетно:	12% (4)
Забележително:	21% (7)
Ограничено:	38% (13)
Не е почнато:	26% (9)
Откажано:	3% (1)

Акцент на заложбата:

Пристап до информации:	68% (23)
Граѓанска вклученост:	32% (11)
Јавна одговорност:	6% (2)
Технологија & иновации за транспарентност & одговорност/отчетност:	6% (2)
Нејасно:	12% (4)

Заложби кои се

Јасно релевантни со вредностите на ОВП:	85% (29)
Со потенцијално трансформативно влијание:	6% (2)
Забележително или целосно спроведени	32% (11)
Сите три (★):	3% (1)

во работните групи, туку и севкупната јавност, имаше можност да влијае или да даде коментар на објавената предлог верзијата.

Мандатот на работните групи е продолжен за да учествуваат во имплементацијата на заложбите на ОВП, а владата донесе одлука дека одговорноста во процесот на следење на имплементацијата да биде поделена меѓу сите осум работни групи (две се приклучија во текот на самиот процес). Членовите на работните групи и останатите заинтересирани страни имаа можност да го следат процесот на имплементација и директно да комуницираат со релевантните институции за имплементирање на истиот.

МИОА подготви предлог-верзија на извештајот за само-оценување во август 2017 година, кој беше објавен на веб страната на институцијата, како и на електронскиот веб портал e-demokratija.gov.mk, кои во периодот од две недели беа достапни на јавноста за коментар. Конечната верзија на извештајот за само-оценување беше објавен во септември 2017 година, три месеци по првата година од имплементацијата. Само-оценувањето овозможува широк преглед на процесот на консултации, како и на процесот на имплементација; но во процесот на само-оценување недостасуваат соодветни докази кои се во прилог на наведените постигнувања од заложбите.

Имплементација на заложбите

Како дел од учеството во ОВП, земјите предложуваат заложби за следниот акциски план во период од две години. Акцискиот план на Република Македонија содржи 34 заложби. Табела 1 дава резиме на нивото на секоја исполнета заложба, како и потенцијалното влијание од истата. Табела 2 овозможува сликовит приказ на процесот за секоја заложба и препораки за преземање на следни чекори. Во некои случаи, сличните коментари се групирани во кластер и се прередени за да се олесни читливост во толкувањето.

Потребно е да се забележи дека Механизмот за независно известување (IRM) ги ажурираше критериумите за заложбите почнати на почетокот на 2015 година, за да се постигне стандарден модел за заложбите на ОВП. Под овие критериуми се подразбираат критериуми кои мора да се специфични и да се релевантни според вредностите на ОВП; да имаат трансформативно потенцијално влијание, и во поголем дел или целосно да се исполнети. Македонија доби една заложба со звезда (Заложба 5.1).

Табела 1: Оценување на напредокот според заложба

СКРАТЕНО ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	ПОТЕНЦИЈАЛНО ВЛИЈАНИЕ				НИВО НА ИСПОЛНУВАЊЕ			
	НЕМА	БЕЗНАЧАЈНО	УМЕРЕНО	Трансформативно	Не е почнато	Ограничено	Значително	Исполнето
☉ЗАЛОЖБАТА Е МЕРЛИВА, ЈАСНО РЕЛЕВАНТНА ЗА ПРОПИШАНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОВП, ИМА ПОТЕНЦИЈАЛНО ТРАНСФОРМАТИВНО ВЛИЈАНИЕ, И Е ЗНАЧИТЕЛНО ИЛИ ЦЕЛОСНО ИСПОЛНЕТА/КОМПЛЕТИРАНА.								
Тема 1: Партиципативно креирање на политики								
1.1 Подобрување на процесот на консултации со граѓанското општество								
1.2 Подобрување на соработката меѓу владата и граѓанскиот сектор								
Тема 2: Отворени податоци								
2.1. Креирање на стандарди за отворени податоци								
2.2 Подобрување на платформата за отворени податоци								
2.3 Запознавање на јавноста за терминот отворени податоци								
2.4 Каталог на владини податочни сетови								
2.5 Линк до отворени податоци на веб-страниците/порталите на владата								
Тема 3: Слобода на информации								
3.1. Спроведување на Законот за слобода на информации								
Тема 4: Спечување на корупција и промовирање на добро владеење								
4.1 Спроведување на Законот за заштита на укажувачи								
4.2 Отворени податоци за пријавување на имотна сопственост								
4.3 Следење на интегритетот на Единиците за локална самоуправа								
4.4 Промовирање на соработка за спречување на корупцијата								
Тема 5: Ефикасно управување со јавните ресурси (Фискална транспарентност)								
☉5.1 Иницијатива за отворен буџет								
5.2 Отворени податоци за програмите во здравството								
5.3 Задолжително објавување на информации за јавни набавки								
5.4 Вклучување на граѓанскиот сектор во планирањето на ИПА 2								
5.5 Објавување на податоци за ОРИО								
5.6 Воведување на регистар за договори за концесија								
5.7 Зајакнување на капацитети во Министерството за здравство								

5.8 Објавување на податоци за финансиска поддршка за рурален развој	■	■	■	■	■	■	■	■
5.9 Зголемување на транспарентноста за управувањето со јавните финансии	■	■	■	■	■	■	■	■
Тема 6:Отвореност на локално ниво								
6.1 Развивање на транспарентност и стандарди за отворени податоци	■	■	■	■	■	■	■	■
6.2 Унапредување на финансиска транспарентност на Единиците за локална самоуправа	■	■	■	■	■	■	■	■
6.3 Подобрување на механизмот за институционални консултации	■	■	■	■	■	■	■	■
6.4 Унапредување на соработката меѓу Единиците на локалната самоуправа и граѓанските организации	■	■	■	■	■	■	■	■
6.5 Евалуирање на квалитетот на услуги на локално ниво	■	■	■	■	■	■	■	■
6.6. Подобрување на социјалните услуги	■	■	■	■	■	■	■	■
6.7 Поголема општествена вклученост на лицата со инвалидитет	■	■	■	■	■	■	■	■
6.9 Зголемување на информираност за канцеларијата на Омбудсманот (Народниот правобранител)	■	■	■	■	■	■	■	■
Тема 7: Јавни услуги								
7.1 Погодна правна состојба за социјалните договори	■	■	■	■	■	■	■	■
Тема 8: Климатски промени								
8.1 Развој на политики за климатски промени по пат на партиципативност	■	■	■	■	■	■	■	■
8.2 Отворени податоци за климатски промени	■	■	■	■	■	■	■	■
8.3 Подобрување на информации за загадување на животната средина	■	■	■	■	■	■	■	■

Табела 2: Резиме за напредокот според заложби

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<p>1.1 Подобрување на процесот на консултации со граѓанскиот сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: јасна • Потенцијално влијание: незабележително • Исполнување: Ограничено 	<p>Според претходниот акциски план, оваа заложба е се уште во тек и се стреми кон унапредување на веќе утврдените практики партиципативност во донесувањето на одлуки. Исполнувањето е ограничено што се должи на неодамнешната политичка криза и нестабилност на државата. Досега, развиена е методологија за собирање и следење на податоци од консултации на заинтересираните страни, како и направена е измена во рокот на консултации, односно, продолжен е периодот од 10 на 20 денови за јавни консултации. Во следниот акциски план, заложбата за подобрување на јавните консултации треба да е појасно формулирана со наведени специфични целни промени во веќе постоечките практики во денесувањето на одлуки.</p>
<p>1.2 Подобрување на соработката меѓу владата и граѓанскиот сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: јасна • Потенцијално влијание: незабележителна • Исполнување: Ограничено 	<p>Со оваа заложба се цели кон подобрување на соработката меѓу владата и граѓанскиот сектор во процесот на креирање на политики со формирање на советодавно тело, кое ќе даде придонес во развивањето на Годишната работна програма на Владата, и ќе го поттикне учеството на граѓанскиот сектор во подготовката на Стратегија за соработка меѓу владата и граѓанскиот сектор 2018-2020. Владата ја усвои одлуката за формирање на советодавно тело, а граѓанскиот сектор имаат поднесено осум иницијативи за работната програма.</p>
<p>2.1 Креирање на стандарди за отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Забележително 	<p>Со оваа заложба се цели кон креирање на стандарди за податочни сетови, односно да се подобри униформаност и пристап до владини податоци објавени од различни институции (базирано на DCAT-AP платформа за стандарди). Предлог верзија за стандарди на отворени податоци беше подготвена и електронски објавена за on-line консултации со јавноста.</p>
<p>2.2 Унапредување на платформата за отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Ограничено 	<p>Оваа заложба цели кон утврдување на правен обврзувачки инструмент со кој се добива дозвола за влез и користење на податоци. Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) во договор со две граѓански организации (ЦСМ и Free Software), го избраа лиценцираниот модел Creative Commons BY за порталот отворени податоци, но истиот, сеуште не е официјално усвоен. Препорака на тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) е МИОА да го усвои лиценцираниот модел, а заинтересираните страни да се согласат за понатамошно подобрување на порталот.</p>
<p>2.3 Запознавање на јавноста со процесот на отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително 	<p>Целта на оваа заложба е подигање на јавната свест во информирањето за отворни податоци, како и запознавање на институциите кои се иматели на тие податоци. Заложбата е насочена спроведување на анкета за да се оцени познавањето на граѓаните за отворени податоци, за организирање на обуки за идентификување на отворени податоци и објавување на најмалку 20 институции, за рекламни капањи за отворени податоци, и организирање на</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> Исполнување: Не е почнато 	<p>најмалку еден натпревар или hackathon за развивање на апликации за отворени податоци. Досега, само иницијативата за спроведување на анкета беше подготвена.</p>
<p>2.4 Каталог на податочни сетови од владини институции</p> <ul style="list-style-type: none"> ОВП релевантна вредност: Јасна Потенцијално влијание: Незабележително Исполнување: Не е почнато 	<p>Оваа заложба се стреми кон сигурно спроведување на Законот за употреба на податоци од институциите каде се бара од сите владини институции да направат каталог на своите податочни сетови. Заложбата наложува идентификување на приоритетните институции, анализи на институционалните податочни сетови, креирање на централен каталог за сите податочни сетови, како и кои податочни сетови треба да се објават. МИОА треба да ги идентификува и да подготви листа на институции со приоритет.</p>
<p>2.5 Линк отворени податоци до владините веб страни/портали</p> <ul style="list-style-type: none"> ОВП релевантна вредност: Јасна Потенцијално влијание: Незабележително Исполнување: Не е почнато 	<p>За да се подобри пристапот до објавени податочни сетови, оваа заложба има за цел секоја институција да објави податочни сетови на својата веб страна, да креира посебен дел за отворени податоци на веб страната на која може да се прегледуваат сите објавени податочни сетови со соодветен линк до централната веб страна/портал за отворени податоци. Заради технички ограничувања на тековната веб страна/портал за отворени податоци (www.otvorenipodatoci.gov.mk), заложбата ќе се спроведе откако ќе се постави нов портал (Заложба 2.2) со кој ќе се овозможи директно поврзување до податочните сетови.</p>
<p>3.1 Имплементација на Законот за слобода на информации</p> <ul style="list-style-type: none"> ОВП релевантна вредност: Јасна Потенцијално влијание: Умерено Исполнување: Ограничено 	<p>Во 2015 и 2016 година, институциите примиле околу седумстотини приговори за непочитување на нивната обврска за откривање на информации. За да може Законот за слобода на информации да биде целосно имплементиран, со оваа заложба ќе се подготви напатсвие за проактивно објавување на информации, ќе се следи имплементирањето на “damage tests”, и ќе се спроведе медиумска кампања за запознавање на јавноста. Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до јавни информации (CRFAPI), објави три документи, вклучувајќи го напатствието и препораките за проактивно објавување на информации. “Јавниот интерес” треба јасно да се дефинира за да може оваа заложба да биде целосно исполнета.</p>
<p>4.1 Имплементација на Законот за заштита на укажувачите</p> <ul style="list-style-type: none"> ОВП релевантна вредност: Јасна Потенцијално влијание: Трансформативно Исполнување: Ограничено 	<p>Целта на оваа заложба е поцелосна имплементација на Законот за заштита на укажувачите со подготвување на систем за заштита на укажувањето, како и подигнување на јавната свест. Додека Државната Комисија за спречување на корупцијата (ДКСП) во заедничка соработка со експерти од Твининг проектот на ИПА 2010 објави правилник и организираше обуки, многу малку е сторено за утврдување на овластени лица кои ќе ги ревидираат укажувањата или многу малку е сторено во однос на зајакнување на капацитетите на овластени лица за ревидирање на укажувањата. Препорачано е проширување на оваа заложба, како и нејзино продолжување во следниот акциски план.</p>
<p>4.2 Отворени податоци за пријавена имотна состојба</p>	<p>Со оваа заложба се воведува софтверско решение за историски преглед на пријавување на имотната состојба од јавните службеници, што ја објавува Државната комисија за спречување на корупција. Нов софтвер е развиен за да</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Ограничено 	<p>овозвозможи информации за тековната, но и за претходната имотна сопственост и стаус на јавните службеници. Сепак, основањето на архива која ќе ги содржи овие информации е одложено. Ако не се исполни на време, оваа заложба треба да продолжи во следниот акциски план.</p>
<p>4.3 Следење на интегритето на ЕЛС</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Нејасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Ограничено 	<p>Оваа заложба се гради врз претходниот акциски план на ОВП која се однесува за поттикнување на општините да ги потпишат политиките за анти-корупција и да соработуваат со граѓанските организации за развивање на индекси за мерење на интегритетот на Единиците на локалната самоуправа. Нема ниту една дополнително приклучена на општина за потпишување на политиките, но сепак, Центарот за истражување и креирање на политики во соработка со Државната Комисија за спречување на корупцијата разви два индекса за интегритет. Понатаму, Државната комисија за спречување на корупција може да развие стратегии за поттикнување на повеќе Единици на локалната самоуправа да иницираат мерки за интегритет базирано на процесот за консултации со граѓанските организации.</p>
<p>4.4 Провомирање на соработка за спречување на корупцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Забележително 	<p>Главната цел на оваа заложба е утврдување на одржлива соработка меѓу Државната комисија за спречување на корупција и граѓанските организации, како и развивање на методологија за надворешно следење на работата на ДК за спречување на корупцијата. Нема одржани координативни средби, но сепак, Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) утврди методологија за надворешно следење на работата на ДКСК. Нивните мненија и препораки беа презентирани на форумот во 2017 година. Препорачано е ДК за спречување на корупцијата и граѓанските организации да определат лице за контакт одговорно за иницирање и бележење на напредокот на средбите.</p>
<p>5.1 Иницијатива за отворен буџет</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Трансформативно • Исполнување: Забележително 	<p>За да се подобри транспарентноста за буџетот, со оваа заложба ќе се објават три документи за јавниот буџет, проекција на даночните приходи и расходи на државниот буџет, како и полу-годишен извештај за спроведување на државниот буџет. Министерството за финансии го објави буџетот на државата и полу-годишниот извештај. Државниот буџет беше позитивно евалуиран од граѓанскиот сектор, иако во објавувањето недостасуваат микро-економските индикатори и проекции за следниот квартал. Министерството за финансии треба да воспостави соработка со граѓански организации за да се подобри форматот на полу-годишниот извештај. Следниот акциски план треба да вклучи заложба за транспарентност на буџетот со фокус на среднорочниот извештај.</p>
<p>5.2 Отворени податоци за програми во здравството</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено 	<p>Оваа заложба цели кон увид во буџетот и расходите за програми во здравството, но не е јасно дали овие информации ќе бидат достапни во формат на отворени податоци. Министерството за здравство беше во соработка со Асоцијацијата за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ) за да се објават извештаи за буџетирање на</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Исполнување: Ограничено 	<p>програми во здравството и неговото имплементирање, како и да се организираат кампање за запознавање на граѓаните со истото. МЗ разви темплети за извештаите. Следно, владата треба да ги преземе потребните мерки за објавување на информации за програмите во здравството, ако е можно во формат на отворени податоци.</p>
<p>5.3 Задолжително објавување на информации за јавни набавки</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>Оваа заложба е од претходниот акциски план на ОВП, и се однесува на утврдување на пакет на стандарди кои институциите за јавни набавки мора да ги почитуваат при објавување на информации за јавни набавки. Сепак, почитувањето од институциите беше на доброволна основа и е на многу ниско ниво во почитување на стандардите. Оваа заложба по основ на горенаведеното ќе го направи објавувањето на информации за јавни набавки да биде задолжително за сите релевантни јавни институции. Заради политичките превирања во 2017 година, развојот на новиот закон е одложен за октомври 2018 година. Доколку не се исполни, истражувачот од Механизмот за независно известување (IRM) препорачува продолжување на оваа заложба во следниот акциски план.</p>
<p>5.4 Вклучување на ГОи во планирањето на ИПА 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Ограничено 	<p>Оваа заложба цели кон утврдување на објективните критериуми за избор на ГОи за учество во планирањето и програмирањето на рамката на Инструментот за прет-пристапна поддршка ИПА 2, кој е механизам наменет за финансирање на Македонија од Европската Унија во процесот на пристапување во ЕУ. Првични средби беа одржани со државните секретаријати и беа развиени предлог правила за работата на секторските групи. Истражувачите препорачуваат залагање за оваа активност вон рамката за ОВП.</p>
<p>5.5 Објавување податоци за ОРИО</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>Нема јавно достапни информации за склучени договори и поддршка добиена од ОРИО, програма финансирана од Министерството за надворешни работи на кралството Холандија, која придонесува за развој на јавната инфраструктура во Македонија. Проектот е стопиран, но нејасни се причините за истото.</p>
<p>5.6 Воведување на регистар за договори за концесија</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Комплетно 	<p>Во однос на недостатокот на јавни информации за договори и концесии, особено во однос на експлоатацијата на природните минерални ресурси, Министерството за економија цели кон воведување на регистар кој ќе биде достапен за јавноста. Тековно, регистарот е достапен на www.economy.gov.mk/doc/2079 и содржи податоци наведени во акцискиот план, како што се: името на концесионерот, број и датум на договорот, област на концесијата, и т.н.</p>
<p>5.7 Зајакнување на капацитети на Министерството за здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Нејасна 	<p>Оваа заложба цели кон зајакнување на капацитетите на МЗ за ефективно мерење, следење и известување за имплементацијата и очекуваната корист од програмите за здравствена нега и лекување. Заложбата е спроведена во блиска соработка со ГО Асоцијација за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ECE), но сепак не е јасно која е специфичната улога на Асоцијацијата. Асоцијацијата ги</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Ограничено 	<p>избра можните програми за МЗ во спроведување на пилот методологијата за следење, но конечната одлука сеуште не е донесена.</p>
<p>5.8 Објавување на податоци за финансиска помош за рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>Подобрување на пристапност до информации за распоредување на финансиска поддршка за рурален развој по локации, износ, и т.н., како и за ажурирање на податоците на квартално ниво. Оваа активност треба да се продолжи, но тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР) да постави јасна структура за објавување на податоци и да ја подобри комуникацијата меѓу агенцијата и партнерските ГОи.</p>
<p>5.9 Зголемување на транспарентност во управувањето со финансии од јавен карактер</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>Комисијата за заштита на конкурентноста (КЗК), тековно објавува годишни извештаи за доделување на државна финансиска поддршка за странски компании кои инвестираат во Македонија, но сепак, специфични пакет поволности за странските инвеститори не се откриени на јавноста. Оваа заложба цели кон објавување на добиените поволности по сите основи, вклучувајќи го и износот на државната поддршка за секоја компанија одделно. Спроведувањето на оваа заложба сеуште не е почнато, и следствено, истражувачкиот тим од Механизмот за независно известување (IRM) препорачува продолжување со оваа заложба, а доколку не се исполни, истата да се вклучи во следниот акциски план.</p>
<p>6.1 Развивање на транспарентност и на стандарди за отворени податоци</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Комплетно 	<p>За унапредување на процесот за транспарентност на објавување на отворени податоци на локално ниво, Министерството за локална самоуправа (МЛС) објави стандарди за е-транспарентност и напатствие за користење во ЕЛС, подготви анализа за правната/законската рамка на ЕЛС, и, утврди две платформи за вмрежување на: ГОи, локалната и централната власт. Министерството исто така одржа неколку работилници на локално ниво за зајакнување на капацитетите на ГОи и ЕЛС за користење на отворените податоци. Понатаму, МЛС треба да го следи објавувањето на отворени податоци од ЕЛС според стандардите утврдени со оваа заложба.</p>
<p>6.2 Унапредување на финансиската транспарентност на ЕЛС</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Забележително 	<p>Оваа заложба цели кон идентификување на најважните индикатори во однос на финансиската транспарентност на ЕЛС, и да утврди електронски алатки, вклучувајќи ја и алатката Control E-Board, за да се овозможи полесен пристап до информации за финансиското управување на локално ниво. Дваесет индикатори се селектирани во консултации со ГОи, со што е одобрено софтверско решение за Control E-Board и за мобилна апликација на истото од Google Play. Следно е ЕЛС да ја запознаат јавноста и да ги применуваат новите алатки.</p>
<p>6.3 Унапредување на механизмот за институционални консултации</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна 	<p>Оваа заложба е во насока на подобрување на механизмите за институционални консултации со фокус на родова еднаквост во процесот на консултации во разнородните групи со вклученост и на жените. Центарот за истражување и креирање на политики (ЦИКП) во соработка со ГОи поготви акциски планови за родова еднаквост, и разви и спроведе модел кој е</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Забележително 	<p>родово ориентиран за вклученост на жените во креирањето на политики на локално ниво. Шест општини ќе добијат финансиска поддршка во втората половина на имплементацијата на акцискиот план.</p>
<p>6.4 Подобрување на соработката меѓу ЕЛС и ГОи</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Ограничено 	<p>Оваа заложба е дел од проект на UNDP за Западен Балкан, и цели за отклонување на недостатокот за транспарентност во однос на распоредување на финансиска поддршка од ЕЛС за доделување на ГОи. Оваа заложба ќе овозможи пристап до информации како локалното управување со финансии е доделено на ГОи за зајакнување на соработката меѓу ЕЛС и ГОи. UNDP и МЛС ги проценија постоечките механизми за гарантирање/доделување на финансиски средства по основ на критериуми кои се однесуваат на финансиската состојба и големина на ГОи. Сеуште не се почнати процесите за дизајнирање на шемата за гарантирање, како и процесот за градење на капацитети.</p>
<p>6.5 Евалуирање на квалитетот на услуги на локално ниво</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>За да се подобри квалитетот на услуги кои ги овозможуваат единиците на локалната самоуправа, со оваа заложба ќе се креира систем за мерење на задоволството на граѓаните и ќе се евалуира испорачувањето на услуги на локално ниво во 81 ЕЛС. Заложбата во која е вклучено собирање на податоци и зајакнување на капацитетите за НВОи да можат да го следат давањето на услуги во општините, е одложена заради локалните избори во октомври 2017. Тимот на истражувачи од Механизмот за независно информирање (IRM) препорачува владата да го преиспита имплементирањето на оваа заложба. Доколку не се исполни, заложбата треба да се продолжи во следниот акциски план и да се прошират активностите за подобрување на услугите на локално ниво според добиените повратни информации.</p>
<p>6.6 Унапредување на социјалните услуги на локално ниво</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Ограничено 	<p>Со оваа заложба ќе се развие дигитална платформа и мобилна и десктоп апликација со кои ќе се овозможи комуникација меѓу родители и пред-училишните установи и градинки, како и со провајдери на услуги во оваа област. SOLE Communication Network ги креираше апликациите и веб платформата; сепак не е јасно кој е одговорен за финансирањето на платформата во училиштата, и не е направено јавно претставување на апликацијата. Следно, треба да се дефинираат вклучените градинки. Доколку не се исполни навреме, овој иновативен пристап може да се продолжи за имплементација во следниот акциски план.</p>
<p>6.7 Поголема социјална инклузивност на лица со инвалидитет</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Умерено • Исполнување: Не е почнато 	<p>Оваа заложба е со цел за прилагодување на веб страните на општините за пристап на лица со визуелна попреченост, како и за објавување на листа со контакт-лица обучени за комуникација со лица со инвалидитет. Ова ќе претставува важен чекор во пристапот до услуги на локално ниво кој историски гледано е проблем за лица со инвалидитет. Спроведувањето не е почнато, а според МЛС, содржината на заложбата е видно изменета. Се препорачува МЛС да идентификува релевантни групи кои ќе придонесат за имплементација на активностите во специфичните општини.</p>

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
6.8 Подобрување на комуналните услуги на локално ниво	Оваа заложба е официјално повлечена од Владата, и не е оценета од Механизмот за независно известување (IRM).
6.9 Поголема информираност за канцеларијата на Омбудсманот <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Ограничено 	Истакнување за ниската информираност на граѓаните за улогата на Омбудсманот/Народниот правобранител. Со оваа заложба ќе се постира URL на веб страните на општините за поврзување со веб страната на Омбудсманот. Од 80 општини, 35 сеуште го немаат инсталирано URL на своите веб страни.
7.1 Подобна правна/законска средина за социјални договори <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Нјасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Забележително 	Целта на оваа заложба е идентификување на правните ентитети кои можат да даваат социјални услуги, како и промовирање на социјалното претприемништво. Оваа заложба предвидува развивање на стандарди за давање на социјални услуги и за дефинирање на процедури за доделување лиценци на ГОи за истите. Заложбата не го унапредува пристапот до информации или не го подобрува вклучувањето на граѓанското општество во процесот на донесување на одлуки. Воведен е модел за социјални договори. Заложбата е нејасна во однос на распоредување на одговорноста меѓу ЕЛС и ГОи. Препорака на истражувачите од Механизмот за независно известување (IRM) е оваа заложба да не се вклучи во следниот акциски план.
8.1 Развивање на политики за климатски промени по пат на партиципативност <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Забележително 	Со оваа заложба ќе се развијат политики за климатски промени на транспарентен начин и по пат на партиципативност и консултации со заинтересираните страни и државните институции во согласност со Спогодбата од Париз за подготвување на две-годишен извештај за климатските промени. Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) одржа три работилници за консултации, и on-line се објавија информативните материјали за Спогодбата од Париз, вклучувајќи преглед на национални обврски за известување за климатските промени. Следно е потребата за распоредување на соодветен буџет од страна на владата за континуирано информирање за промените во животната средина. МЖСПП се препорачува да го прошири процесот на консултации со Министерството за транспорт и комуникации, со Министерството за здравство, со Министерството за земјоделство, со Министерството за економија, како и со релевантните ГОи.
8.2 Отворени податоци за климатски промени <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително 	Со оваа заложба се овозможува пристап до националните податоци за штетните гасови, како и за податоци за климатски промени на национално и локално ниво. Ажурирањето на пописот на штетни гасови и влијанија е позитивен чекор, но заложбата не упатува како ќе се подобри квалитетот на податоците. Досега, МЖСПП со останатите заинтересирани страни на ова поле, го дополнија и го овозможија пристапот до пописната

ИМЕ НА ЗАЛОЖБАТА	РЕЗУЛТАТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Исполнување: Забележително 	<p>листа на штетни гасови, и почнаа со процес на зајакнување на институционалните капацитети со обучување на две лица од кадарот во Македонската академија за наука и уметност. МЖСПП треба да продолжи со собирање на податоци за климатските промени, како и истите да се објавуваат во достапен формат (user-friendly format).</p>
<p>8.3 Подобрување на информациите за загадување на околината</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОВП релевантна вредност: Јасна • Потенцијално влијание: Незабележително • Исполнување: Комплетно 	<p>За обезбедување на одговорност од приватниот сектор во информирањето за загадување на животната средина, со оваа заложба ќе се подготви водич/правилник за следење на емисиите од индустријата со софтверско решение за следење на емисиите. Водичот/правилникот е завршен, а следниот чекор е дополнување на релевантното законодавство, за да се утврди јасен мандат за правниот сектор во подготвувањето на извештаите за загадување на околината. Следниот акциски план може да ја вклучи оваа заложба со проширување на истата во однос на утврдување на механизми за почитување од сите компании.</p>

Препораки

Заинтересираните страни во следниот акциски план се повикаа на продолжување и зајакнување на заложите кои се однесуваат на тековниот пристап до информации. Дополнително, владата треба да ги прошири заложите за заштита на укажувачите, како и за транспарентност на буџетот, и да го земе во предвид јавното објавување на вистинската сопственост на компании кои учествуваат во јавните набавки.

Од 2014 година, извештаите на Механизмот за независно известување (IRM) во ОВП вклучуваат пет клучни препораки за следниот циклус на акцискиот план на ОВП. Од владините институции кои ќе учествуваат во ОВП ќе се бара да одговорат на овие клучни препораки во нивното годишно само-оценување. Овие препораки го следат принципот на СМАРТ, и тие се: Специфичност, Мерливост, Одговорност, Релевантност и Временски Период. Според овој принцип, истражувачот од Механизмот за независно известување (IRM) ги презентираше следните клучни препораки:

Табела 3: Пет клучни препораки

Зајакнување на развојниот процес на акцискиот план
Подобрување на Законот за слободен пристап до информации
Зајакнување на правната рамка за укажувачите и развивање на институционални механизми за ефективна заштита на укажувачите
Подобрување на транспарентноста за буџетирање со исполнување на стандардите за пристап до иницијативи за буџетирање
Воведување на заложба за објавување на вистинската сопственост во јавните договори

Барања за подобност: за да се стане учесник во ОВП, владините институции мора да покажат посветеност за отворена влада со исполнување на минималните критериуми за клучните прашања за отворена влада. Вклученост на трета стана се индикатори за утврдување на напредокот на земјата за секое клучно прашање. Повеќе информации се достапни во дел VII во Услови за подобност кој е на крајот од овој извештај, или посетете ја visitbit.ly/1929F1l.

Кирил Ристовски е извршен директор на Центарот за демократија „Флорозон“. Тој е Магистар од Универзитетот во Скопје во областа на управување со човечки ресурси. Тој е активист во невладиниот сектор на полето за демократија и пристап до правата на граѓаните во животната средина.

Ненад Марковиќ е надворешен истражувач за активностите на ЦЕД „Флорозон“ во областа на социјалните науки. Тој, исто така е и професор и декан на катедрата за политички науки на Правниот факултет „Јустинијан“ во Скопје – Универзитет Св. „Кирил и Методиј“. Тој има докторат по политички науки, и е уредник на академскиот журнал „Политичка мисла“ кој е достапен на јавноста два пати годишно.

Наташа Сердаревик е дипломиран академик во областа на Неорганска технологија на Универзитетот Св. „Кирил и Методиј“ во Скопје. Таа е соработник во ЦЕД „Флорозон“ од 2015 година. Г-ѓа Сердаревик има 17-годишно искуство работејќи во меѓународни организации, во Амбасадата на Норвешка, во граѓански организации и во приватниот сектор во областа на проектен менаџмент за развој и поддршка, како и 17-годишно искуство во вмрежување и соработка со бројни заинтересирани страни, партнери од локални граѓански организации, локалните општини, државните агенции, министерства и со Владата на РМ.

Отвореното Владино Партнерство ОВП, има за цел конкретните заложби на Владата со сигурност да промовираат транспарентност, да го зајакнат граѓанското општество, да ја спречат корупцијата и да се применуваат нови технологии за зајакнување на управувањето со државата. Механизмот за независно известување (IRM) во состав на ОВП, го оценува развојот и имплементацијата на националните акциски планови за да се зајакне дојалогот меѓу заинтересираните страни и да се подобри одговорноста.

Open
Government
Partnership

I. Вовед

Отворено владино партнерство е меѓународна иницијатива на заинтересирани страни во општеството која цели кон обезбедување на конкретни заложби од страна на владините институции за своите граѓани во промовирање на транспарентност, подобри услови за граѓаните, спречување на корупцијата, и користење на нови технологии за зајакнување на управувањето. ОВП обезбедува меѓународен форум за дијалог и размена на искуства меѓу владините институции, граѓанските организации, како и вклучување на приватниот сектор, каде што сите заинтересирани страни придонесуваат во процесот за отворена влада.

Република Македонија официјално почна да учествува во август 2011 година, кога Министерот за надворешни работи, Никола Поповски ја објави намерата на државата да стане дел од иницијативата¹. Почетно, самата координација на процесот на ОВП во државата беше спроведувана од страна на Министерството за надворешни работи. Подоцна, координацијата беше предадена на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) кое и денес е одговорна владина институција за процесот на ОВП, вклучувајќи го и акцискиот план 2016-2018.

За да можат да станат замји учеснички во процесот на ОВП, владите треба да покажат определба за отворена влада со исполнување на пакет (минимум) критериуми за подобност. Објективно, вклучување на трета страна се индикатори кои се корисни за утврдување на дометот за напредок на државата за секој критериум посебно: фискална транспарентност, објавување на информации за имотната состојба на јавните службеници, учество на граѓаните, како и пристап до информации. Повеќе информации достапни се во дел VII: Услови за подобност.

Сите ОВП влади учеснички развиваат ОВП акциски планови со кои се елаборираат конкретни заложби во насока на менување на практики со надминување на status quo состојби во текот на двогодишен период. Заложбите може да се надградуваат над веќе постоечките, да се идентификуваат нови чекори за исполнување на тековните реформи, или да се покренат иницијативи за активности во сосема нова област.

Република Македонија го развиваше својот трет национален акциски план од февруари 2016 до мај 2016 година. Официјалниот период на имплементација на акцискиот план беше од јули 2016 до јуни 2018 година. Годишниот извештај се однесува на развојниот процес на акцискиот план, како и за првата година на неговото имплементирање, во периодот од јули 2016 до јули 2017 година. Од 2015 година, Механизмот за независно известување (IRM) го почна објавувањето на годишниот извештај со конечниот статус за напредокот на акцискиот план на крајот од периодот на две години. Сите активности или напредок кои се појавуваат по првата година на спроведување, јули 2017, ќе бидат оценети во извештајот на крајот на годината. Владата го објави извештајот за само-оценување во август 2017 година. Во времето на пишување на годишниот извештај за акцискиот план, јули 2017 година, извештајот за само-оценување беше во подготвителна фаза (не е објавен).

За да се исполнат барањата на ОВП, Механизмот за независно известување (IRM) за ОВП, склучи партнерство со Ненад Марковиќ (Универзитет „Кирил и Методиј“ Скопје, Правен факултет „Јустинијан“ – Катедра за политички науки; Кирил Ристовски и Наташа Сердаревиќ (обајцата од ЦЕД Флорозон – Скопје), кои го извршија оценувањето на развојот и имплементацијата на третиот

акциски план во Република Македонија. За веродостојно да се пренесе наведеното, Марковиќ, Ристевски и Сердаревиќ организираа лични (лице во лице), како и електронски (on-line) интервјуа со претставници од владините институции, како и со претставници на заинтересираните страни од граѓанскиот сектор. Интервјуата беа извршени според полу-структуриран модел за вршење на интервјуа. Дополнително, за конечниот годишен извештај, истражувачите ќе дадат свој критички осврт на два документи подготвени од владата: извештај за третиот акциски план² на Република Македонија (веќе ревидиран) и извештајот за само-оценување објавуван од владата во септември 2017 година.³ Бројни препораки се направени за акцискиот план 2016-2018 со овој извештај. Механизмот за независно известување (IRM) цели кон информирање за тековниот дијалог во поглед на развојот и implementiraweto на идните заложби. Методите и користените извори се наведени во делот VII од овој извештај (Методологија и користени извори).

¹ Интегрирана верзија на Писмота за намера на Република Македонија за членување во ОБП , <https://www.opengovpartnership.org/documents/former-yugoslav-republic-of-macedonia-letter-of-intent-join-ogp>

² Интегрирана верзија на Акцискиот план на Македонија 2016-2018, <https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-national-action-plan-2016-2018>.

³ За време на подготовката на среднорочниот извештај, ове не беше објавено. Овој документ останува за консултации за во конечниот извештај.

II. Контекст

Акцискиот план 2016-2018 се развиваше во тензична политичка атмосфера. Но сепак, владата и граѓанското општество продолжија со иницијативата за позитивен дијалог, така што акцискиот план вклучува заложби кои се однесуваат на приоритени прашања за управување, како што се фискалната транспарентност, пристап до информации и процот на укажувањето.

2.1 Биографија

Развојот и спроведувањето на третиот акциски план на Република Македонија се одвиваше во значително нестабилна политичка состојба на државата, која кулминираше со предвремените парламентарни избори во декември 2016 година и со основањето на новата влада во мај 2017 година. Овој период беше одбележан со граѓански протести кои се однесуваа на протести за и против владата, вклучувајќи го и случајот на политичко насилство на 27ми април 2017 година во Парламентот на Република Македонија.

Политичката нестабилност немаше никакво негативно влијание за учество на Република Македонија во ОВП. Државата стана партнер во 2011 година, надминувајќи го исполнувањето на минималните услови за подобност. Досега, од самото пристапување, не е постигната промена во севкупните условиза подобност, но постигнати се промени во состав на индивидуалните критериуми за подобност; резултатот во однос на објавување на информации за имотната состојба е покачен на а4, додека опаѓање е забележано во индексот за демократија во однос на критериумите за учеството на граѓаните и изнесува а3.

Тензиите произлегоа од спорните избори во април 2014 година. Во февруари 2015 година, Зоран Заев, лидерот на опозициската партија обвини дека Премиерот Никола Груевски спонзорирал програма за прислушување преку тајниот сервис¹ на државата. Протекувањето на следењето на повеќе од 20.000 луѓе скандално се одрази на државата и го поларизираше граѓанскиот сектор. Во обидот за посредување и решавање на политичката ситуација, Европската Унија и Соединетите Американски Држави ги поканија главните политички лидери да преговараат во „Пржино процесот“², во 2015 и 2016 година, за приоритетните реформи. Ова доведе до оставка на Премиерот Груевски чија администрација беше обвинета за спроведување на прислушувањето и програмата за следење. Ваквата атмосфера доведе до поделба на граѓанскиот сектор во две групи: анти-владина „Шарена револуција“ и владина „Граѓанско движење за одбрана на Македонија“. Обете групи одржуваа демонстрации и протести низ целата земја.³

По парламентарните избори во декември 2016 година, и неспособноста на владеачката партија (Внатрешно Македонска Револуционерна Организација-Демократска Партија за Македонско Национално Единство, ВМРО-ДПМНЕ) да формира коалициона влада, протестите станаа насилни. На 27ми април 2017 година, протестанти поддржани од ВМРО-ДПМНЕ насилно влегоа во парламентот за да се спротивстават на изборот на новиот парламентарен спикер, Талат Џафери, етнички албанец⁴. Неколку членови на парламентот од опозицијата беа напаѓани, вклучувајќи го и поранешниот лидер на опозицијата, а сегашен Премиер, Зоран Заев. По нападот на парламентот, Претседателот на Р. Македонија, одобри формирање на алтернативна влада, овозможувајќи на тој начин формирање на коалиција меѓу Социјалните

демократи и партии кои ги претставуваа етничките албанци. Промената на политичката слика, од која зависеше нормализирањето на работата на парламентот, овозможи новата влада да работи во насока на спроведување на ветените реформи за спречување на корупцијата и во надминувањето на спорот за името со Грција за влез во меѓународните организации.

Пристап до информации, транспарентност на буџетот и објавување на информации за имотна состојба

Во Република Македонија, пристапот до информации е загарантиран со Уставот⁵ и со Законот за слободен пристап до информации⁶ од 2006 година. Во 2010 и во 2014 година, Законот за слободен пристап до јавни информации беше дополнет. Од 111 земји, Македонија беше оценета и рангирана на шестнаесеттото место во Рангирање за право на информираност (Global Right to Information Rating⁷). Но сепак, процесот на имплементација беше оптоварен со предизвици кои продолжија и во периодот опфатен со овој извештај.

Европската Комисија (ЕК) во извештаите за напредок во 2015⁸ и 2016⁹ година, наведе приговори за недостаток на казни во однос на непочитување на законските одредби, за исклучување на политичките партии од листите за законско објавување на информации за имотна состојба, како и за прекумерното класифицирање на документи (пример: државните институции често заведуваат документи кои не би требало да бидат категоризирани како класифицирани).

Иницијативата за отворен буџет ја оцени транспарентноста на Македонија во однос на буџетот како недоволна, со оценка 37 од 100, и со забелешка дека има минимално јавно објавување на информации за буџетот¹⁰.

Оваа перцепција е поткрепена од извештаите од ЕК од 2015 и 2016 година. Во 2015 година ЕК забележа дека “транспарентноста за буџетот не е обезбедена во однос на разбирливост, време и веродостојни информации за буџетот кои не се јавно достапни¹¹”. Овој извештај додаде дека “фискалната стратегија 2015-2017 и буџетот за 2015 се усвоени без соодветна парламентарна расправа¹²” и дека “буџетската рамка за среднорочниот период и фискалната транспарентност сеуште треба да се доработат и подобрат¹³”. ЕК препорача воведување на рамка за среднорочни трошоци и дополнително известување за вон-буџетски расходи и области на расходи, за да се зголеми транспарентноста¹⁴ за буџетот.

Според Анкетата Отворен Буџет објавена во декември 2016, транспарентноста минимално е намалена во периодот од 2015 до 2016 година, каде што владата предаде само четири од седум клучни документи за буџетот¹⁵.

Според барањата на ОВП за објавување на информации за имотна состојба во согласност со законот според кој јавните службеници поднесуваат податоци за својата имотна состојба, а кој содржи услов дека информацијата е достапна на јавноста, Македонија го имаше највисокиот можен резултат со што има подобрување откако државата за прв пат се приклучи во ова партнерство.

Граѓанска вклученост

Македонија забележува намалување на резултатот за подобност во однос на граѓанското учество според Economist Intelligence Unit's Democracy индекс за граѓански слободи, откако прв пат се приклучи кон ОВП. ЕК става акцент на прашања за односот кон маргинализираните групи (особено за ромите и ЛГБТ заедницата), за проблемите во слободата на изразување, за затворскиот систем и за формирање на независен механизам за следење на работата на полицијата¹⁶. Овие промени се наведени во извештајот за Македонија од

Фридом Хаус 2016, во кој што просечниот резултат за скоро сите категории бележи намалување.¹⁷

По скандалот за прислушување, настана влошување на состојбата за независните медиуми: според Фридом Хаус рангирањето за независни медиуми се намали од 5.00 на 5.25 што се должи на “индикации за нелегално следење на новинари, обвинувања за владина контрола над уредничките политики на медиумите и зголемување на заплашувањето и нападите над новинарите journalists¹⁸”. Репортерите Без Граници, исто така дадоа слична оценка додавајќи дека “имаше многу извештаи за заканувања, насилство, малтретирање и заплашување на новинари во текот на политичките демонстрации во 2016 година, но само некои од одговорните беа обвинети”¹⁹

Парламентот, во ноември 2015 година, го усвои Законот за заштита на укажувачите како обврска која произлезе од Пржино процесот и како заложба кон Меѓународната Заедница за стабилизирање на политичките процеси во државата.²⁰ Сепак неколку прашања се појавија во текот на спроведувањето на Законот за заштита на укажувачите. Како што ЕК во извештајот за напредок 2015 забележува дека “информирањето не се појавува во праксата заради недостаток од сеопфатна заштита”. Како што се наведува во извештајот заштитата со законот остана дискутабилна затоа што “значителни правни, институционални и практични подготовки се потребни за ефективна имплементација²¹”. Исто така, Венецијанската комисија на Советот на Европа го издаде своето предлог мислење за Законот (26 февруари 2016²²), каде повеќето приговори беа наведени за двосмисленоста на содржината во материјалите на овој Закон, за областа на објавување на информации од јавен интерес, за институционализирањето на објавувањето на информации од јавен интерес, како и за дефинирањето што се подразбира под јавен интерес.

Како дополнување за ниската институционална доверба²³, насилството кое што се случи во Парламентот на 27 април 2017 година, останува како најголем индикатор за недостатокот на одговорност од државните институции. Ова предизвика загриженост во јавноста во однос на одговорноста и ефективноста на обете институции, Парламентот и Министерството за Внатрешни Работи.

Парламентот сеуште ја нема својата нормална функција по политичката криза на земјата во периодот од 2015 – 2017 година, која уште еднаш беше решена со надворешно вклучување на Меѓународната заедница и со дополнителни институционални средства како што се лидерските средби. Иако краткорочно, ваквите интервенции помогнаа во решавањето на политичките кризи, но долгорочно го саботираа капацитетот на внатрешните заинтересирани страни за надминување на политичката безизлезна состојба.

2.2 Домет на Акцискиот план во однос на националниот контекст

Уште од 2015 година, општата политичка атмосфера стана предизвик за отворена влада, сепак акцискиот план на ОВП беше во насока на поттикнување важни прашања за администрацијата, единиците на локалната самоуправа и индивидуалните граѓани. Предложениот акциски план, доколку се спроведе како што е напишан, ќе придонесе кон позитивни промени во области кои вклучуваат пристап до податоци, анти-корупција, добро владеење и ефикасно управување со јавните средства. Третиот акциски план содржи разновиден домен на прашања кои се релевантни за контекстот на државата.

Потребен е флексибилен временски рок за реализирање на овие процеси, иако долгорочната корист во заложбите е добро дефинирана. Останатите заложби се однесуваат на клучни прашања, но тековниот капацитет за нивно спроведување останува да се утврди. На пример: за заложби за унапредување на локалното управување потребна е координација и човечки ресурси од

единиците на локалната самоуправа за нивно успешно исполнување, кое е нерамномерно во општините, следствено со тоа, националната влада и Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) имаат ограничена можност да спроведат ефективни промени на ова ниво.

Голем број на заложби вклучени во тековниот акциски план се напишани со цел да бидат амбициозни, но секако ќе е потребен подолг временски период за нивен развој и имплементација отколку што тоа го дозволува две-годишниот циклус на акцискиот план. Два примери се однесуваат на Законот за заштита на укажувачите и за подигање на јавната свест за укажувањето (4.1), и вториот, промовирање на интегритетот, транспарентност и одговорност (отчетност) на локално ниво (4.3).

На граѓаните на Република Македонија им е загарантирано правото за локално самоуправување, каде што единиците на локалната самоуправа се дефинирани на општинско ниво. Промовирањето на транспарентност, зајакнувањето на граѓанската партиципативност и спречувањето на корупцијата се заложби застапени во изминатите акциски планови. Сепак, Европската Комисија во Извештајот за Македонија за 2016 година забележа дека локалните власти во континуитет покажуваат недостаток на капацитет за соработка со граѓанскиот сектор.²⁴ Општините сеуште се оценети со низок индекс за отворена соработка. Според студијата подготвена од ACTION SEE (АКТИОН СЕЕ) и Фондацијата Метаморфозиз, општините во Македонија покажуваат резултат од 34% за отворена соработка, 49% е индексот за финасиска транспарентност, а само 8% се забележени на индикаторите за отворени податоци.

Заложбите од 2.1 до 2.5 за пристап до информации се според релевантната вредноста на ОВП, но загриженост од страна на ЕК се наведува во однос на фискалната транспарентност и почитување на Законот за слободен пристап до информации, а исто така и за подигнувањето на јавната свест. Иако долгорочната корист од заложбите кои се однесуваат отворените податоци изгледа реална за имплементација во период од две години, сепак за повеќето од нив е потребен капацитет на различни чинители од институционалната мрежа, а со тоа може да се успори процесот на имплементација.

Акцискиот план, исто така, вклучува заложби кои ефективно се однесуваат на бројни прашања поврзани за фискалната транспарентност и одговорност на централно и локално ниво. Заложбите како што се иницијативата за отворен буџет (5.1) во однос на зголемување на бројот на објавени документи за буџетот, директно се однесуваат на проблемите за фискалната транспарентност, како што и беше наведено во Извештајот за напредокот на државата за 2016 година од страна на ЕК. Дополнително, акцискиот план исто така, вклучува заложби кои се однесуваат на правната/законската одговорност што ја имаат органите вклучени во договорите за јавни набавки за објавување на информации за јавни набавки на веб страните (5.3), како и воведување на регистар за договори за концесија достапен за јавноста (5.6). Ваквите заложби во иднина ја подобруваат институционалната одговорност, која се смета дека е едно од најранливите прашања во државата, за која дадоа забелешки и Фридом Хаус и ЕК.

¹ Freedom House: Macedonia, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/macedonia>

² Според забелешките на Европската Комисија за Извештајот за напредокот на Македонија 2016, основата на Пржино процесот е следната: “ На 20ти јули и 31ви август 2016 год., Лидерите на шетирите водечки политички партии постигнаа согласност за спроведување на Договорот од Пржино, определувајќи го 11 декември 2016 год., за датум за одржување на предвремените

парламентарни избори и објавија поддршка на Специјалното Обвинителство. Тие исто така, ја потврдија нивната заложба за имплементирање на „Приоритети за итни реформи“. Приоритетите за итни реформи претставуваат пакет мерки со фокус на деполитизација на јавната администрација, поддршка на Специјалното Обвинителство, реформи во правосудниот систем, и, т.н.

³ Freedom House, Nations in Transit report 2017: Macedonia country profile, p.7, https://freedomhouse.org/sites/default/files/NIT2017_Macedonia.pdf

⁴ Monitor: Tracking Civic Space, <https://monitor.civicus.org/newsfeed/2017/04/28/200-protesters-storm-macedonias-parliament-ethnic-tensions-flare/>

⁵ Член 16, параграф 3 од Уставот на РМ, стр. 17, <http://www.slvesnik.com.mk/content/Ustav%20na%20RM%20-%20makedonski%20-%20FINALEN%202011.pdf>

⁶ Закон за слободен пристап до информации од јавен интерес, <http://www.slvesnik.com.mk/content/zspijk.pdf>.

⁷ Macedonia, Global Right to Information Rating, <http://www.rti-rating.org/year-2017>

⁸ Европска Комисија – Извештај 2015 за ПЈР Македонија https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2015/20151110_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf.

⁹ Европска Комисија – Извештај 2016 за ПЈР Македонија , https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf

¹⁰ Европска Комисија – Извештај 2016 за ПЈР Македонија , https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf

¹¹ Европска Комисија – Извештај 2015 за ПЈР Македонија, стр 12

¹² Ибид

¹³ Ибид

¹⁴ Европска Комисија – Извештај 2016 за ПЈР Македонија, стр 26

¹⁵ Open Budget Survey Tracker, <http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/update/>.

¹⁶ Европска Комисија-Извештај за ПЈР Македонија 2016, стр.19.

¹⁷ Freedom House. Nations in Transit: country report Macedonia 2016, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/macedonia>.

¹⁸ Freedom House. Nations in Transit: country report Macedonia 2016, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/macedonia>.

¹⁹ Репортери без граници, Извештај за Македонија 2016, <https://rsf.org/en/macedonia>.

²⁰ Законот ги уредува одредбите за „заштита на укажувањето (пријавувањето)Ч правата на укажувачите (пријавувачите), како и должностите и активностите на институциите, односно, правни ентитети за заштитено укажување (пријавување), како и обезбедување на правна/законска заштита на укажувачите (пријавувачите)“ (членови 2-5). Има разлики во однос на заштитено укажување, заштитено интерно укажување, заштитено надворешно укажување, и во однос на заштитено јавно укажување. Законот дава можност за заштита на личните податоци и идентитетот на укажувачот, како и обезбедување на заштита за овие лица (членови 7-8).

²¹ Европска Комисија-Извештај за ПЈР Македонија 2016, стр.17.

²² Интегрална верзија на предлог мнението за Законот за заштита на приватност и за Законот за заштита на укажувачите на „Поранешна Југословенска Република Македонија [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL\(2016\)001-e&yearrelated=2016](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL(2016)001-e&yearrelated=2016).

²³ Меѓународен републикански институт Македонија: Ескалирање на политичка нестабилност во однос на намалувањето на довербата во демократските институции - Анкета, http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/iri_macedonia_survey_april_2016_0.pdf.

²⁴ Анализа за отвореност на локалната самоуправа на Македонија и регионот http://metamorphosis.org.mk/wp-content/uploads/2017/06/Analiza-na-otvorenosta-na-lokalnata-samouprava-vo-MK-i-regionot_Eng.pdf

III. Лидерство и процес на вклученост на повеќе заинтересирани страни

Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) ги координираше сите активности на ОВП. Процесот на консултации беше спроведен преку два национални настани, преку работни групи, и електронски пристап (on-line) за консултации со јавноста на веб страната www.e-demokratija.gov.mk. Иако активностите за подигнување на јавната свест беа ограничени, многу претставници од државни институции, граѓански организации, деловни субјекти и претставници од универзитети беа во можност да дадат свој допринос и влијание во развојот на акцискиот план.

3.1 Лидерство

Во овој дел се опишува лидерскиот и институционален контекст на ОВП во однос на ОВП во Република Македонија. Во Табела 1.1 е презентирано резиме на структурата, додека подолу е даден текстуалниот дел со дополнителни детали.

Република Македонија е унитарна држава со модел на поделба на власт. Власта официјално е поделена на законодавна власт (Парламентот), извршна власт (Влада и Претседател), и правосудството (Основен суд, Второстепен суд (Апелационен суд), и Врховниот суд на Република Македонија). Извршната власт ја има доминантната улога во државата. Процесот на Отворено Владино Партнерство ОВП во државата е координирано од Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА). Иако МИОА го координира севкупниот процес, 34те заложби во Акцискиот план за 2016-2018, беа спроведени од седум министерства (вклучувајќи го и МИОА), три комисии, два Секретаријата и една владина агенција¹, во партнерство со заинтересирани страни од граѓанскиот сектор, локалната самоуправа и меѓународни организации.

Владиниот претставник официјално одговорен за спроведувањето на процесот за ОВП беше сменет во текот на првата година од спроведувањето на акцискиот план. Од март 2017 година, Министерот за информатичко општество и администрација, Г-дин Дамјан Манчевски го предводи процесот за ОВП. Пред промената на власта, во март 2017 година, претходниот главен одговорен за иницијативата беше Г-ѓа Марта Арсовска Томовска, која го следеше креирањето и почетоците на имплементирањето на акцискиот план. Смената на лидерската позиција не влијаеше на спроведувањето на акцискиот план што се должи на несебичната поддршка во процесот од страна на обата министри.

Во 2011 година, правниот мандат за координација со процесот за ОВП беше даден на Министерството за надворешни работи. Но, во 2012 година, со одлука на Владата, координацијата беше доверена на МИОА².

Во текот на процесот на ОВП за креирање на акцискиот план, Република Македонија беше во политичка криза која предизвика политичка нестабилност на земјата, а истата заврши во декември 2016 со предвремените парламентарни избори, кои пак доведоа до формирање на нова влада во март 2017 година. Мислењето на учесниците од граѓанскиот сектор беше дека политичката криза директно не влијаеше на процесот за ОВП во текот на почетните средби за креирање на акцискиот план и заложбите наведени во

истиот. Ниту една граѓанска организација не ја откажа и не ја негираше соработката со МИОА откако беа вклучени во процесот на ОВП.

Активисти од граѓанскиот сектор имаа забелешки за отпорот кој го даваа некои од институциите во однос на објавувањето на податоци и за одбивање на одговорност во процесот на ОВП³ за време на креирањето на акцискиот план; затоа што не беа сигурни дека тие имаат овластувања за наметнување на активности поврзани со процесот на ОВП врз вработените во институциите. Дополнително, ад-хок вклучувањето на специфични организации и личности во работните групи за подготовка на акцискиот план предизвика незадоволство меѓу учесниците вклучени во работните групи уште на самиот почеток на февруари 2016 година⁴. Три граѓански организации (ЦЕА, Зенит, and ЕСЕ) испратија официјален приговор до главната канцеларија на ОВП, детално објаснувајќи дека не сите активности на предложените заложби се прифатени. МИОА проследи официјален одговор до споменатите граѓански организации (ЦЕА, Зенит и ЕСЕ), за разгледување на приговорите, и оствари средба со две од нив за понатамошно разгледување на доставените приговори.

Процесот на ОВП, влучувајќи го и спроведувањето на акцискиот план, нема посебно наменет буџет. Имено, секоја владина агенција која ги координира активностите (заложбите) во процесот на ОВП, определува сопствени средства за да може да се исполнат заложбите. ОВП нема определен буџет за распоредување на финансирањето, а спроведувањето на процесот е во состав на редовното работење на владините институции. Секоја институција управува со одговорноста на постоечкиот кадар за ОВП, вклучувајќи 28 лица од државните институции, од кои 18 се жени, а 10 се мажи.

Во 2011 година, почетната координација на ОВП беше остварена од Министерството за надворешни работи. Во 2012 година, координирањето беше доверена на МИОА и со поддршка од Светска Банка, беше подготвен првиот акциски план (2012-2013), а подоцна и вториот акциски план (2014-2016).⁵ МИОА продолжува и во иднина да ги координира активностите на ОВП. Во однос на имплементирањето на тековниот акциски план, има шест работни групи со свои координатори (претставници од граѓански организации) кои повремено се состануваат и ги следат активностите содржани во шестте тематски наслови. За секоја заложба вклучена е владина агенција за координација која директно поднесува извештаи до МИОА, и кои се од придонес за среднорочниот извештај за само-оценување, како и за конечниот извештај, со ажуриран статус за долгорочната корист и заложбите во акцискиот план.

Табела 3.1: ОВП Лидерство

1. Структура	Да	Не
Дали има точно определено лице за контакт за ОВП (личност)?	✓	
	Споделена	Единствена
Дали има една водечка агенција за залагањата на ОВП?		✓
	Да	Не
Дали одговорниот на Владата управува со иницијативата за ОВП?		✗
2. Правен мандат	Да	Не

Дали определбата на Владата за ОВП е утврдена преку јавно објавен мандат?	✓	
Дали определбата на Владата за ОВП е утврдена преку правно обврзувачки мандат?	✓	
3. Континуитет и нестабилност	Да	Не
Дали има промена на водечките организација(ии) или на вклучените во иницијативите за ОВП во текот на имплементирањето на циклусот на акцискиот план?		✗
Дали има промена на извршниот лидер во текот на времетраењето на циклусот на акцискиот план на ОВП?		✗

3.2 Вклученост на владини институции

Во овој прилог даден е опис кои владини институции биле вклучени во различни етапи на процесот за ОВП. Следниот дел се однесува на описот за невладини организации кои земале учество во ОВП.

Табела 3.2 Учество на владини институции во ОВП

Како институциите учествувале?	Министерства, Одделенија, и Агенции	Законодавство	Правосудство (вклучувајќи ги и квази-агенциите за правосудство)	Останато (вклучувајќи ги уставните независни или автономни органи	Поднационални влади
Консултирање: Овие институции го следеа или беа поканети да го следат акцискиот план, но не се одговорни за заложбите во акцискиот план.	8	0	0	1	0
Предлагаат: Овие институции ги предложија заложбите за инклузивност во акцискиот план.	8	1	0	3	0
Спроведување: Овие институции се одговорни за имплементација	8	1	0	3	0

на заложбите во акцискиот план, без разлика дали истите ги предложиле заложбите или не					
--	--	--	--	--	--

Во Република Македонија, вклученоста во ОВП е координирано од страна на МИОА, но следењето на секоја од 34те заложби е поделено на 14 различни државни институции и водечки агенции⁶.

Во подготвителната фаза на овој акциски план во февруари 2016 година, МИОА наведува дека внатрешни консултации со одговорните министерства и со други административни органи биле одржани пред подготвувањето на предлог верзијата за акцискиот план⁷. Сепак, во акцискиот план не се прецизно наведени кои државни министерства и органи биле вклучени во оваа фаза. Според статистичките податоци во акцискиот план⁸, специфицирано е дека за исполнување на процесот за консултации од февруари до мај 2016 година, за процесот биле консултирани 219 вработени лица од државните агенции, односно 45% од севкупниот број на консултирани лица.

Во текот на првата јавна конференција одржана во март 2016 година, вкупно шест министерства, два секретаријата и три независни државни тела беа консултирани во однос на акцискиот план. На втората јавна конференција, одржана на 11ти мај 2016 година, имало 115 учесници. Учесници на повеќе од 20 државни министерства, агенции, независни комитети, јавни институции и единици на локалната самоуправа биле присутни. Електронски (онлајн) консултации и размена на документи го одбележаа целиот процес на подготовка и спроведување на акцискиот план.

За времетраење на процесот за консултации, сите државни институции, тела и министерства можеа да дадат свој допринос во акцискиот план се до неговото финализирање во мај 2016 година (преку работните групи за осум теми идентификувани во процесот).

3.3 Учество на граѓанското општество

Првата преземена активност за подготовка на акцискиот план беше во декември 2015 година од МИОА и ЦРПМ (CRPM) со анкета за оценување спроведена меѓу граѓанските организации за да се оцени степенот на нивната информираност за ОВП. Граѓанските организации беа избрани од страна на ЦРПМ од нивната широка листа на контакти според нивното директно искуство со граѓанските организации во земјата⁹. По спроведената анкета, се пристапи кон подготвителните активности за развој на акцискиот план кои започнаа во март 2016 година, кога и Владата испрати заедничка покана до граѓанските организации во земјата за проценка на потребите¹⁰ на работните групи на ОВП. Истовремено, граѓанските организации беа замолени да го искажат својот интерес за идна вклученост во процесот. Поканата беше проследена со помош на проект од ТАКСО (Техничка поддршка на граѓанските организации) до 3.400 граѓански организации во земјата¹¹. Во меѓувреме, во март 2016 година, беа одржани три различни работилници со претставници од граѓанските организации од Македонија, каде беа идентификувани 38 соодветни предлози за вклучување во акцискиот план. Овие работилници послужија за подигнување на свеста со запознавање за процесот на ОВП¹².

Првиот голем настан се одржа на 22ри и 23ти март 2016 година. На Конференцијата „ОВП – Дијалог со граѓанските организации за акцискиот план

2016-1018“, се формираа шест работни групи за шест различни политички области (партиципаторни политики, отворени податоци, слобода на информации, спречување на корупцијата и промовирање на добро управување, ефективно управување со јавните ресурси (фискална транспарентност), и отвореност на локално ниво), од кои, како резултат се добија 66 предлози и правилник за акцискиот план. Ако се земе во предвид дека потврдниот одговор до граѓанските организации за присуство на конференцијата беше пратен на 16ти март 2016 година, шестте денови кои им беа дадени на граѓанските организации да се подготват за конференцијата се евалуирани како задоволителни за нивниот придонес и учество¹³.

По Конференцијата, во периодот од 24ти март до 30ти април 2016 година започна процес за дефинирање на предлог мерките, период кој беше временски доволно долг за граѓанските организации да го дадат својот придонес во процесот¹⁴. Во овој период се одржаа четири тематски работилници на кои свое учество имаа граѓански организации и владини претставници со свои предлози за акцискиот план. Резултатот беше следниот: дефинирани беа 19 заложби со 80 активности за шест приоритетни теми. Во текот на април 2016 година, заинтересираните страни, имаа можност да достават свои коментари и мислења за првата предлог верзија на акцискиот план. Во оваа фаза, периодот од еден месец определен за повратни информации по електронски пат (on-line), беше забележан како задоволителен и значителен за граѓанските претставници¹⁵. Исто така, во оваа фаза беа додадени уште седум заложби, што се должи на процесот на консултации во самите работни групи¹⁶.

Вториот предлог за акцискиот план се одржа на вториот јавен настан на 11ти мај 2016 година, кој беше насловен: Дијалог-„ОВП – дијалог со граѓанските организации за акцискиот план 2016-2018“, каде што беше развиена дебата од шесте работни групи за предлозите во акцискиот план, како и за предлозите добиени од јавноста на јавно објавената прва верзија на акцискиот план (со можност за испраќање на коментари) на веб страната www.e-demokratija.mk.¹⁷

По овој настан, од 11ти до 25ти мај 2016 година, беа одржани ад-хок средби за понатамошно прилагодување на акцискиот план, но исто така, од страна на граѓанските организации беа идентификувани четири заложби за две нови теми (јавни услуги и климатски промени). Како резултат од процесот беше конечната верзија на акцискиот план со 34 заложби за осум приоритетни теми/области.

Во текот на првиот јавен настан во март 2016 година, свое учество¹⁸ имаа 99 учесници (62 жени и 38 мажи) од граѓанските организации и од владините тела; додека на вториот јавен настан вкупниот број на учесници вклучен во процесот беше 115, од кои 50% беа од граѓанскиот сектор¹⁹. Вкупно 489 претставници од владата, граѓанскиот сектор, приватниот сектор и академски членови беа директно вклучени. Претставници од граѓанскиот сектор се изјаснија дека разноликоста во мислењата била претставена преку процес на отворено учество кое не е дискриминаторско, односно, дека сите членови на работните групи имале можност да влијаат во процесот на приоритизирање на темите во акцискиот план, а воедно и јавноста имала можност да даде свои коментари на предлог верзијата за акцискиот план²⁰. Сепак, повеќето настани се одржаа во Скопје, со што беше намалена пристапноста во процесот за граѓански организации вон главниот град, но ако се земе во предвид територијалната површина на земјата, ова не претставуваше голема пречка.

државите членки на ОВП се придржуваат до пакетот на барања за консултации за време на развојот, спроведувањето и ревидирањето на акцискиот план на

ОВП. Табела 3.3 го резимира остварувањето на акцискиот план на Република Македонија за периодот 2014-2016.

Табела 3.3 Национален процес на ОВП

Следени клучни чекори: 7 од 7						
Пред	1. Временска рамка на процесот & Достапност			2. Навремено известување		
	Временска рамка и on-line достапност на процесот пред консултирање	Да	Не	Навремено известување за консултации	Да	Не
		✓			✓	
	3. Подигнување на јавната свест			4. Многубројни канали		
	Владата спровела активности за подигнување на јавната свест (за запознавање на јавноста)	Да	Не	4а. On-line консултации	Да	Не
		✓		4б. Лично присуство на консултации	Да	Не
					✓	
5. Документација & Повратна информација						
Резиме на добиените коментари				Да	Не	
				✓		
Во текот на	6. Редовен форум на повеќе заинтересирани страни					
	6а. Дали постои форум?	Да	Не	6б. Дали се состанува редовно?	Да	Не
	✓			✓		
По	7. Извештај за само-оценување/отчетност на Владата					
	7а. Дали е годишниот извештај за само-оценување објавен?	Да	Не	7б. Извештајот е достапен на англиски и на административен јазик?	Да	Не
		✓			✓	
	7в. Две-неделен период за доставување на коментари од јавноста за извештајот?	Да	Не	7г.Извештајот кореспондира со клучните препораки на Механизмот за независно известување (IRM)	Yes	No
	✓			✓		

Табела 3.4: Ниво на влијание од јавноста

Механизмот за независно известување (IRM) ја прилагоди „Спектар на вклученост“ од Меѓународна Асоцијација за учество на јавноста (IAP 2) за да аплицира за ОВП²¹. Овој спектрум го покажува потенцијалното ниво на влијание

од јавноста врз содржината на акцискиот план. Во духот на ОВП, повеќето држави треба да тежнеат кон “соработка”.

Ниво на придонес од јавноста		За време на развојот на акцискиот план	За време на имплементирањето на акцискиот план
Овластување	Владата даде овластување на претставници на јавноста во процесот за донесување на одлуки		
Соработка	Имаше повторување на дијалогот и јавноста придонесе во подготвувањето на агендата	✓	✓
Вклученост	Владата даде повратни информации за придонесот од јавноста		
Консултирање	Јавноста имаше можност за придонес		
Информирање	Владата овозможи информирање на јавноста за акцискиот план.		
Без консултирање	Нема консултации		

3.4 Консултации во текот на спроведувањето

Како дел од учеството во ОВП, владините институции се обврзаа за идентификување на форум за да се овозможи учество на поголем број на заинтересирани страни во процесот на консултации за спроведувањето на ОВП. Ова може да биде доверено на веќе постоечки ентитет или на некој нов. Во следниот дел дадено е резиме по основ на споменатата информација.

Во март 2016 година, првиот настан за консултации беше пленарниот форум на кој се формираа шест работни групи. Мандатот на форумот (работните групи) се однесуваа исклучиво на подготовка и спроведување на процесот за ОВП. Секоја група работеше на различна тематска област: 1) партиципативно креирање на политики; 2) отворени податоци; 3) слобода на информации; 4) спречување на корупцијата; 5) фискална транспарентност, и 6) управување на локално ниво. Секоја работна група беше составена од претставници на граѓанскиот сектор, како и од владини институции; или вкупно 55 граѓански организации и 37 претставници од владини институции. Од овој број на учесници на настанот, односно од вкупно 92 лица, 55 се жени и 37 се мажи. Истражувач од Механизмот за независно известување (IRM) беше присутен на сите работни дебати како набљудувач.

Форумот не пропишува строги критериуми за учество, а работните групи беа формирани по основ на знаење и искуство на учесниците и на организациите со своите претставници. За првиот јавен настан во март 2016 година, учесниците аплицираа со внесување на податоци во апликацијата за област која е од нивниот интерес на делување со кратка биографија. Добиените информации беа користени како критериум за распоредување на претставниците од граѓанските организации по работни групи по основ на полето од интерес.

Техничката поддршка за граѓанските организации (ТАКСО) го проследи повикот за првиот настан до над 3.400 граѓански организации, постапка со која е застапена бројност и вклученост. Во текот на времетраењето на процесот за развој на акцискиот план, сите учесници имаа можност да дадат коментари и предлози, да дадат свој приговор на содржината на заложбите, како и да дадат коментар на дадените/усвоените теми. Голем број од учесниците имаат искуство со ОВП од претходно, но во процесот беа вклучени и нови членови, исто така. Работните групи своите средби ги одржуваа со лично присуство и по пат на електронска (on-line) комуникација, а координаторите имаа одговорност да организираат средби со сите работни групи на форум, барем еднаш на секои шест месеци. Според информациите добиени од МИОА, координативната функција била исклучиво на граѓанските организации за да го мотивираат и подигнат степенот на учество на граѓанското општество во процесот. Сите координатори се од граѓански организации, така што исклучително тие ја координираа активноста на работната група.

Вториот настан за консултации беше одржан на 11ти мај 2016 година во кој беа вклучени 115 учесници. Две дополнителни ад-хок средби беа одржани во мај 2016 година, на кои беа формирани уште две работни групи, од кои темата за јавни услуги беше седма, а темата за климатските промени беше осмата област за работните групи. Владата ја поддржа поделбата за спроведување на акцискиот план меѓу работните групи со одлука која беше донесена во јули 2016 година²², со измени и дополнување на одлуката во септември 2016 година²³, во однос на дополнителните две работни групи.

Сите настани на кои учествуваа работните групи беа одржани во Скопје, главниот град на Република Македонија, но МИОА и граѓанскиот сектор ја разгледуваат можноста за регионален пристап во процесот за следниот акциски план. Записниците од средбите на работните групи се само за внатрешна употреба, додека предлог верзијата на акцискиот план беше достапна за јавноста за доставување на коментари во текот на април 2016 година. Работните групи и заинтересираните страни имаа можност во било кое време да го следат напредокот на спроведување на заложбите и да поставуваат прашања до лицата за контакт тво државните институции, иако повеќето од заложбите беа во нивната почетна фаза на имплементирање. Граѓанските организации имаа можност директно да бараат информации (лично или електронски/е-пошта) од институциите кои го координираа спроведувањето на долгорочната корист. Не е јасно дали институциите за координација обезбедувале правилно известување до заинтересираните страни во работните групи за имплементацијата на долгорочната корист.

Истражувач од Механизмот за независно известување (IRM) беше присутен на сите јавни настани како и на средбите на сите осум работни групи, но единствено како набљудувач со советодавен мандат без интервенирање во процесот.

Конфликтите во самите граѓанските организации, или меѓу граѓанските организации и владините институции беа многу ретки во текот на подготовката на акцискиот план. Ако се земе во предвид специфичниот политички контекст во кој процесот на ОВП во Македонија во 2016 и 2017 година се одвиваше, може да се заклучи дека процесот беше без политичка вмешаност. Дополнително, бројни граѓански организации вклучени во процесот учествуваа во анти-владините протести за време на таканаречената „Шарена револуција“ во 2016 година, и не ја бојкотираа соработката со МИОА или со останатите државни институции под покровителство на процесот на ОВП, но исто така, ниту МИОА и останатите државни институции не ги бојкотираа граѓанските организации заради нивното учество во протестите. Напротив, претставниците

и на МИОА и на граѓанскиот сектор се согласија дека процесот за ОВП е целосно изолиран од политичкиот контекст од 2016 година, што позитивно говори за демократскиот капацитет на сите вклучени во процесот за ОВП. Сепак, членови на граѓански организации пријавија незначителен отпор од некои институции во однос на размена на податоци и за вклучување во заложбите на ОВП, но тоа не претставуваше пречка за процесот и секако, во ниту еден поглед не беше политички поврзано.

3.5 Само-оценување

Според одредбите за владеење во ОВП, секоја земја учесничка објавува извештај за само-оценување по три месеци од завршувањето на првата година на имплементација. Извештајот за само-оценување мора да е достапен за доставување коментари од јавноста во период од две недели. Овој дел се однесува на оценување на почитувањето на овие услови, како и за квалитетот на извештајот.

МИОА подготви предлог верзија на Извештајот за само-оценување во согласност со проектираната временска рамка за оваа активност. Овој Извештај беше јавно објавен на веб страната на МИОА, како и на веб страната e-demokratija.gov.mk на 15 август 2017 година, и беше достапен во период од две недели за коментари од заинтересираните страни вклучени во процесот²⁴. По истекот на овој период, МИОА го предаде извештајот до Владата на Република Македонија, која требаше да го усвои до крајот на октомври. Процесот на консултации за подготовка на извештајот започна со објавена покана за јавно учество. Истовремено, предлог верзијата од извештајот беше испратена на мислења и коментари од координаторите на работните групи кои беа задолжени да ги известат и останатите членови на работните групи за истиот. Веб страната e-demokratija.gov.mk има интегрирана алатка за доставување на коментари за секој објавен документ и според овој податок, извештајот бил превземен 348 пати, а никакви коментари не биле регистрирани за содржината на текстот во извештајот. Во поглед на квалитетот, извештајот овозможува широк преглед за процесот на консултации во развојот и имплементацијата на акцискиот план, и во детали го елаборира распоредот на организираните настани и активности преземени од националните релевантни заинтересирани страни во ОВП. Дополнително, Извештајот дава резимиран преглед за степенот на спроведување за секоја индивидуална приоритетна област од акцискиот план за која имплементацијата е почната; преглед за напредокот, како и главните резултати кои дотогаш се исполнети.

Сепак, во Извештајот, за некои заложби има ограничени докази со кои би се потврдил степенот на исполнување на заложбите, како што се: линкови за извештаи од настаните, записници од координација и од средбите за консултации, или листи на учесници. Конечно, иако Извештајот ги содржи крајните рокови за реализација на заложбите, корисно е да има вклучено повеќе информации дали заложбите навреме се реализираат, дали има некои потенцијални предизвици кои би влијаеле на одлагање на реализацијата на активностите, но и кои се следните чекори во фазата што следи за имплементација на националниот акциски план.

3.6 Одговори на претходните препораки од Механизмот за независно известување (IRM)

Табела 3.5 Претходни клучни препораки од извештајот на IRM

Препорака	Се однесува на?	Интегрирано во следниот акциски план?
<p>1 Третиот акциски план треба да се фокусира на важните проблеми веќе идентификувани во претходните години во процесот на ОВП во Македонија. Овие проблеми треба да се споредат со трансформативните, но реални заложби кои можат да се оствара според две-годишниот акциски план.</p>	✓	✓
<p>2 Развојот на следниот акциски план треба да е барем онолку инклузивен колку и вториот план. процесот треба да продолжи во насока на транспарентност и да овозможи учество на различни заинтересирани страни во истиот. Треба да се предвидат осмислени методи за партиципативност за да се осигури приоритизацијата на заложбите и да се задржи фокусот на акцискиот план.</p>	✓	✓
<p>3 Распоредување на средства, вклучувајќи го распоредувањето на буџетските средства за имплементација на акцискиот план на ОВП. Доколку средствата се ограничени, треба да се направи приоритизација на заложбите кои треба да се финансираат.</p>	X	X
<p>4 Следниот план треба да се фокусира на заложби кои ќе овозможат имплементација на реформи во следните клучни области, каде што од сите заинтересирани страни, како и според истражувачката анализата на националниот контекст, се идентификувани како потенцијални трансформативни приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> - транспарентност за буџетот, вклучувајќи транспарентност за расходи и надомест од јавен интерес; - Управување со квалитетот на податоци и водење на евиденција во државните и јавните институции - Ефективност на институционалниот механизам за јавна партиципативност; - Заштита на правото за слободно изразување, слобода на медиумите, и правото на собирање. 	✓	✓
<p>5 Вклучување на Парламентот во процесот на зголемување на довербата на јавноста во институциите. Да се предвиди учество на јавноста во иницијативата за Отворен Парламент.</p>	X	X

Три од петте препораки според претходниот Извештај на Механизмот за независно известување (IRM) се прифатени од страна на Владата во новиот акциски план. Две заложби не се инкорпорирани во акцискиот план. Тие не се во надлежност на која МИОА која е координативна институција на процесот .

Планот се фокусира на прашања кои произлегуваат од идентификуваните теми во претходната фаза од процесот на ОВП. Отворени податоци, транспарентност и одговорност на локално ниво, како и унапредување на техничките алатки за комуникација со единиците на локалната самоуправа, се примери за заложби базирани на претходно откриени предизвици во националниот контекст. Процесот на имплементација до овој момент упатува на индикации дека заложбите во реалност се формулирани според залагања и долгорочна корист кои можат да бидат имплементирани во дадената временска рамка, без разлика на реалните политички пречки.

Креирањето на акцискиот план вклучи голем број на заинтересирани страни и бројни граѓански организации и владини агенции. Следствено, препораката од претходниот истражувач на Механизмот за независно истражување (IRM) беше земена во предвид.

Распоредувањето на буџетот и усогласувањето на процесот на буџетирање во Македонија според динамиката на ОВП не се случи. Останува како препорака во овој тековен среднорочен извештај затоа што претставува решавачки аспект за идните процеси на ОВП.

За четвртата препорака дадена од претходниот истражувач на Механизмот за независно истражување (IRM), во Македонија, три од четири теми се инкорпорирани во новиот акциски план, вклучувајќи ги: транспарентност на буџетот, управување со податоци и ефективност на институционалните механизми за јавна партиципативност. Единствената тема која не е земена во предвид при формулирањето на заложбите во новиот план, е заштитата на правата за слободно изразување на медиумите, како и правото за собирање. Оваа тема не е значително присутна во акцискиот план.

Петтата препорака не е земена во предвид. Иако неколку граѓански организации во Македонија го поддржуваат процесот за Отворен Парламент, ниту една заложба во акцискиот план не е застапена од оваа област. Обете, и четвртата и петтата заложба подлежат на парламентарни активности, но со обзир на политичката ситуација и предвремените избори во замјата, тие не се земени во предвид.

¹ Погледни Акциски план 2016–2018.

² Влада на Република Македонија, Заклучоци на Владата за активностите за станување на полноправна членка во Иницијативата за Отворена Влада 46th Седница на Владата одржана на 2ри декември 2012; исто така погледни Македонија 2014–2016 Периодичен извештај, стр.1, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Macedonia_EOTR_2014-16_ForPublicComment.pdf.

³ Интервју со Габриела Димевска, Центар за економски анализи со истражувач од Механизмот за независно известување (IRM), 13 јуни 2017.

⁴ Интервју со Марија Ристевска од CRPM, со истражувач од Механизмот за независно известување (IRM), 24 јули 2017.

⁵ Погледни референца 5.

⁶ Акциски план 2016–2018. Рапоредот е следниот: МИОА е водечка агенција за шест заложби; Министерство за локална самоуправа (9); Државна Комисија за спречување на корупција (4); Министерство за животна средина и просторно планирање (3); Министерство за здравство (2); и, Секретаријат за Европски прашања (2). Следните агенции го надгледуваат спроведувањето на заложбите: Генералниот Секретаријат на Владата на Република Македонија; Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до јавни информации; Министерството за финансии; Бирото за јавни набавки (во состав на Министерството за финансии); Министерство за економија;

Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој; Министерство за труд и социјална политика, и Комисијата за заштита на конкурентноста.

⁷ Ибид.

⁸ Табела 2 од Акциски план 2016–2018.

⁹ Интервју со Марија Ристевска од CRPM, со истражувач од Механизмот за независно известување (IRM), 24 јули 2017.

¹⁰ Покана за првиот јавен настан (конференција) одржана во март 2016 година <http://www.tacso.org/doc/Pokana%20za%20konferencija%20OGP.pdf>. (Достапна на 14 јули 2017)

¹¹ По 15 јули 2017 година, истражувачкиот тим не беше во можност да пристапи до веб страната на ТАКСО. Даденото објаснување од контакт лицето од ТАКСО, Г-ца Сунчица Саздовска е дека веб страната е недостапна заради уредување на истата, а со тоа и претходните сдреси за пристап до документи се недостапни. Сепак, Г-ца Саздовска ги сподели сите оригинални документи со истражувачкиот тим. Истражувачкиот тим ја поседува оригиналната апликација за настанот во март 2016 година, но нема можност за упатување на истата.

¹² Интервју со Марија Ристевска од CRPM, со истражувач од Механизмот за независно известување (IRM), 24 јули 2017..

¹³ Интервју со Марија Ристевска од CRPM, со истражувач од Механизмот за независно известување (IRM), 13 јули 2017.

¹⁴ Ибид

¹⁵ Интервју МЦМС

¹⁶ За статусот на прифатените и неприфатените мерки предложени од ГОи, погледнете на <http://www.mio.gov.mk/?q=node/3291> Од 87 предложени мерки, одбиени се 27, всушност 31 процент.

¹⁷ www.e-demokratija.mk е фузионирана со Единствениот Национален Електронски Регистар на Регулацијата (ЕНЕР), но тековно не е достапна. Како замена, се користи веб страната на МИОА.

¹⁸ Не е повеќе достапна, http://www.tacso.org/doc/mk20160511_ogp_report.pdf.

¹⁹ Извештај за вториот јавен настан „ОВП – дијалог со граѓанските организации за акцискиот план 2016-2018“ – МИОА и ЦИКП, 11 мај 2016 <http://www.crpm.org.mk/?p=17978> Листите за присутност покажуваат балансирано учество од родов аспект. Сепак, потпишувањето во поголема мера е најасно, и не е можно да се даде конкретен процентуален сооднос.

²⁰ Интервју со Миша Поповиќ од IDSCS, со IRM истражувач, 12 јули 2017.

²¹ Спектрум за јавна партиципација IAP2 http://c.ymcdn.com/sites/www.iap2.org/resource/resmgr/foundations_course/IAP2_P2_Spectrum_FINAL.pdf

²² Одлука на Владата на Република Македонија за формирање на работни групи со сите заинтересирани страни за имплементација на Националниот Акциски План за Отворено Владино Партнерство 2016–2018 (27 јули 2016).

²³ Одлука на Владата на Република Македонија за формирање на работни групи со сите заинтересирани страни за имплементација на Националниот Акциски План за Отворено Владино Партнерство 2016–2018 (03 септември 2016).

²⁴ [Self-assessment report, https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-mid-term-self-assessment-2016-2018](https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-mid-term-self-assessment-2016-2018)

IV. Заложби

Сите влади членки во ОВП, развиваат акциски планови за ОВП во кои се вклучени конкретни заложби за период од две години. Владите ги почнуваат своите акциски планови од ОВП врз искуство на постоечките напори за отворена влада, вклучувајќи специфични стратегии и тековни програми.

Заложбите треба да се соодветни според единствените услови и предизвици за секоја земја засебно. Заложбите во ОВП исто така треба да се релевантни со вредностите на ОВП кои се наведени во Одредбите за управување на ОВП и во Декларацијата за Отворена Влада, потпишана од земјите учеснички во ОВП¹.

Што е добра заложба?

Со прифаќањето на податокот дека за исполнување на заложбите за отворена влада е повеќегодишен процес, владите, кога имаат можност, би требало да проектираат временска рамка и да определат критериуми за заложбите кои се од приоритет што да се исполни секоја година. Овој Извештај детално ја опишува секоја заложба која е вклучена во акцискиот план на државата, и дава анализа за првата година од нивната имплементација.

Индикатори користени од Механизмот за независно известување (IRM) за евалуирање на заложбите се следните:

- **Специфичност:** Оваа промена го оценува нивото на специфичност и мерливост на секоја заложба. Нивото за оценување е:
 - **Високо:** Содржината на текстот на кој е напишана заложбата е јасено разбирлив; активностите се веродостојни, а резултатите се мерливи за исполнување на целта на заложбата;
 - **Средно:** Содржината на текстот на кој е напишана заложбата дава опис на активност која објективно може да се исполни и да даде резултати, но овие резултати не се доволно јасни во однос на мерливостите релевантност за исполнување на целта на заложбата;
 - **Ниско:** Содржината на текстот на кој е напишана заложбата опишува активност која може да биде конструирана како веродостојна, но потребно е толкување во делот за идентификување на кој е пакетот на активности што треба да се спроведат за да се определат очекуваните резултати;
 - **Нема:** Содржината на текстот на кој е напишана заложбата нема /не содржи никакви мерливи активности, резултати или долгорочна корист.
- **Релевантност:** Оваа промена ја евалуира релевантноста/значењето на заложбата според вредностите на ОВП. Базирано на детално читање на текстот на заложбата како што е наведен во акцискиот план, клучните прашања за утврдување на релевантноста/значењето се:
 - **Пристап до информации:** Дали владата ќе овозможи пристап до повеќе информации или дали ќе го подобри квалитетот на информациите кои се достапни за јавноста?
 - **Граѓанска вклученост:** Дали владата ќе креира или ќе ги подобри условите за информирање на јавноста и дали јавноста ќе има влијание во донесувањето на одлуки?
 - **Јавна одговорност:** Дали владата ќе креира или ќе ги подобри условите за одговорност на јавните службеници за своите постапки?

- Технологија & иновации за транспарентност и одговорност: Дали техничките иновации ќе се воведат во корист на една од трите вредности на ОВП за унапредување на транспарентноста и/или одговорноста?²
- **Потенцијално влијание:** Оваа промена се однесува на оценување на потенцијалното влијание на заложбата доколку се исполни онака како што е напишана. Истражувачот од IRM го користи текстот од акцискиот план за да:
 - Го идентификува социјалниот, економскиот, политичкиот проблем, како и проблемот за животната средина;
 - Ја утврди status quo состојбата во подготовката на акцискиот план; и
 - Го оцени степенот на влијание и справување со проблемот доколку заложбата се исполни.

Заложби со заслуга/звезда се сметаат за заложби кои претставуваат модел за ОВП заложби. За да се добие заслуга/звезда, заложбата мора да исполнува неколку критериуми:

- Заслуга/Звезда за заложбите се добива со оценка „среден“ или „висок“. Заложбата мора јасно да ги претстави дефинираните активности и чекори за да може да се донесе став за нејзиното потенцијално влијание;
- Содржината на текстот на заложбата треба јасно да ја пренесе релевантноста за отворена влада. Поточно, мора да има барем една релевантност која одговара на вредностите на ОВП: Пристап до информации, Граѓанска партиципативност, или Јавна одговорност;
- Заложбата ќе се смета дека има „трансформативно влијание“ доколку целата е комплетно исполнета.³
- Владата мора да има значителен напредок за оваа заложба во текот на периодот за имплементација, со добивање на оценка за „значително“ или „потполно“ исполнување на акцискиот план.

Базирано на овие критериуми, акцискиот план на Република Македонија содржи една заслуга/звезда за заложбата Иницијатива за отворен буџет (Заложба 5.1).

Конечно, табелите во овој дел претставуваат извадок од широката палета на податоци кои Механизмот за независно известување (IRM) ги обезбеди за време на процесот за известување за напредокот. За севкупниот пакет на податоци за Република Македонија и за сите земји-членки во процесот на ОВП, погледнете на OGP Explorer⁴.

Општ преглед на заложбите

Националниот акциски план на Македонија содржи 34 заложби организирани во осум теми. Тоа се: партиципативно креирање на политики; отворени податоци; слобода на информации; анти-корупција, фискална транспарентност, отвореност на локално ниво, давање на јавни услуги, и климатски промени. Механизмот за независно известување (IRM) генерално ги прифати темите како што се поделени во акцискиот план, но во некои делови ги групирале заложбите според специфичните поднаслови за секоја тема. Во анализата на заложбите, Механизмот за независно известување (IRM) го скрати текстот на некои од заложбите и ги стесни табелите за да може Извештајот да биде јасно читлив. Општите цели и достигнувања се објаснети за секоја заложба, а во

делот за исполнување на заложбата, сите долгорочни активности се именувани и разгледувани од аспект на статусот на имплементација. Почетните резултати од сите заложби во тематското групирање заеднички се разгледувани, а секако препорачани се и следни чекори.

Заложбата 6.8 („Подобрување на комуналните услуги на локално ниво“) е официјално повлечена од Владата на Република Македонија. Лицето за контакт од Министерството за локална самоуправа објасни дека партнер организацијата “Millieucontact” не успеала да ги обезбеди потребните средства за реализирање на активностите во заложбата. Но, “Millieucontact” не биле известени дека заложбата е повлечена.

Теми

Механизмот за независно известување (IRM) го задржа тематското групирање предложено во националниот акциски план и ги оцени заложбите според секоја тема како самостојна група/кластер. Ве молиме да обратите внимание на следното: во некои случаи, текстот на заложбата е скратен за да се подобри наративот на извештајот и да се намали севкупната должина. За преглед на комплетниот текст на заложбата, ве молиме да го прегледате акцискиот план⁵.

¹ Отворено Владино Партнерство; Одредби за управување, јуни 2012 (Ажурирано март 2014 и април 2015), https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGP_Articles-Gov_Apr-21-2015.pdf

² Правилник за процедури на Механизмот за независно известување (IRM), достапен на http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/IRM-Procedures-Manual-v3_July-2016.docx

³ Меѓународниот Панел на Експерти ги измени критериумите во 2015. Повеќе информации <http://www.opengovpartnership.org/node/5919>

⁴ OGP Explorer: bit.ly/1KE2WII

⁵ Национален Акциски План на Македонија <https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-national-action-plan-2016-2018>

Тема 1. Партиципативно креирање на политики

1.1 Унапредување на процесот за консултации со граѓанскиот сектор

Наслов: Унапредување на процесот за консултации со заинтересирани страни во процесот за партиципативно креирање на политики

Афирмирање и унапредување на веќе утврдените практики за партиципативно креирање на политики поддржано од владата и од граѓанскиот сектор. Со оваа заложба се очекува зголемување на одговорност и отвореност на владата преку процес за унапредување и одржување на консултации со јавноста во период од две години:

- Во процесот на подготовка на претходната и последната регулатива влијанието е оценето преку подготовка и објавување на Годишниот Извештај за извршените консултации;
- Размена на резултати добиени од независни невладини организации за следењето на владините институции во однос на процесот за креирање на политики за отвореност и донесувањето на закони;
- Продолжување на крајниот рок за консултации за оценување на влијанието на регулативата и донесувањето на законот со заинтересираните страни во процесот за подготовка на извештајот;
- Објавување на медиумски покривања и информации од одржаните сесии на Владата за утврдените предлози за законот, за донесените одлуки и за други мерки;
- Објавување на основни податоци за граѓански организации и деловни субјекти на веб-страницата на Централниот регистар на РМ

(Министерство за информатичко општество и администрација, Генералниот Секретаријат на Владата на Република Македонија, Центар за истражување и креирање на политики, министерства, МЦМС, UNDP, јули 2016-јуни 2018)

1.2 Унапредување на соработката меѓу владата и граѓанскиот сектор

Наслов: Унапредување на соработката со граѓанскиот сектор

Постои потреба за поактивна вклученост на граѓанските организации во дефинирањето на политиките во однос на граѓанскиот сектор од аспект на зголемување на соработката во заеднички иницијативи, имплементацијата и следењето. Главна цел: Унапредување на соработката меѓу Владата и граѓанскиот сектор преку/со формирање на советодавно тело за соработка, дијалог и поттикнување на развојот на граѓанскиот сектор, партиципативно креирање на политики во Годишната работна програма на Владата преку зголемување на бројот на иницијативи од граѓанскиот сектор во согласност со Кодексот на добри практики за граѓанскиот сектор, вклучување во процесот на креирање на политики и континуираност на соработката преку партиципативност во подготовката на новата 2018-2020 Стратегија за соработка со граѓанскиот сектор.

- Обезбедување на подобри услови за развој на граѓанскиот сектор;
- Поттикнување на активност од граѓанскиот сектор во социјалните процеси;
- Зајакнување на постоечките и креирање на нови механизми за соработка;
- Одобрување граѓанските организации да даваат свој придонес во процесите на економскиот развој, законите и креирањето на политики,

интеграција во ЕУ и развој на демократијата, како и исполнување на потребите на заедницата.

(Генерален Секретаријат на Владата на Република Македонија, јули 2016-јануар 2018)

Дополнителна забелешка: Текстот за заложбата е скратен заради должината на истата. За целосен текст, погледнете на

<https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-national-action-plan-2016-2018>

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
1.1 Унапредување на процесот за консултации со граѓанското општество			✓		✓	✓				✓			Не		✓		
1.2 Унапредување на соработката меѓу владата и граѓанскиот сектор		✓				✓				✓			Не		✓		

Контекст и цели

Целта на овие две заложби е унапредување на соработката и механизмите за консултации со граѓанскиот сектор. Според извештајот за само-оценување на Владата, минималниот период за консултации не бил почитуван за сите предлог закони и е значително пократок од пропишаните стандарди во другите држави од регионот¹. Во 2009 година, Владата креираше електронски (on-line) механизам за консултации, наречен Единствен Национален Електронски Регистар на Регулатива (ЕНЕР). Преку ЕНЕР, Владата овозможува пристап на граѓаните до последните промени на законодавството, но и овозможува доставување на коментари како повратна информација од граѓаните. Сепак, повратните информации се на доброволна основа, а со тоа ЕНЕР останува недоволно искористен².

Заложбата 1.1 предвидува седум активности со цел да се подигне можноста за граѓанскиот сектор да учествува во процесот на креирање на политики, кој се однесува од следење на ЕНЕР и објавување на резултати до крајниот рок за консултации со заинтересираните страни во процесот, кога министерствата ги подготвуваат преглог

законите. Дополнително за процесот на учество на граѓанското општество, оваа заложба е релевантна со вредноста на ОВП за пристап до информации со објавување на информации за процесот на консултации. Доколку целосно се исполни, оваа заложба претставува позитивен, но и унапредување на тековниот процес за консултации. Со објавувањето на записниците од средбите и следењето на ЕНЕР соодветно не се потенцира тековната неискористеност на механизмот за консултации. Уште повеќе што некои активности вклучуваат објавување на медиумски настани, што се смета за редовна активност на владата.

Заложбата 1.2 има за цел зајакнување на односите меѓу владата и граѓанскиот сектор со зголемување на активизмот на граѓаните во процесите на одлучување. Во заложбата вклучените активности се општо формулирани: 1) формирање на советодавно тело за унапредување на соработката составено од повеќе засегнати страни; 2) спроведување на Кодексот за добри практики за вклученост на граѓанските организации во креирање на политики; и 3) подготовка на Стратегија за соработка 2018-20120, во соработка со граѓанскиот сектор. Иако овие активности се веродостојни, не е јасно кои чекори советодавното тело ќе ги преземе за исполнување на наведената цел, и како очекуваните резултати ќе ја сменат status quo состојбата во корист на граѓанскиот сектор. Заради недостаток на овие детали, заложбата има незабележително потенцијално влијание.

Исполнување

1.1 Унапредување на процесот за консултации со граѓанскиот сектор

Исполнувањето на заложбата 1.1 е во целост ограничена. Заради изборот на новата администрација во мај 2017 година, како и тековните политички превирања, парламентот нема донесено никакви закони. Спроведувањето на неколку активности за заложбата зависат од процесот на усвојување на законодавството, и следствено на ова, следењето на ЕНЕР³ платформата и објавувањето на годишниот извештај за квалитетот на процесот на консултации со засегнатите страни, е одложен.

Досега, Владата оствари напредок во некои области од оваа заложба.

Министерството за информатичко општество и администрација утврди методологија за следење, собирање и обработување на податоците од завршените консултации со засегнатите страни. Владата, на 5ти јули 2017 година, го објави Планот 3-6-9, со кој минималниот број на денови за консултации е продолжен од 10 на 20 денови, со направените измени во Деловодникот за процедурални прашања на Владата⁴. Измената последователно беше усвоена, и Министерот одржа конференција за медиуми во август 2017 година, објавувајќи го продолжувањето на периодот за коментари на ЕНЕР⁵. Дополнително, Владата почна со објавување на предлог закони, на усвоени одлуки, како и на други владини мерки⁶. Исто така, Генералниот Секретаријат на Владата редовно ги објавува и ажурира релевантните документи на својата веб страна. Ова се должи на скорешната практика иницирана и спроведена од Генералниот секретар на Владата на Република Македонија (Драги Рашковски).

Конечно, МИОА и граѓанскиот сектор заеднички работеа на креирањето на листа на податоци за регистрирани граѓанските организации и деловни субјекти на веб страната на Централниот Регистер на Република Македонија. Граѓанските организации имаат можност да дадат свој придонес за пристапните податоци и опсегот на информации кои можат да бидат вклучени на листата. Претставници на граѓанската организација Македонски Центар за Меѓународна Соработка (МЦМС) го потврдија добивањето на предлог верзијата на листата изработена од МИОА, за која доставија повратна информација до МИОА⁷.

1.2 Унапредување на соработката меѓу Владата и граѓанскиот сектор

Оваа заложба има ограничено исполнување според извештајот за само-оценување на владата. Во својот политички план 3-6-9 објавен во јули 2017 година, Владата наведе дека е потребно формирање на Совет за соработка меѓу Владата и граѓанскиот сектор

(иницијатива која датира уште од 2015 година и која сеуште се одложува)⁸. Формирањето, правилата и изборот на членови на советот ќе бидат предложени од граѓанското општество. Во истиот извештај, забележена е првата средба за консултации дека се одржала на 13ти јули 2017 година во Клубот на органите на РМ.

За спроведување на Кодексот за добри практики, Владата ја продолжи својата пракса за објавување на годишен повик за граѓански организации да дадат свој придонес во подготовката на Годишната работна програма на Владата. Повикот за 2018 година беше објавен во август 2017 година на веб страната www.nvosorabotka.gov.mk и, следствено, граѓанските организации поднесоа осум иницијативи до Одделението за соработка со невладиниот сектор. Сепак, нејасно е како идеите поднесени од граѓанските организации ќе се прифатат, и според тоа, нејасно е дали ќе се прифати или не овој чекор за исполнување на целта на заложбата која се однесува на процесот за партиципативно креирање на политикаиза развој. Оваа трета долгорочна корист не беше почната во времето на пишување на овој извештај.

Следни чекори

За следниот акциски план, заложбите за унапредување на состојбите за граѓанското општество и јавните консултации, треба да се појасно формулирани со наведување на предвидените промени во тековните практики во процесот на донесување на одлуки. Дополнително, заложбите не треба да содржат активности кои се редовни активности на Владата, како што е на пример: објавување на медуимски објави за предложеното законодавство.

¹ Влада на Македонија Среднорочен извештај за само-оценување 2016-2018

<https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-mid-term-self-assessment-2016-2018>

² Ibid.

³ Прес конференција на Министерот за информатичко општество и администрација, Дамјан Манчевски 17 август 2017, <http://www.mioa.gov.mk/?q=node/4434>

⁴ Влада на Македонија Среднорочен извештај за само-оценување

⁵ Прес конференција на Министерот за информатичко општество и администрација, Дамјан Манчевски 17 август 2017, <http://www.mioa.gov.mk/?q=node/4434>

⁶ Генерален секретаријат на Владата <http://vlada.mk/vladini-sednici>

⁷ Интервју со Марија Саздевски – Македонски центар за меѓународна соработка со ИРМ истражувач, 23 август 2017.

⁸ Влада на Македонија Среднорочен извештај за само-оценување 2016-2018

<https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-mid-term-self-assessment-2016-2018>

Тема 2. Отворени податоци

2.1 Креирање на стандарди за отворени податоци

Наслов: Креирање на стандарди за отворени податоци

Тековно, во Македонија нема развиени стандарди за отворени податоци, и секоја институција ги објавува податоците во согласност со своите технички капацитети. Тековно, веб страната otvorenipodatoci.gov.mk овозможува 154 пакет податоци, а овој број со тек на време се очекува да се зголеми. Според тоа, развивањето на стандарди за отворени податоци е нужност за да се олесни пристапот до информации, како и пристапот до идентификување на податочни сетови и нивното користење. Утврдувањето на стандарди за отворени податоци ќе овозможи стандардизирани податочни сетови добиени од институциите и нивно полесно процесирање и користење. Оваа заложба вклучува развивање на стандарди за отворени податоци за лесно идентификување на отворени податочни сетови и нивно користење. Со ова се овозможува граѓаните полесно да ги идентификуваат податоците кои се од нивен интерес и да го следат нивното навремено ажурирање.

(Министерство за информатичко општество и администрација, Центар за управување со промени (ЦУП), Фондацијата Метаморфозис, Реактор, јули 2016-јуни 2018)

2.2 Унапредување на платформата за отворени податоци

Наслов: Унапредување на платформата за отворени податоци и достапност до граѓаните

Тековно, во Македонија не е утврден лиценцираниот модел за отворени податоци, и веб страната www.otvorenipodatoci.gov.mk презема нелиценцирани податоци. Тековно, веб страната otvorenipodatoci.gov.mk овозможува пристап до 154 податочни сетови, а овој број со тек на време се очекува да се зголеми. Зголемениот број на сетови отворени податоци ја зголемува потребата од утврдување на соодветен лиценциран модел за да се овозможи непрекинат пристап до отворени податоци, а истовремено преку заштита за злоупотреба на податоци, да се овозможи заштита на институциите кои први ги креираат податоците, односно се иматели на податоците. Оваа заложба вклучува утврдување на лиценци и архива за отворени податоци на www.otvorenipodatoci.gov.mk за лесно идентификување на отворени податоци, нивно користење, како и полесно следење на промени во определени области. Од друга страна пак, голем придонес ќе се постигне во заштитата за злоупотреба на податочните сетови, а со тоа и заштита на институциите кои се иматели овие податоци.

- Селекција на лиценциран модел за отворени податоци и објавување на моделот на порталот за отворени податоци;
- Овозможување на поголема вклученост и отчетност на порталот за отворени податоци преку утврдување на архива за објавени податочни сетови.

(Министерство за информатичко општество и администрација; Free Software. јули 2016 – јуни 2018)

2.3 Подигнување на јавната свест за запознавање со концептот отворени податоци

Наслов: Подигнување на јавната свест за запознавање со концептот отворени податоци

Во 2014 година, Министерството за информатичко општество и администрација подготви современа платформа за отворени податочни сетови од институциите. И покрај овие напори, порталот просечно е 700 пати посетен на месечно ниво, што е далеку од очекуваниот број за посетување. Ова се должи на недоволната популаризација на концептот за отворени податоци, односно на недоволната информираност на јавноста за важноста и потенцијалот од концептот за отворени податоци. Главната цел на заложбата е популаризирање на концептот за отворени податоци и поттикнување на граѓанскиот сектор, како и приватните компании да го зголемат користењето на овие податоци организирано преку презентации за потенцијалот и важноста на отворени податоци. Оваа заложба вклучува иницирање на кампања за популаризирање на концептот за отворени податоци.

- Спроведување на анкета за утврдување на информираноста на граѓаните за концептот на отворени податоци;
- Организирање на обуки за идентификување на отворени податоци и објавување на најмалку 20 институции;
- Организирање на најмалку две рекламни кампањи за концептот отворени податоци;
- Организирање на најмалку еден натпревар - *hackathon* за развој на апликации за отворени податоци

(Министерство за информатичко општество и администрација; Free Software, реактор. јули 2016 – јуни 2018)

2.4 Каталог на податочни сетови на Владата

Наслов: Каталог и категоризација на податочни сетови од државните институции

Според член 7 од Законот за употреба на податоци од државниот сектор, државните органи и институции се обврзани да поднесуваат електронски каталог на податоци до Министерството за информатичко општество и администрација, кој што е креиран во согласност со нивната надлежност и е објавен за користење од јавноста, и кој вклучува датум на објавување на податоците (според податочните сетови) за нивно користење, динамика и нивно ажурирање (дневно, неделно, месечно и квартално), како и единствен линк, односно веб локација каде податоците се објавени од државните органи и институции. За спроведување на оваа одредба, искуството покажува дека државните органи и институции имаат потреба за дополнителна поддршка во подготвувањето на овие каталози. Со оваа мерка се овозможува спроведување на внатрешна анализа во сите државни институции кои се обврзани со Законот за употреба на податоци за објавување на отворени податоци. Како резултат на внатрешната анализа, во иднина, секоја институција треба да креира Каталог за податочни сетови, како и правилник кои податочни сетови треба да се соберат и објават. Каталогот треба да е заснован на анализа базирана на законската регулатива на институциската оператива за водење на евиденција во нивна надлежност, како и за соработката со граѓанскиот и деловниот сектор во однос на кои специфични податоци им се потребни.

(Министерство за информатичко општество и администрација; Центар за управување со промени (ЦУП), јули 2016 – јуни 2018)

2.5 Линк за отворени податоци на веб страните на државните институции

Наслов: Поврзување со отворни податоци на веб страните на државните институции

Со направена симулација за пребарување на одредени податоци од просечен граѓанин на веб страните на државните институции (со претпоставка дека тие може да се најдат), се соочуваме со ситуација каде што граѓанинот не може да пристапи до посакуваните податоци, иако истите се објавени на порталот за отворени податоци. Оттука, неопходно е секоја институција за објавување на податоци да има посебен дел за отворени податоци на својата веб страна, каде сите податочни сетови ќе бидат распоредени, а до нив пристапот би се овозможил си соодветен линк постиран на централната веб страна за отворени податоци. Спроведувањето на оваа мерка ќе овозможи сеопфатен пристап до објавените податочни сетови и и нивно користење. Исто така, ќе се елиминира дуплирање во објавувањето на податочните сетови. Мерките за оваа заложба придонесуваат за подобрување на пристапот и користењето на податочните сетови на веб страните на институциите-иматели на податоците.

- Објавување на сите податочни сетови на централниот портал за отворени податоци, и постирање на директни линкови до веб страните за оние податоци за кои институциите се иматели на истите.

(Министерство за информатичко општество и администрација, јули 2016 – јуни 2018)

Дополнителна забелешка: Текстот на горенаведената заложба е скратена верзија од акцискиот план. Долгорочната корист е исто така во скратена верзија. За целосен текст, погледнете на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навр еме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Public accountability	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	забележително	Комплетно
2.1 Креирање на стандарди за отворени податоци			✓		✓						✓		Да			✓	
2.2 Подобрување на платформа за отворени податоци			✓		✓						✓		Не	✓			
2.3 Подигнува				✓	✓					✓			Не	✓			

ње на јавната свест за запознавање со отворени податоци																	
2.4 Каталог на владини податочни сетови			✓	✓					✓				Не	✓			
2.5 Линк за отворени податоци на порталите/в еб страните на владините институции			✓	✓					✓				Не	✓			

Контекст и цели

Република Македонија оствари забележителен напредок во спроведувањето на концептот отворени податоци¹. Од самото пристапување во процесот на ОВП во 2011 година, Македонија во акцискиот план ја имаше вклучено заложбата за отворени податоци. Додека Слободата на информации во Македонија е законски загарантирана, и го овозможува слободниот пристап до информации од јавен интерес, Македонија ги нема обезбедено отворените податочни сетови во поглед на домен на информираност, вклучувајќи и детални цензус податоци, законодавството, договори од јавен интерес, и т.н². Пристапот до информации од јавноста останува да биде спречен заради технички недостатоци.

Во овој акциски план има пет заложби кои се поврзани со процесот за отворени податоци. Заложбата 2.1 има за цел рзвивање на стандарди за отворени податоци, кои се досега не постоеа. Тековно, секоја институција објавува податоци според сопствените технички капацитети, што резултира со објавување на податочни сетови во различни формати од различни институции. Заложбата 2.2 цели кон селектирање и воведување на лиценциран модел за отворени податоци на www.otvorenipodatoci.gov.mk. “Отворена лиценца“ се однесува за секој правно обврзан инструмент кој дозволува пристап, непрекинато користење и непрекинато дистрибуирање на податоци. Како Македонија се досега го нема утврдено моделот за лиценца за отворени податоци, оваа заложба претставува главна промена во праксата на Владата за објавување на отворени податоци според техничките капацитети, што е задолжително според Законот за употреба на податоци од институциите.

Заложбата 2.3 е насочена кон популаризирање на концептот за отворени податоци со спроведување на анкета меѓу граѓаните, со организирање на обуки за отворени податоци за најмалку 20 институции, како и организирање на најмалку две рекламни кампањи. Најпосле, ова е позитивен, но и чекор поблиску до спроведување на процесот за отворени податоци. Заложбата 2.4 содржи серија од внатрешни, владини активности за анализа и генерирање на веќе постоечките отворени податоци во централизиран каталог. Иако оваа заложба ја подобрува подобноста за пристап до отворени податоци, како што е прикажано со оценката на потенцијалното влијание, сепак не го зголемува бројот на откриени отворени податоци. Со заложбата 2.5 ќе се

побара од сите институции да постираат линк до веб страната за отворени податоци на нивните веб страни, но сепак ова не го зголемува бројот или не го подобрува квалитетот на откриените податоци од јавен интерес. Како таква, оваа заложба не е според релевантните вредности на ОВП.

Исполнување

2.1 Креирање на стандарди за отворени податоци

Оваа заложба е навреме и нејзиното исполнување е во напредна фаза. Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) подготви стандарди за мета-податоци во соработка со КДЗ Австрија (Центар за административно истражување) и со Центарот за управување со промени, базирани на DCAT-AP платформа за стандарди – која за отворени податоци ја користат порталите на Европа, Обединетото Кралство и Соединетите Американски Држави. Сепак, овие стандарди беа подготвени на англиски јазик, а преводот на македонски јазик е во тек. Според извештајот за само-оценување на Владата, драфт верзијата од стандардите за отворени податоци за мета-податоци беше подготвена и објавена на веб страната на министерството за јавни консултации³.

Во следниот период, стандардите ќе бидат поднесени до Владата на Република Македонија за нивно официјално усвојување на една од следните владини седници⁴. Граѓанските организации (како што е Центарот за управување со промени) придонесе во процесот со споделување на знаењето според нивното истакнато искуство од областа на современите стандарди за мета-податоци.

2.2 Подобрување на платформата за отворени податоци

Исполнувањето на оваа заложба е ограничено. Creative Commons BY од обете владини институции: МИОА и од граѓанските организации (CCM and Free Software) беше едногласно прифатен како соодветен модел на лиценца за веб страната за време на развивањето на акцискиот план. МИОА подготвува информации за Владата во однос на лиценцираниот модел кој треба официјално да биде усвоен на една од следните седници. Спроведувањето на лиценцираниот модел е одложено затоа што сеуште се разгледуваат опциите дали да се креира нов портал или да се прилагоди тековниот, за да се донесе конечна одлука.

Следните заложби зависат од исполнување на оваа заложба, а спроведувањето е ставено во мирување се до исполнување.

2.3 Подигнување на јавната свест за запознавање со концептот отворени податоци

Оваа заложба заостанува според рокот на исполнување, и според извештајот за само-оценување, сеуште не е почната. Некои активности се предвидени за крајот на периодот за имплементација, но сепак, почетните активности за заложбата се со задоцнување.

Анкетата за оценување на информираноста на граѓаните со концептот за отворени податоци е подготвена, а прашањата во анкетата и методологијата тековно ги утврдува МИОА. МИОА исто така, подготвува уште еден прашалник кој ќе послужи како основа за информираноста на јавноста за концептот отворени податоци. Сепак, анкетата требаше да се комплетира во октомври 2016 година. Предвидените обуки, исто така се со задоцнување. Крајниот рок беше предвиден во август 2017 година, а анкетата се уште не е спроведена. Понатаму, МИОА сеуште ги нема селектирано претставниците од институциите кои се должни да ги посетуваат обуките. Рекламните кампањи како и натпреварот hackathon, сеуште не се почнати, иако крајниот датум за обете активности е август 2018.⁵

2.4 Каталог на владини податочни сетови

Заложбата 2.4 според извештајот за само-оценување, сеуште не е почната. Четирите предвидени чекори за исполнување на оваа заложба се: идентификација на релевантните институции, анализи на податочните сетови на институциите, креирање на централен каталог за сите податочни сетови од институциите, и приоритизација за објавување на податочни сетови.

Мерката за идентификување на институциите требаше да биде комплетирана во јануар 2017 година. Скоро сите владини институции подлежат на одредбите од Законот за електронско управување, МИОА сеуште ја нема подготвено листата на институции со приоритет. Анализите на податочните сетови не се со задоцнување според проектираниот датум (октомври 2017) ако се земе во предвид огромниот број на податочни сетови за анализирање, што сепак упатува дека навременото исполнување ќе претставува предизвик. Последните две активности се предвидени за исполнување во 2018 година.

Заложбата 2.5 според извештајот за само-оценување, не е почната. Заради технички ограничувања на порталот www.otvorenipodatoci.gov.mk, заложбата ќе биде исполнета по поставувањето на новиот портал, кој ќе овозможи директно поврзување со податочните сетови. Исполнувањето на оваа заложба е во голема зависност од другите заложби во оваа група/кластер (посебно 2.2)

Почетни резултати

Што се однесува до заложбите 2.1, 2.3, 2.4 и 2.5 нема видни почетни резултати. Што се однесува до заложбата 2.2 за лиценцираниот модел Creative Commons BY, (избран од МИОА и од вклучените граѓански организации) веќе е во употреба од граѓанскиот сектор.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат продолжување на активностите во заложбите 2.1 и 2.2. Исто така, заложбите 2.3 – 2.5 треба да се продолжат. Заложбите за отворени податоци треба да се амбициозни и јасно релевантни со вредностите на ОВП, доколку се дел од акцискиот план. Во иднина, Владата може да направи приоритизација на следното:

- Информациите за лиценцираниот модел треба да се поднесе до Владата за официјално усвојување колку што е можно поскоро. Исто така, засегнатите страни треба да се согласат на креирање на јасен дизајн за новиот портал, посебно во однос на архивирањето и ажурирањето на податоците (Заложба 2.2).

¹ „Отворени податоци во Македонија: Од законодавство до спроведување“ Open Data Institute, <https://theodi.org/case-studies/case-study-a-profile-of-open-data-initiatives-in-macedonia>

² „Macedonia,” Open Data Barometer, http://opendatabarometer.org/4thedition/detail-country/?_year=2016&indicator=ODB&detail=MKD

³ Веб страна МИОА, www.otvorenipodatoci.gov.mk

⁴ Интервју со Филип Маневски, МИОА, со истражувач од IRM 9 август 2017.

⁵ Ибид

Тема 3. Слобода на информирање

3.1 Спроведување на Законот за слобода на информации

Наслов: Подобрување и олеснување на пристапот до информации.

Подобро спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес со активна вклученост на имателите на информациите и граѓаните.

- Про-активно објавување на информации од јавен интерес
 - o Објавување на веќе бараните/дадените информации од јавен интерес на веб страните;
 - o Индекс за следење на имателите на веб страните за про-активноста за објавување на информации од јавен интерес;
 - o Мерки за зголемување на пристапот до информации од јавен интерес;
 - o Обуки за јавни службеници и раководители базирани на утврдени слабости во спроведувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес;
 - o Следење на спроведувањето на “damage test” како законска обврска на имателите;
 - o Казни за јавните службеници и раководители согласно закон за прекршување во однос на имателите на информациите
- Развој и зајакнување на медиумски кампањи за промовирање на правото за слободен пристап до информации од јавен интерес
 - o Формирање на работна група за подготовка и дефинирање на планот за спроведување на кампања

(Комисија за заштита на правата за слободен пристап до информации од јавен интерес; Центар за цивилни комуникации; Асоцијација за еманципација, солидарност и еднаквост на жените; Фондација Отворено Општество, јули 2016-јуни 2018)

Дополнителна забелешка: Текстот на горенаведената заложба е скратена верзија од акцискиот план. Долгорочната корист исто така е во скратен текст. Комплетниот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание			Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно	Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно

3.1 Спроведување на Закон за слобода на информации				✓	✓		✓					✓		Не		✓			
---	--	--	--	---	---	--	---	--	--	--	--	---	--	----	--	---	--	--	--

Контекст и цели

Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес¹, го утврдува правото на граѓанинот за информирање и дава рамка и правила за барање на информации. Сепак Законот не е целосно спроведен, а граѓаните не се доволно запознати со одредбите во законот кои се однесуваат на нивниот пристап и право на информации од јавен интерес. Во 2015 и 2016 година, јавните институции примиле илјадници приговори заради непочитување на нивните законски обврски за споделување на информации². Дополнително, институциите не доволно често го спроведуваат “damage test”³. Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес, содржи определени исклучоци со кои на институциите, како што е наведено во Законот, им се овозможува да не ја достават бараната информација заради заштита на „јавниот интерес“⁴. Според овие исклучоци, од институциите се бара да ги преиспитаат информациите кои се од „јавен интерес“ за да оценат дали откривањето на бараните информации (доколку ги има) се потенцијална штета/закана за да го оправдаат одбивањето за давање на бараните информации.

Оваа заложба цели кон целосно спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес со подготвување на соодветен правилник за про-активно објавување на информации од јавен интерес. Второ, заложбата предвидува мерки како што се: обуки за службените лица во јавните институции, следење на спроведувањето на “damage test”, како и казнување на службени лица за прекршување во согласност со одредбите во Законот. Последно, заложбата исто така цели кон подигнување на јавната свест преку медиумска кампања за промовирање на слободен пристап до информации од јавен интерес.

Сите наведени активности на заложбата се објективно веродостојни. Иако во акцискиот план не е посебно наведено кои службени лица треба да се стекнат со обука, вообичаена пракса е таргетирање на сите институции кои се иматели на информации да учествуваат во обуките. Дополнително, за подобрување на про-активното објавување на информации, оваа заложба е релевантна со вредностите на ОВП во поглед на јавната одговорност со воведување на практика за владините органи да имаат можност да го оправдаат одбивањето за барање на информации од јавен интерес. Свкупно, оваа заложба е важен чекор во истакнување на непочитувањето на институциите на одредбите од Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес.

Исполнување

Исполнувањето на оваа заложба е ограничено. Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен интерес, веќе подготви и објави три важни документи кои беа наведени во акцискиот план, вклучувајќи и инструкции за про-активно објавување на информации од јавен интерес, препораки за про-активно објавување, како и препораки за објавување на веќе бараните и откриените информации од јавен интерес на веб страните на институциите⁵.

Во однос на втората активност, граѓанските организации наведоа дека нема никаков напредок во следењето на спроведувањето на “damage test”⁶. Подготовка на предлог верзија на водич за спроведување на “damage test” е планирана за средината на 2018 година. Третата активност на заложбата, за користење на медиумска кампања за промовирање на правото за информирање, сеуште не е почната.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување препорачува Владата да продолжи со спроведувањето на оваа заложба. Сепак, две прашања кои го спречуваат спроведувањето се потребата од инфраструктура за постигнување на спроведувањето, но и двосмислениот аспект на “damage test”. Дефинирањето на “јавен интерес” е сеуште отворено прашање кое мора да се расчисти пред почетокот на процесот за следење на “damage test”. Следните чекори во заложбата треба да се фокусираат на:

- Напори за утврдување на одделен буџет за поефикасно спроведување на заложбата;
- Унапредување на човечките ресурси и јасно дефинирање на барањата според Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес. Да и се дозволи на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен интерес да може да активира санкции против институции кои не ги почитуваат одредбите на Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес (вклучувајќи ги и пасивните и неодговорните институции);
- Скратување на потребниот период за доставување на бараните информации за да се овозможи нивно навремено исполнување и разгледување.
- Да се отвори дебата и да се разјасни поимот “јавен интерес” во работни групи, односно да се даде правен/законски аспект за ова прашање;
- Консултации со институциите за откривање на информации од јавен интерес за време на спроведувањето на заложбата

¹ Интегрален дел од Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес

<http://www.cph.mk/ftp/pdf/Zakoni/Zakon%20za%20sloboden%20pristap%20do%20informacii.pdf>.

² Според податоци од годишни извештаи од CRFAPI во 2015, <http://194.149.136.143/komspi2/wp-content/uploads/2016/06/%D0%98%D0%97%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%90%D0%88-2015.pdf> and 2016, <http://komspi.mk/wp-content/uploads/2016/06/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%BD-%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98-%D0%B7%D0%B0-2016.pdf>, во

2015 беа поднесени 960 приговори до Комисијата. Во 2016 беа поднесени 619 приговор.

³ За повеќе детали погледнете ги извештаите, процес на класифицирање на приговори базирани на несоодветна имплементација на стандарди за damage test почнато во 2017. Претходните податоци се дадени агрегирано.

⁴ Верзија на Законот за слободен пристап до информации од јавен интерес на англиски јазик

<http://www.freedominfo.org/documents/Macedonia%20FOI%20Law%20ENG%20Official%20Gazette%2013-2006.doc>.

⁵ Комисија за заштита на правото за пристап до информации од јавен интерес, правилник за про-активно објавување <http://komspi.mk/otvoreno-vladino-partnerstvo>

⁶ Интервју со Данче Даниловска – Бајдевска, FOSIM, со истражувач од IRM 18 август 2017.

Тема 4. Спречување на корупцијата и промовирање на добро управување

4.1 Спроведување на Законот за заштита на укажувачите

Наслов: Спроведување на Законот за заштита на укажувачите и запознавање на јавноста со укажувањето

Законот за укажувачите гарантира заштита на лица кои пријавуваат, заштита на нивните права во текот на процесот на пријавување, заштита дека никаква повреда нема да им се случи нив и на нивните блиски, како и заштита на нивните лични податоци и идентитет.

Спроведувањето на Законот за заштита на укажувачите, како и изведените под-закони, и со утврдувањето и градењето на систем и механизми за заштита на укажувањето и за заштита на укажувачите е од голема важност за зајакнување на институционалното спречување на корупцијата, но и општо, за спречување на корупцијата како штетен феномен за општеството. Со зајакнување на јавната свест во однос на заштита на укажувањата, во однос на заштита на укажувачите, и со потенцирање на нивната важна улога во спречувањето на корупцијата и заштитата на јавниот интерес, пријавувањето на казниви или други нелегални или забранети активности кои се на штета на јавниот интерес, ќе бидат стимулирани и поттикнати.

- Примена на Законот и под-законите за заштита на укажувањата (определување на овластено лице во институциите за прифаќање на пријавите поднесени од укажувачите);
- Зајакнување на капацитетите преку обуки и работилници на овластените лица за прифаќање на доставените пријави од укажувачите за ефикасно спроведување на Законот;
- Годишни извештаи за прифатените пријави поднесени од укажувачите (податоци за институциите и број на прифатени пријави поднесени од укажувачите);
- Запознавање на јавноста за укажувањето (кампањи и јавни дебати, правилник)

(Државна комисија за спречување на корупција; Министерство за правда; Транспаренси интернешнл Македонија, јули 2016-во континуитет)

Дополнителна забелешка: Горенаведената заложба е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно

4.1 Спроведување на Закон за заштита на укажувачите			✓			✓		✓				✓	Да		✓			
--	--	--	---	--	--	---	--	---	--	--	--	---	----	--	---	--	--	--

Контекст и цели

Законот за заштита на укажувачите¹ беше усвоен на 9ти ноември 2015 година. Законот ја дефинира одговорноста на институциите за прифаќање и спроведување на истага на укажувањата, како и да ја обезбеди заштитата на укажувачите². Во март 2016 година, Министерството за правда усвои под-закони кои произлегоа од Законот за заштита на укажувачите. Додека со Законот се овозможува силна правна/законска основа, а кој исто така вклучува и бројни меѓународни и европски стандарди, сепак бројот на пријавени случаи кои беа објавени јавно, е ограничен³. Според анкетата која беше спроведена во 2015 година од Транспаренси интернешнл Македонија, повеќето од анкетираниите се со мислење дека лицата кои пријавуваат криминални дела, не се соодветно заштитени⁴.

Оваа заложба се стреми кон целосно спроведување на Законот за заштита на укажувачите, преку следното: 1) определување на овластено лице за ревидирање на укажувањата поднесени од укажувачите; 2) зајакнување на капацитетите на овластените лица за ревидирање на укажувањата; 3) обврзување на институциите да го зголемат бројот на кадар кој праведно ќе ги проценува поднесените пријави од укажувачите, и 4) запознавање на јавноста со укажувањето. Овие активности не само што ќе се од корист на јавноста за да може да се повикува на одговорност од владините службени лица, туку исто така ќе се зголеми и бројот на информации за процесот на укажувањето. Ефективната примена на овој Закон, потенцијално може да го трансформира приватното и јавното управување во државата.

Исполнување

Севкупно, исполнувањето на оваа заложба е ограничено и повеќето од овие чекори не се почнати.

До крајот на јули 2017 година, бројот на институции кои имаа овластени лица беше 39 (од 1.291)⁵. Беа организирани четири обуки за јавни службеници од област на заштита на укажувањето (од јуни 2016 до мај 2017 година) според стандардите на МИОА за програмски обуки на јавни службеници. Во мај 2017 година, Државната комисија за спречување на корупција и Канцеларијата за зајакнување на санкции потпишаа Меморандум за соработка со кој се овозможуваат обуки на водечкиот, како и на останатиот кадар на казнено-поправните институции. Целта на овие обуки е запознавање со спроведувањето на Законот за заштита на укажувачите, како и зајакнување на јавната свест за значението на укажувачите во спречувањето на корупцијата⁶. Обуките ги посетија повеќе од 50 учесници⁷, а квалитетот на истите беше оценет преку прашалници⁸ пополнет од самите учесници. Сепак, многу институции не ја доставија потребната структура за правилен прием и процесирање на пријавите доставени од укажувачите⁹. Во однос на третата активност во заложбата, според Законот за укажувачи, јавните институции се обврзани да поднесуваат годишни и полу-годишни извештаи на заведени случаи за укажувања до Државната комисија за спречување на корупција, кои потоа ќе бидат составен дел од годишниот извештај за укажувања на Министерството за правда. Според пропишан закон, овој извештај треба да се достави до Собранието на Република Македонија. За периодот јули – декември 2016 година, 18 јавни институции поднеле полу—годишни извештаи, а во периодот од јануар – јуни 2017 година, полу-годишни извештаи поднеле 37 јавни институции. Ако се земе во предвид дека Законот стапи на сила во март 2016 година, годишните

извештаи се очекуваат на почетокот на 2018 година, за периодот јануар – декември 2017 година.

Четвртата активност на залошбата, „Правилник за заштита на укажувачите“ беше објавена во септември 2016 година, со поддршка од Европската Унија. Овој правилник е имплементиран од Државната комисија за спречување на корупција и од Федералната канцеларија за администрација од Германија со Твининг проект ИПА 2010¹⁰. Дополнително, со проектот „Зајакнување на националните капацитети за спречување на организиран криминал и корупција“, финансиран од Европската Унија, а експертската поддршка беше обезбедена од Државната комисија за спречување на корупција во подготовката на Стратегија за зајакнување на јавното мнение за позитивниот контекст на Законот за заштита на укажувачите. Тимот на истражувачи на Механизмот за независно известување добија известување од претставници на граѓанскиот сектор дека „комплетирањето на Стратегијата се очекува кон крајот на 2017 година¹¹“. Исто така, МЦМС го преведе на македонски јазик документот на Обединетите Нации: „Водич за извор на добри практики за заштита на лица кои пријавуваат¹²“.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од НИМ препорачуваат оваа залошба да се продолжи во преостанатиот период од циклусот на спроведување, но и да се продолжи со истата во следниот акциски план доколку целосно не се исполни.

¹ Закон за заштита на укажувањето „Службен весник на Република Македонија“ бр. 196/2015.

² Правилник за заштита на интерните извештаи за интерно укажување во институциите на јавниот сектор (Службен весник на Република Македонија бр. 46/16), Правилник за надворешен извештај (Службен весник на Република Македонија бр.46 /16) и Правилник за инструкции за усвојување на интерни акти за заштитени извештаи во приватните ентитети и приватниот сектор (Службен весник на Република Македонија број 46/16).

³ Заштита на укажувачите во Јужноисточна Европа <http://rai-see.org/wp-content/uploads/2017/09/Protecting-Whistleblowers-in-SE-Europe.pdf>

⁴ „Анкета на ставовите на македонските вработени граѓани за укажувањето на нелегални и неетички дејствија во компаниите и институциите,“ Transparency International Macedonia, февруар 2015.

⁵ МИОА 2016, http://mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Godisen_izvestaj_2016_Registar_na_vraboteni_vo_JS.pdf

⁶ Закон за заштита на укажувачи https://www.dksk.mk/index.php?id=19&tx_news_pi1%5Bnews%5D=91&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=901424ce09ee86ab8dc4d715893a4429

⁷ Лиси на евалуација испратени до македонскиот тим на истражувачи од IRM, како доказ за евалуација на знаењето стекнато од учесниците

⁸ Резултати од анкетата на учесниците во обуката за заштита на укажувањето [.4\Прашалник за евалуација на стекнатото знаење.pdf](#)

⁹ Интервју со Дона Димов, Transparency International Macedonia, со истражувач од IRM, 19 јули 2017.

¹⁰ Прирачник за Заштита на укажувачите <https://www.dksk.mk/index.php?id=21>

¹¹ Интервју со Весна Донева – SCPC, со истражувач од IRM 29 август 2017.

¹² [Resource Guide on Good Practices in the Protection of Reporting Persons, http://www.mcms.org.mk/mk/zanasata-rabota/istravuvana-i-publikacii/1875-vodich-za-dobri-praktiki-za-zashtita-na-licata-koi-prijavuvaaat.html](http://www.mcms.org.mk/mk/zanasata-rabota/istravuvana-i-publikacii/1875-vodich-za-dobri-praktiki-za-zashtita-na-licata-koi-prijavuvaaat.html).

4.2 Отворени податоци за пријавување на имотна состојба

Наслов: Отворени податоци за статусот на имотната состојба на избраните и номинирани лица

Државната комисија за спречување на корупција ги објавува податоците за статусот и промените на имотната состојба на избраните и номинираните лица. Сепак, заради непостоење на софтверско решение, невозможно е да се има увид и историски преглед на пријавените промени во статусот на имотната состојба од моментот кога ја презеле функцијата до моментот на престанок на истата. Отворени податоци за пријавување на имотната состојба на избраните и номинираните лица преку хронолошко објавување и преку историски преглед во континуитет, е од основна важност за севкупниот увид и приказ на имотниот статус, како и промените на имотниот статус на избраните и номинираните лица од моментот на преземање на функцијата до моментот на престанок на истата. Пресудно за реализација на обврската е дизајнирањето и утврдувањето на софтверско решение кое ќе овозможи увид во формуларите на отворените податоци.

Зголемена отвореност на податоци за имотниот статус на избраните и номинирани лица. Целиот увид и следење на имотниот статус, како и промените на имотниот статус ќе ја зголеми одговорноста и должноста на избраните и номинираните лица.

- Креирање на технички услови за објавување на пријавена имотна состојба во форма на отворени податоци (креирано и утврдено софтверско решение);
- Утврдување на историски преглед на промените во имотниот статус на избраните и номинираните лица.

(Државна комисија за спречување на корупција 2017-2018)

Дополнителна забелешка:Текстот на горенаведената заложба е скратена везија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
4.2 Отворени податоци (пристап до податоци) за пријавување на имотна состојба			✓		✓			✓			✓		Не		✓		

Контекст и цели

Според Законот за спречување на корупција¹, избраните и номинираните јавни службеници се должни да ја пријават имотната состојба и приходи во период од 30 денови од изборот, престанокот, како и промените во нивната имотна состојба. Државната комисија за спречување на корупција е одговорна за прием, регистрирање и верификување на пријавените средства, и ги објавува податоците на својата веб страна². Дополнително, веб страната на Државната комисија за спречување на корупција, редовно се ажурира за да ги прикаже сите пријавени промени во имотниот статус на јавните службеници. Сепак, лицата кои се кандидираат не секогаш ги почитуваат барањата за пријавување на сопственост на имот или не ги пријавуваат стекнатите средства откако стапиле на функција.

Оваа заложба се стреми кон развивање на софтверско решение кое ќе ги објави (во отворен формат) и ќе овозможи историски преглед на пријавените приходи на јавните службеници за време на нивниот мандат. Оваа заложба е релевантна за пристап до информации, како и за користење на технологии и иновации, затоа што со софтверот ќе се овозможи достапност до овие податоци во отворен формат, со што ќе се подобри информираноста и користењето на овие податоци од веб страната на Државната комисија за спречување на корупција.

Додека активностите на оваа заложба забележително не влијаат на промена на праксата на Државната комисија за спречување на корупција во собирањето, верификувањето и објавувањето на пријавените приходи на јавните службеници, сепак забележиелна промена во оваа област ќе се постигне со историскиот преглед на пријавени приходи на јавнислужбеници. Претходно, Државната комисија за спречување на корупција ги објавуваше најпоследните пријавувања за приходи и немаше обврска да ги објави информациите достапни во формат за отворени податоци (како што е Ексел форматот). Ова укажува дека податоците не можат да се споредат по истек на соодветен период на време.

Исполнување

Оваа заложба е ограничена во своето исполнување. Почнувајќи од октомври 2017 во состав на ИПА Твининг проект, беше развиено ново софтверско решение со кое се овозможува следење на тековниот и претходниот имотен статус на јавните службеници³.

Во однос на втората активност, поставувањето на архива со информации за тековните промени на имотниот статус на јавните службеници е одложена. Причина за одложувањето е потребата за измени во релевантното законодавство. Во 2016 година, софтверот развиен со поддршка на ИПА Твининг проект овозможи дигитална платформа за постирање на имотна сопственост на јавните службеници, вклучувајќи ги и промените кои настанале. Новиот софтвер, формуларите за пријавување на приходи, како и процедурите за пријавување ги преместува целосно on-line, но сепак, за да почне со користење на новиот систем, Државната комисија за спречување на корупција, мора да почне формална процедура за on-line поднесување на пријави и пријавувањето да е задолжително. За ова е потребно поднесување на официјална проценка на влијанието и барање за измени во Законот за спречување на корупција до Министерството за правда. Од крајот на 2017 година овој процес не е почнат. Владата изјави дека софтверско решение за електронско надополнување и поднесување на формулари за пријавување на имотна состојба ќе биде оперативно спроведено по извршените правни/законски измени.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување препорачува да се продолжи со спроведувањето на оваа заложба во втората половина на циклусот на

акцискиот план. Доколку не се исполни навреме, оваа заложба треба да продолжи во следниот акциски план.

¹ Закон за спречување на корупција http://rai-see.org/wp-content/uploads/2015/06/LAW_ON_PREVENTION_OF_CORRUPTION.pdf

² Регионална Иницијатива за Анти-корупција <http://rai-see.org/macedonia-anti-corruption-institutional-framework/>

³ Интервју со Весна Донева – SCPC, со истражувач од IRM, 29 август 2017.

4.3 Следење на интегритетот на Единиците на локалната самоуправа

Наслов: Промовирање на интегритет, транспарентност и одговорност на локално ниво, како и следење на процесот

Ако се земат во предвид начелата за подинамичен и одржлив економски и социјален развој на Единиците за локална самоуправа, целосно во корист на граѓаните и реализирање на нивните права, со строга определба за справување со корупцијата и неетичкото однесување, 47 општини во соработка со Државната комисија за спречување на корупција, потпишаа политики за анти-корупција / политики за интегритет. Неопходно е овој процес да продолжи и да биде целосно исполнет со потпишувањето на политики за анти-корупција од сите Единици на локалната самоуправа, а со тоа да се утврди севкупен систем од механизми и процедури кои ќе го стеснат просторот и можностите за корупција и ќе ги афирмираат принципите на владеење на законите. Промовирањето на интегритетот во институциите на локално ниво е фокусирано на спречување и нетолерантност на дејствија забранети со закон и кои се во спротивност со кодот за етика, како и коруптивни дејствија во работењето на општините. Истовремено, ќе се спроведе зајакнување на капацитетите за надзор на политиките за анти-корупција на локално ниво. Транспарентноста и одговорноста на институциите на локално ниво со сигурност ќе ја промовираат нивната отвореност со вклучување на јавноста во креирањето на политиките за добро управување, интегритет и заштита од ризици за корупција.

Иновативните алатки за отвореност и одговорност (со ИТ алатките, индекс за должност, транспарентност и одговорност, индекс за интегритет на општините) се со капацитет за креирање на култура за соработка на единиците на локалната самоуправа. Мерките утврдени со ова залагање ќе овозможат промовирање на отвореност на институциите на локално ниво со вклучување на граѓанските организации во креирањето на индексите, следењето и оценувањето на доброто управување, како и интегритетот на Единиците на локалната самоуправа.

(Државна комисија за спречување на корупција, Единици на локална самоуправа, Центар за истражување и креирање политики/начела, и други НВО, јуни 2016 – јуни 2018)

4.4 Промовирање на соработка за спречување на корупција

Наслов: Промовирање на соработка и зголемување на проактивност за спречување на корупција и конфликт на интереси

Граѓанските организации во соработка со институциите активно ја следат и учествуваат во иницијативи за следење и спречување на корупцијата, а исто така се и активен партнер во процесот на утврдување на доброто управување. Активностите на компетентни органи, како и посебни проекти за превенирање на корупцијата, и активности д граѓанскиот сектор нема да ги дадат очекуваните резултати, доколку одржлив систем за соработка меѓу релевантните заинтересирани страни не биде утврден земајќи ги во предвид спецификите, како и утврдените правни/законски компетенции.

- *Од голема важност се одржувањето на периодични координативни работни средби на кои ќе се разгледуваат специфични теми или проекти од областа на корупцијата и конфликт на интереси со давање на предлози и препораки за преземање на идни активности и мерки за подобрување на состојбите. Ова ќе придонесе за интензивирање на спроведувањето на утврдената општа рамка за соработка во спречување на корупцијата со видни*

резултати и утврдување на систематски пристап за размена на информации и податоци, за давање предлози и препораки кои ќе се разгледуваат и ќе бидат земени во предвид од релевантните фактори надлежни за ова прашање.

- Со цел за поголема вклученост, граѓанските организации треба да развијат методологии за следење на корупцијата како механизам и пристап за мерење на перцепцијата на граѓаните и нивното искуство во однос на изложеност на корупција. Граѓанските организации треба да го пренесат искуството и резултатите од таквите методологии, за да се вклучат во развојот на еден сеопфатен и долгорочен систем за спречување на корупцијата и конфликтот на интереси, а со тоа да се потврди доброто управување.
- Во насока на информирање и запознавање на јавноста со ефектите од соработката, ќе се организираат јавни настани-дебати, како и работилници и тематски конференции и кампањи за подигнување на јавната свест во однос на корупцијата и конфликтот на интереси.

(Државна комисија за спречување на корупција; Министерство за правда; МОИ, МЛС,, МЛСГ, МЦМС, ИДСЦ, ЦИКП, Транспаренси интернешнл Македонија, АДИ. јули 206 – во континуитет)

Дополнителна забелешка: Обете заложбите 4.3 и 4.4 имаат цел да се соочат со корупцијата и да ја промовираат соработката меѓу Владата и релевантните граѓански организации. Текстот на горенаведените заложби е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавнаодговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
4.3 Следење на интегритетот на ЕЛС			✓		Нејасна					✓			Не		✓		
4.4 Промовирање на соработка за спречување на корупција			✓			✓				✓			Да			✓	

Контекст и цели

Заложбите 4.3 и 4.4 се фокусирани на креирање на простор за соработка во справувањето со корупцијата. Корупцијата е широко распространета на сите нивоа на управување. Неодамна се случија две истраги на Специјалното јавно обвинителство (СЈО), откривајќи случаи на злоупотреба на службената положба и вмешување во локалните надлежности¹. Како реакција на наведеното, Државната комисија за спречување на корупцијата, како дел од претходниот акциски план на ОВП, започна процес за поттикнување на 47 општини да потпишат политики за анти-корупција. Заложбата 4.3 се залага за продолжување на овој процес и за вклучување на граѓанските организации во креирањето на индекси за следење и пристап до Единиците на локалната самоуправа, а со тоа оваа заложба е релевантна со вклученост на граѓанското општество. Потенцијалното влијание е умерено затоа што придонесот на владините институции во индексите за интегритет е нејасен, а исто така има и недостаток од зајакнување на институционалните мерки за анти-корупција во единиците на локалната самоуправа. Со тоа што јавноста не е вклучена во следењето на интегритетот на единиците на локалната самоуправа, оваа заложба е нејасна според релевантните вредности на ОВП.

Заложбата 4.4 цели кон утврдување на одржлив систем за соработка меѓу сите релевантни заинтересирани страни, со одржување на средби, со развивање на методологии за следење, како и за промовирање на резултатите од активностите за следење.

Во Македонија има неколку организации кои активно се спротивставуваат на корупцијата. Една од нив е Платформа за борба против корупцијата која е коалиција од 16 граѓански организации (тука спаѓаат и Транспаренси интернешнл Македонија и Центарот за истражување и креирање политики) формирана во 2014 година. Сепак, според извештајот објавен од ТАКСО, само 25% од претставниците на граѓанските организации ги сметаат корисни тековните механизми за соработка со владини институции, а повеќе од 50% ги сметаат овие механизми за формалност².

Оваа заложба е насочена кон утврдување на одржлив систем за соработка меѓу релевантните заинтересирани страни за анти-корупција. Со одржување на консултативни средби со граѓански организации за прашања од областа на анти-корупцијата, оваа заложба е релевантна со граѓанската вклученост. Оваа заложба ќе развие методологија за следење на корупцијата и конфликтот на интереси од Државната комисија за спречување на корупција, но ќе има незабележително влијание на зголемување на соработката меѓу владините институции и граѓанските организации за спречување на корупцијата, а со тоа и кодирањето е незабележително.

Исполнување

4.3 Следење на интегритетот на Единиците на локалната самоуправа

Оваа заложба е ограничена во исполнувањето. Иако првата активност од заложбата цели кон поттикнување на ЕЛС да потпишат политика за анти-корупција, од октомври 2017 година нема дополнителни општини кои потпишале политика за анти-корупција. Во јуни 2016 година, Министерството за локална самоуправа ги потпиша политиките за интегритет, со што Министерството за локална самоуправа (МЛС) стана првата институција која на централно ниво ја усвојува иницијативата. Дополнително, МЛС во соработка со Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК), подготвија нова, ажурирана верзија на политиките за интегритет во областа за проценување на ризиците за корупција, но и во согласност со последните правни/законски измени во однос на заштитата на укажувачите. Документот за политики за интегритет е објавен на веб-страницата на Владата³. Во следниот период, по локалните избори, се очекува потпишување на документот од останатите општини. Во 2017 година развивањето на политиките за интегритет на институциите на локално ниво претежно беше од ДК за спречување на корупција со заеднички проект од ОБСЕ. Оваа соработка резултираше

со одржување на шест работилници со претставници на ЕЛС во насока на размена на искуства и поттикнување на општини кои сеуште го немаат потпишано документот за интегритет. Дополнително, тешкотии за потпишувањето на политиките за интегритет претставуваа локалните и парламентарните избори кои се одржаа во 2017 година.

Втората заложба активно е насочена за спроведување на надзор за одговорност на локално ниво со креирање на индекс за интегритет на општините. Развиени се два индекса од Центарот за истражување и креирање на политики (ЦИКП): 1) Индекс за должност, транспарентност и одговорност, и 2) Индекс за интеграција на општините.

4.4 Промовирање на соработка за спречување на корупцијата

Севкупно, оваа заложба е забележително исполнета. Има три наведени активности: одржување на средби за координација, развивање на методологии за следење на условите кои овозможуваат корупција, и промовирање на резултатите од спроведеното следење преку организирање на јавни настани како што се дебати и работилници. Водечка институција за спроведување на оваа заложба е ДК за спречување на корупција, но органот задолжен за организирање на средбите за координација не е дефиниран, и следствено на тоа не се одржани никакви средби.

Во однос на следење на состојби за потенцијална корупција, Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) спроведе проект наречен „Следење на работата на ДКСК“ со кој се утврди методологија за надворешно следење на ефикасноста на работата на ДКСК за анти-корупција. Матрицата на индекси која МЦМС ја користеше за подготовка на извештаите е достапна на нивната веб страна.⁴ МЦМС ги промовираше своите откритија на јавно одржаната конференција на 30ти март 2017 година. На конференцијата присуствуваа повеќе од 40 учесници од граѓанскиот сектор, од владините институции и медиуми, како и претставници од ДКСК и од Секретаријатот.⁵

На 30ти мај 2017 година, МЦМС организираше форум со наслов „Спречување на корупцијата – Лидерство и Координација во Македонија“. На форумот се разви дебата за улогата, остварувањата и можностите за подобрување на работата на Државната комисија за спречување на корупција, како и за спроведување на нејзината политика. Главните откритија и препораки од следењето на работата на ДКСК во периодот од октомври до декември 2016 година, беа презентирани на форумот. Дополнително, претставници од ДКСК, од Канцеларијата на јавниот обвинител (одговорна за случаи на организиран криминал и корупција), и од Државниот завод за ревизија, ги споделија своите искуства и дадоа предлози за соработка. На форумот беа презентирани различни модели за утврдување на органи за анти-корупција, како и презентација на искуствата на Агенцијата за анти-корупција од Србија. На форумот присуствуваа повеќе од 50 претставници од граѓанските организации и од медиумите. МЦМС редовно доставува извешти и резимеа за да може и пошироката јавност да се вклучи во процесот.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување препорачува:

- Интензивирање на процесот за потпишување на политики за анти-корупција и интегритет. ДКСК треба директно да им се обрати на преостанатите ЕЛС за утврдување на причините за сеуште непотпишување, но и да укажат на бенефитите од потпишувањето на политиките за интегритет. Зголемувањето на јавната информираност ќе придонесе за зајакнување на ефектот од стратегијата на ЕЛС во иницирањето на мерки за интегритет кои се идентификувани со процесот на консултации со ГОи (Заложба 4.3).
- Спроведување на јасно распоредување на улогите на клучните заинтересирани страни за спроведување сигурен континуитет за надворешно следење на

работата на ДКСК и фокус на позначителни исполнувања преку соработката на ДКЗК со граѓанскиот сектор. За да се избегне слично недоразбирање (кое влијаеше за неодржување на координативни средби), ДКСК и релевантните ГОи треба да определат контакт група од претставници да биде задолжена за иницирање и бележење на напредокот на средбите (Заложба 4.4).

¹ Freedom House, Nations in Transit 2017, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2017/macedonia>

² TACSO, Граѓански организации во Македонија
http://www.tacso.org/data/dokumenti/pdf/ipsos_report_mk.pdf

³ Политики за анти-корупција на Единиците за локална самоуправа
http://mls.gov.mk/images/documents/Politika%20na%20integritet_.pdf

⁴ МЦМСматрица за индикатори за евалуирање на ефикасноста на проектите за анти-корупција на SCPC
<http://www.mcms.org.mk/images/docs/2017/matrica-na-indikatori-dksk.pdf>

⁵ Државна комисија за спречување на корупција <http://www.mcms.org.mk/images/docs/2018/rezime-od-sledenje-na-rabotata-na-dksk-kvartalen-5-anq.pdf>.

Тема 5. Ефикасно управување со јавните ресурси (фискална транспарентност)

5.1 Иницијатива за отворен буџет

Зголемување на транспарентност за управувањето со јавните финансии, преку:

- Презентирање на државниот буџет во скратена форма доволно јасна и за граѓаните лесно достапна;
- Информирање на јавноста за проектираните даночни приходи и расходи на почетокот на секоја година на квартално ниво, со што ќе се овозможи анализирање и споредба на имплементација на буџетот во однос на планираното;
- Информирање на јавноста за полу-годишното имплементирање на Буџетот на Република Македонија

Презентирање на најважните документи за буџетот на граѓаните и давање на дополнителни информации на граѓаните и граѓанскиот сектор за дизајнот и извршувањето на државниот буџет ќе придонесе за поголема вклученост на граѓанското општество во следењето и анализирањето на буџетот.

(Министерство за финансии; Асоцијација за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ЕСЕ; Центар за економски анализи; Асоцијација Зенит, Буџетски корисници, јули 2016-јуни 2018)

5.9 Зголемување на транспарентноста за финансиско управување

Наслов: Утврдување на податоци за државна финансиска поддршка кои треба да се објават и објавување на истите

Зголемена транспарентност за управување со јавните финансии преку:

Објавување на податоци по сите основи за државна финансиска поддршка за странски инвестиции (спецификација за давање на грантови и плаќања по сите основи). Податоците се објавуваат најмалку еднаш годишно, без објавување на компанијата. Категоризирани податоци се објавуваат по минимални различни основи со спецификација на грантираната и платената финансиска помош за странските инвеститори.

Мерките на оваа заложба придонесуваат за подобрување на транспарентност и одговорност на институциите во управувањето со јавните финансии преку зголемување на транспарентност и одговорност во управувањето со јавните финансии на полето на државната поддршка за странски инвестиции.

(Комисија за заштита на конкурентноста (КЗК); Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој; Директоратот за развој на технолошко-индустриски зони (ДРТИЗ); министерства за странски инвестиции и други буџетски корисници, Центар за економски анализи; Центар за комуникација со граѓаните, август 2016 – тековно)

Дополнителна забелешка: Заложбите 5.1 и 5.9 се групирани/кластер заради нивниот заеднички фокус за буџетот и фискалната транспарентност. Горенаведениот текст е скратена верзија од акцискиот план.

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Дополнителна забелешка: Оваа заложба е јасно релевантна со вредностите на ОВП, има трансформативно потенцијално влијание, и е забележително или комплетно исполнета, со што се квалификува како заложба со звезда.

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво	ОВП релевантна вредност	Потенцијално влијание	Навреме?	Исполнување
----------------------	--------------------	-------------------------	-----------------------	----------	-------------

	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
5.1 Иницијатива за отворен буџет			✓		✓	✓						✓	Да			✓	
5.9 Зголемување на транспарентност во управувањето со јавните финансии I			✓		✓						✓		Да	✓			

Контекст и цели

Според Индексот за отворен буџет 2017, Македонија подготви пет од осумте клучни документи за буџетот кои се јавно достапни on-line во временски период утврден според меѓународни стандарди.¹ Во однос на транспарентност, Македонија овозможува минимални информации поврзани со буџетот.² Оваа заложба стреми кон подобрување на транспарентноста за буџетот со објавување на преостанатите три документи за буџетот на веб-страницата на Министерството за финансии (МФ). Ова го вклучува јавниот буџет (буџетот на граѓаните), проекции за даночните приходи и расходи на државниот буџет, како и полу-годишен извештај за реализирањето на државниот буџет. Со објавувањето на овие документи, оваа заложба не само што е релевантна со пристапот до информации, туку претставува трансформативна промена за добро управување, но досега не се достапни (или се подоцна објавени) овие три клучни документи за последните пет години.

Македонската влада овозможува финансиска поддршка (пр. ослободување од данок и субвенционирање) за привлекување на странски инвестиции, но повеќето граѓани веруваат дека голем број од странските инвеститори имаат подобар третман од домашните компании. Претходно, пакетите за финансиска помош не беа откриени пред Парламентот или пред јавноста.³ Комисијата за заштита на конкурентноста (КЗК) тековно објавува годишни извештаи за државна финансиска поддршка доделена на странски компании, но сепак, ГОи приговараат дека нема достапни податоци за износите на државната поддршка (или за даночната корист) доделена на специфични компании и дебатираат дека генерирани податоци за државна поддршка не се објавени. Оваа заложба е насочена кон идентификување на прашањето за објавување на податоци по сите основи во однос на државна поддршка за странски инвестиции (име на компанијата и износот на државна поддршка по компанија е најважно). Објавувањето на овие податоци ќе им овозможи на граѓаните подобар увид во доделување на државна поддршка на странски компании, а исто така, ќе овозможи

ГОи да спроведуваат попрецизни анализи во областа на директни странски инвестиции.

Исполнување

5.1 Иницијатива за отворен буџет

Со заложбата 5.1 забележително се исполнети сите три активности. Првата активност е комплетно исполнета, но со задоцнување. Буџетот достапен за граѓаните беше објавен по периодот на евалуација од Механизмот за независно известување (IRM), односно на 23 август 2017 година. Буџетот е достапен за преземање на македонски, албански и англиски јазик, бесплатно. Англиската верзија е достапна на [https://www.finance.gov.mk/files/GB%20Final%20MK%20\(3\).pdf](https://www.finance.gov.mk/files/GB%20Final%20MK%20(3).pdf). И покрај позитивните промени за презентирање на буџетот, ГОи изразија незадоволство со објавување на ограничени информации за приходите и расходите на буџетот.⁴ Претставник од ЦЕА тврди дека “оваа мерка не е тековно разговарана во работната група и дека е одложена за 2018 година.”⁵ Во однос на полу-годишниот извештај, ГОи рекоа дека “е вложен труд за објавување на ваков документ, но форматот на документот не е во согласност со пропишаните стандарди во Законот за буџетот.”⁶ Претставник од ГО тврди дека на објавувањето недостига оправдување за ребалансот на буџетот и микроекономски индикатори за истото, како и проекции за следниот квартал (тримесечие).

Втората активност на заложбата не е почната, но сепак, сеуште има доволно време до наведениот краен рок. Објавувањето на даночните приходи и расходи е планирано за 2018 година.

Третата активност на заложбата заостанува зад рокот. Неколку ГОи и МФ укажаа дека сличен документ (се совпаѓа со полу-годишниот извештај во оваа заложба) е веќе објавен за 2016 и 2017 година. МФ е запознат со овие приговори и има “преземено значителни чекори за подобрување на објавувањето на документи”⁷ (пр. користење на ексел формат, вклучувајќи поголем број на буџетски корисници, давање на поширок пакет на информации, вклучувајќи месечен пресек според буџетски корисник). МФ останува отворен за доставување на предлози од ГОи, за и како во иднина да се подобри форматот на полу-годишниот извештај.

5.9 Зголемување на транспарентност за управување со јавни финансии

Заложбата 5.9 не е почната според процесот на ОВП. Сепак, Владата на Република Македонија го почна процесот за декласифицирање на договори со странски инвестиции (со политичка одлука) кон крајот на август 2017 година. Активноста на оваа заложба е јавно објавување на податоци за износот на државната поддршка на странските инвестиции според планираните основи. КЗК не ги објавува годишните извештаи за државна поддршка на странските компании, но, и овие извештаи не ги содржат сите потребни податоци според заложбата, и на барање на ГОи. Во септември 2017 година, се планира средба за консултации меѓу сите засегнати страни, каде специфичноста на објавените податоци ќе биде прецизно утврдена.

Почетни резултати

Заложбата 5.1 даде нови извештаи за буџетот достапни за увид на јавноста. Бројни граѓански организации пријавија преземање на буџетот достапен за јавноста, објавен за прв пат како дел од оваа заложба, а форматот е евалуиран со задоволителен резултат. Овие организации ги вклучуваат Центар за економски анализи (CEA⁸) IDSCS,⁹ and Зенит.¹⁰

Следни чекори

Во однос на Заложбата 5.1, истражувачкиот тим на НИМ препорачува Министерството за финансии да соработува со граѓанските организации во дефинирањето на стандардите за полу-годишниот извештај во однос на имплементирањето на

државниот буџет. Дополнително, доколку не се исполни, заложбата 5.9 треба да се продолжи во следниот акциски план.

¹ International Budget Partnership, Macedonia, <https://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/country-info/?country=mk>

² Ибид

³ Export.gov, <https://www.export.gov/article?id=Macedonia-openness-to-foreign-investment>

⁴ Претставник од граѓанскиот сектор тврди дека на објавувањето недостасува оправданост за ребаланс на буџетот и микроекономски индикатори, како и предвидувања за следниот квартал (тримесечје). Ова е директно прекршување на Законот за буџет и финансирање на Република Македонија, кој директно упатува на форматот на објавување на даноци и трошоци. Интервју со Интервју со Габриела Димовска – Центар за економски анализи со истражувач на НИМ, 17 август 2017

⁵ Интервју со Габриела Димовска – Центар за економски анализи со истражувач на НИМ, 17 август 2017.

⁶ Интервју со Александар Николов – ЗЕНИТ, со истражувач на НИМ, 22 август 2017.

⁷ Интервју со претставници од Министерство за финансии, со истражувач на НИМ, 24 август 2017.

⁸ Интервју со Габриела Димовска – Центар за економски анализи со истражувач на НИМ, 17 август 2017

⁹ Интервју со Миша Поповиќ, IDSCS, со истражувач на НИМ, 13 јуни 2017.

¹⁰ Интервју со Александар Николов – ЗЕНИТ, со истражувач на НИМ, 22 август 2017

5.2 Отворени податоци за програмите во здравството

Мерките во оваа заложба придонесуваат за транспарентност и одговорност во трошењето на финансиите и испорачувањето на услуги во превентивните и програмите за лекување во здравството. Во соработка со Асоцијацијата за еманципација, солидарност и еднаквост на жените во Македонија, Министерството за здравство подготви извештај за користење на стандардизиран формат за објавување на податоци од реализацијата на буџетските средства од Министерството за здравство наменети за финансирање на програми за превенција и лекување.

- *Подготовка и објавување на полу-годишен и годишен извештај за буџетот и спроведување на 20 програми за превенција и лекување во здравството финансирано од Министерството за здравство со техничка помош и поддршка од ЕСЕ*
- *Кампања за информирање на јавноста за достапност на овие податоци и за нивната корист*

(Министерство за здравство; Асоцијација за еманципација, солидарност и еднаквост на жените, јули 2016 – јуни 2018)

5.7 Зајакнување на капацитетите во Министерството за здравство

Наслов: Зголемувањето на буџетските средства е во корист на превенција и лекување во здравството за заштитата на граѓаните

Трошење на буџетски средства од Министерството за здравство на услуги кои не се наменети за граѓаните. Истовремено, разлики се забележени во податоците презентирани во извештаите за реализирање на програми во Министерството за здравство, и истите биле спроведени од различни предавачи. Исто така, разлики се забележени меѓу извештаите и реалното спроведување.

Градењето на капацитети во Министерството за здравство за применување на методологија за социјална одговорност со техничка помош и поддршка од невладината организација, овластена и обучена за спроведување на методологија призната и прифатена во развиените земји.

- *Методологиите за социјална одговорност овозможуваат мерливост, следење, известување и унапредување на работата на јавните институции. Со нив се овозможува следење на стварното спроведување е се во корист на граѓаните со спроведување на програмите од Министерството за здравство;*
- *За градење на капацитети за спроведување на методологиите за социјална одговорност, Министерството за здравство со техничка помош од невладината организација овластена и обучена за спроведување на методологиите, ќе селектира 10 лица од Министерството за здравство и од јавните здравствени установи да учествуваат на обуката за социјална одговорност.*
- *За пилотирање на една од методологиите за социјална одговорност избрана од МЗ, Министерството за здравство ќе ја избере програмата за превенција и лекување и ќе вклучи 10 лица кои ја поминале обуката за социјална одговорност, да го дизајнираат планот за пилотирање на селектираната методологија и да ја спроведат селектираната методологија во избраната програма.*

Вклученост од граѓаните овозможена со оваа методологија ќе ја подобри транспарентноста и одговорноста од министерството и од останатите јавни

здравствени институции, и ќе придонесе за подобро управување со средствата во здравството.

(Министерство за здравство; Јавни здравствени установи; вршители на програми за заштита на здравјето; Еманципација, солидарност и еднаквост и Фондација Отворено општество – Македонија, јули 2016 – тековно)

Дополнителна забелешка: СЗаложбите 5.2 и 5.7 се групирани во кластер заради нивниот заеднички фокус за подобрување на здравствените превентивни и програми за лекување. Министерството за здравство е водечка институција за преземање одговорност во однос на двете заложби. Текстот на горенаведеното е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
5.2 Отворени податоци за програми за здравство			✓		✓						✓		Да		✓		
5.7 Зајакнување на капацитетите на Министерството за здравство			✓		Нејасна						✓		Не		✓		

Контекст и цели

Во Македонија, тековниот систем на финансирање доведе до недоволно обезбедување на здравствени услуги.¹ Иако Фондот за здравствено осигурување (ФЗО) во годишните извештаи го наведува договорениот квантитет на услуги и буџет од болниците и здравствените центри, во пракса, различни студии² открија диспарат на распоредените финансии и пријавените трошоци. Следните две заложби особено се фокусираат на подобрување на транспарентност и одговорност за програмите за превенција и здравственото лекување.

Според извештајот на Светска Банка, само 13% од осигурените лица добиваат превентивна нега за кардиоваскуларните болести, и само 13% од таргетираното население имаат направено скрининг за рак на дебелото црево во 2013 година, и покрај поттикнувањето на матичните лекари да ја зголемат превентивната нега.³ За да се зголеми пристапот до информации во овој сегмент, заложбата 5.2 цели кон објавување на полугодишни извештаи за буџетот и негово спроведување за 20

превентивни и програми за здравствено лекување, како и спроведување на кампања за податоци за нивна достапност и корист. Доколку целосно се спроведе, оваа активност ќе има умерено потенцијално влијание заради недостатокот од отворени податоци во секторот за здравство.

Како дополнување на недоволните информации за распоредување и трошење на буџетот, разлики беа забележани меѓу извештаите и фактичкото спроведување на програмските цели.⁴ Активното следење и теренските анкети спроведени од ГОи забележуваат разлики меѓу податоците презентирани во извештаите на Министерството за здравство (МЗ) со оние презентирани од различни чинители. Заложбата 5.7 е насочена кон обучување на 10 јавни службеници од МЗ за спроведување на методологии за социјална одговорност, кои според акцискиот план овозможуваат мерливост, следење и известување за работата и спроведувањето на програмите. Заложбата, исто така се стреми кон селектирање на пилот методологии за програма на превентивна нега и здравствено лекување. Најпосле, сепак, оваа заложба ја ограничува покриеноста на делување заради пилотирање на една програма. Релевантноста на заложбата со вредностите на ОВП е нејасна затоа што нема елемент на јавност (пр. јавно откривање или механизми за следење со вклучување на јавноста).

Исполнување

5.2 Отворени податоци за програмите во здравството

Оваа заложба е на време, но нејзиното исполнување е ограничено според извештајот за само-оценување на владата. Двете активности во заложбата се: 1) подготовка и објавување на полу-годишниот и годишниот извештај за буџетот и спроведување на програмите за превентивна нега и здравствено лекување; и, 2) организирање на кампања за информирање на јавноста за достапност на нови податоци и корист од истите. Во однос на претходно, Министерството за здравство во соработка со ЕСЕ Скопје, почна со првична работа и развивање на темплети за подготовка на извештаи за буџетот и спроведување на 20 програми за превентивна нега и здравствено лекување финансирани од МЗ. Усогласувањето на темплетите беше закажано за септември 2017 година, со што севкупниот процес треба да се комплетира во првиот квартал на 2018 година. Нивото на исполнетост е ограничено заради одобрување од МЗ на предложените програми од ЕСЕ, по што ќе предвидена е активност за понување на промотивна кампања

5.7 Зајакнување на капацитетите во Министерството за здравство

Заложбата 5.7 има три активности од кои почната е само една. Свкупно, исполнувањето е ограничено. Првата активност од заложбата се однесува на предложената обука за 10 лица од Министерството за здравство (како и од други здравствени институции) во имплементирањето на методологии за социјална одговорност, но активноста сеуште не е почната.

Селекцијата на програма за превенција или лекување со примена на методологија за социјална одговорност е втората активност во заложбата. На 19ти декември 2016 година, ЕСЕ предложи примена на методологијата за социјална одговорност во сите 20 програми за здравствена заштита. Во периодот, по средбата ја скрати селекцијата на две од предложените програми. Сепак, конечната одлука треба да ја донесе Министерството за здравство, како орган за одлучување во овој случај.⁵

Третата активност – креирање на пилот план за методологија за социјална одговорност и имплементирањето на истата во селектираната програма – сеуште не е почната. Исполнувањето на оваа активност зависи од одлуката на Министерството за здравство.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување (IRM) препорачува обете заложби да продолжат во преостанатиот период од циклусот на акцискиот план. Во однос на заложбата 5.2, Владата треба да ги посочи предизвиците со кои се соочува националната здравствена администрација, вклучувајќи го и недостатокот за водечка структура за имплементација. Владата исто така, треба широко да ги пренесе информациите за реформите во здравствениот сектор за да овозможи информираност до бројни граѓански организации да дадат повратни информации.

¹ FYR Macedonia Public Expenditure Review Fiscal Policy for Growth: Report No. 93913- MK, July 2015, p. 94, <http://documents.worldbank.org/curated/en/895641468269982851/pdf/Macedonia-PER-2015-Revised-for-Submission-Final-clean.pdf>

² <http://www.esem.org.mk/pdf/Publikacii/2017/ESE%20Analiza%20Zdravje%20majki%20i%20deca.pdf>; FYR Macedonia Public Expenditure Review Fiscal Policy for Growth: Report No. 93913- MK, July 2015, p. 94, <http://documents.worldbank.org/curated/en/895641468269982851/pdf/Macedonia-PER-2015-Revised-for-Submission-Final-clean.pdf>

³ FYR Macedonia Public Expenditure Review Fiscal Policy for Growth: Report No. 93913- MK, July 2015, p. 94, <http://documents.worldbank.org/curated/en/895641468269982851/pdf/Macedonia-PER-2015-Revised-for-Submission-Final-clean.pdf>

⁴ ECE, <http://esem.org.mk/en/index.php/library.html>.

⁵ Интервју со Билјана Веселиновска, Министерство за здравство, со истражувач од НИМ, 17 август 2017.

5.3 Задолжително објавување на информации за јавни набавки

Наслов: Креирање на законска обврска за договорните органи за задолжително објавување на информации за договори за јавни набавки на нивните веб страни

Обврската која резултираше од Вториот Акциски План на ОВП (2014-2016) за утврдување на минимални критериуми за објавување на информации за јавни набавки кои договорните органи треба да ги објават на нивните веб страни со препорака на Бирото, е доброволна и не е почитувана од многу договорни органи. Секој договорен орган треба да го објави годишниот план за јавни набавки со линк до ЕСПП во однос на јавните повици за јавни набавки, како и објавување на договорите за јавни набавки, а исто така, мораат да го полполнат делот за реализирани договори на ЕСПН.

Задолжителното објавување на овие информации кои сега се надоброволна основа, ќе допринесе за зголемување на: Транспарентност и одговорност на јавните институции во однос на трошењето на парите на граѓаните; Степенот на подигнување на свеста кај граѓаните за начинот на кој се тршат нивните пари; Интегритет и доверба во институциите; Ефикасност во управувањето финансиите од јавен интерес.

5.6 Воведување на регистар за договори за концесија

Наслов: Воведување на регистар на договори за концесија достапен на јавноста

Недоволен пристап до информации од интерес за јавноста во однос на склучените договори за концесија, како и договори склучени меѓу државните институции и приватните субјекти, наспроти постоечката транспарентност за склучени договори за јавни набавки која е основна.

Министерството за економија треба да креира регистар на склучени договори и концесии, и да биде достапен со редовно ажурирање на неговата интернет веб страна. Осигурување на определен степен на транспарентност за поефикасно управување со јавните финансии.

(Министерство за економија; Центар за комуникација со граѓаните, јули 2016 – јуни 2018)

Дополнителна забелешка: Заложбите 5.3 и 5.6 се групирани заедно затоа што обете се стремат кон зголемување на транспарентноста на информации за јавните набавки. Горенаведениот текст е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	умерено	трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно

5.3 Задолжително објавување на информации за јавни набавки				✓	✓						✓	Да	✓			
5.6 Воведување на регистар за договори за концесија			✓	✓							✓	Да				✓

Контекст и цели

Вториот акциски план на Македонија (2014–2016) вклучуваше заложба за идентификување и препорачување на пакет од минимални стандарди кои институциите за јавни набавки треба да ги почитуваат.¹ Забележително исполнета (на крајот на периодот за евалуација), следењето од ГО даде резултат дека пристапот до податоци за јавни набавки сеуште е ограничен.² Заложбата 5.3 има за цел да ја направи задолжителна транспарентноста за јавните набавки со залагање за објавување на годишен план за јавни набавки; за објавување на јавни повици за јавни набавки, за објавување на истекување на склучени договори, како и за објавување на спроведени договори. Доколку целосно се исполни, оваа заложба претставува големо подобрување на практиките за управување/владеење во однос на проактивното објавување на податоци за набавки.

Според националниот акциски план на владата, има недостатокот на информации во државата кога станува збор за информирање на јавноста за склучени договори и концесии, особено за експлоатација на извори на минерали/рудно богатство во земјата. За да се работи на овој предизвик, оваа заложба цели кон воведување на јавно достапен регистар за договори за концесии, со наведување на името на концесионерот, број и датум на договорот, видот на сировини, општината во која ќе се реализираат концесионите активности, како и распространетост на концесионата област. Доколку целосно се исполни, овој регистар не само што ќе го зголеми пристапот до информации, туку и ќе го подобри тековниот формат за објавување на информации за договори за концесија.

Исполнување

5.3 Задолжително објавување на информации за јавни набавки

Според извештајот за само-оценување на Владата, оваа заложба не е сеуште почната.

Во текот на периодот за развивање на акцискиот план, Бирото за јавни набавки процени дека новиот закон ќе биде усвоен кон крајот на 2017 година; сепак, заради политичките превирања во 2017 година, датумот за развој беше сменет за октомври 2018 година.

5.6 Воведување на регистар за договори за концесија

Заложбата 5.6 е целосно исполнета. Министерството за економија го објави табеларниот преглед кој ги содржи следните податоци: Име на концесионерот, број и датум на договорот, вид на минерал сиров материјал, општина во која ќе се спроведуваат активностите од концесијата, и зафат на концесионата област. Овој

регистар е достапен на <http://www.economy.gov.mk/doc/2079> (на македонски јазик и во Ексел формат). Исто така, ги содржи сите податоци специфицирани со оваа заложба.

Следни чекори

Во однос на Заложбата 5.3, истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување (IRM) препорачува консултации на владата со релевантните граѓански организации за подготвување на законот со кој ќе се регулираат обврските на институциите за објавување на информации за јавни набавки.

¹ Акциски план за Отворено Владино Партнерство 2014-2016, <https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Macedonia%20OGP%20ACTION%20PLAN%202014-2016.pdf>

² Герман Филков, Сабина Факиќ, и Марко Митевски, Индекс на активна транспарентност 2016, Скопје: Центар за комуникација со граѓани 2016, 12, <http://bit.ly/2dumzw6> (in Macedonian).

5.4 Вклученост на граѓански организации во планирањето на ИПА 2

Наслов: Вклучување на претставници од асоцијации и фондации, како и од други граѓански организации на транспарентен и објективен начин во секторот на работни групи за планирање и програмирање на ИПА 2

Преку консултации организирани со граѓански организации за подготовка на определени верзии на документи за кои не е овозможено еднакво учество на граѓанскиот сектор во сите фази на планирање и програмирање на прет-пристапната поддршка од ЕУ. За транспарентна и законски оправдана вклученост на граѓанскиот сектор во работата на секторот за работни групи, Секретаријатот за Европски прашања/работи, објави отворен повик „Отвореност со граѓанското општество“ за регистрирање на сите заинтересирани граѓански организации за учество во процесот на консултации во работните групи за ИПА 2. За да се зајакне одговорноста и партнерството во процесот на програмирање, објавената листа на граѓански организации и индикативниот преглед се доставени до секторот за работни групи, наведувајќи дека можноста за соработка со други релевантни граѓански организации е отворена/е воспоставена.

- *Креирани нови механизми за граѓанска вклученост во управувањето со јавните средства;*
- *Примена на знаење и достапност до податоци за граѓанското општество за подобро идентификување на клучните социјални предизвици и справувањето со истите;*
- *Зајакнување на взаемната доверба меѓу државниот и граѓанскиот сектор како резултат на зголемена транспарентност и инклузивност во процесот на програмирање, како и подобрување на квалитетот на процесот за демократија.*

(Секретаријат за Европски прашања/работи; Заинтересирани асоцијации, фондации и други мрежи, јули 2016-јуни 2018)

5.5 Објавување на податоци за ОРИО

Наслов: Објавување на податоци за потпишани договори и добиена финансиска поддршка од Програмата за инфраструктурален развој (ОРИО) од Кралството Холандија

Нема информации достапни на јавноста и податоци за потпишани договори за добиена финансиска поддршка преку програмата ОРИО финансирана од кралството Холандија, во која е вклучена и Република Македонија. Во делот наменет за ОРИО програмата на нивната веб-страница, Секретаријатот за Европски прашања како компетентна институција за промовирање на ОРИО програмата во Р. Македонија, ќе објави листа на јавни институции од РМ кои аплицирале за и добиле финансии од ОРИО програмата; ќе се објават договори потпишани меѓу институциите апликанти од РМ со Кралството Холандија; ќе ја објават целата апликација со детали за целите и насоките за проекти финансирани од ОРИО програмата (развојна фаза, фаза на спроведување и фаза на одржливост), и ќе се објават податоци на полу-годишна основа за вкупно добиени и потрошени финансиски средства во време на проектираниот период.

Мерката придонесува за зголемување на транспарентност и одговорност на јавните институции за управувањето со странско финансирање.

(Секретаријат за европски прашања, Министерство за здравство, ЕСЕ, јули 2016-јуни 2018)

Дополнителна забелешка: Заложбите 5.4 и 5.5 се групирани/кластер затоа што обете го поддржуваат спроведувањето на тековни меѓународни проекти и се однесуваат на

иста одговорна институција за спроведување, односно Секретаријатот за европски прашања. Горенаведената заложба е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
5.4 Учество на ГОи во планирањето на ИПА 2		✓				✓				✓			Да		✓		
5.5 Објавување на податоци за ORIO			✓		✓						✓		Не	✓			

Контекст и цели

Инструментот за прет-пристапна финансиска поддршка 2 (ИПА 2), за периодот 2014-2020, механизам за финансирање со кој Европската Унија дава поддршка на Македонија во процесот на пристапување во ЕУ.¹ Вклучувањето на граѓанскиот сектор во процесот за програмирање на ИПА 2 е еден од предусловите за спроведување; сепак, консултациите кои беа организирани со ГОи не дадоа еднаков пристап за учество на граѓанскиот сектор во сите фази на планирање и програмирање.

Заложбата 5.4 цели кон презентирање на Рамката /договорот за координирање на ИПА 2, и ги вклучува претставниците на граѓанското општество во работата на секторските групи по основ на процес на транспарентност и критериуми на објективност. Свкупно, специфичноста/ниво на оваа заложба е ниско. Без правилно насочување на посакуваната содржина на „критериумите за објективност“, не е јасно дали овие активности директно ќе овозможат еднаква вклученост на граѓанскиот сектор во процесот на ИПА 2. Според тоа, истражувачот од НИМ не е во можност да го оцени потенцијалното влијание повеќе од незабележително.

Поддршката за инфраструктурален развој (ОРИО) е финансирана од Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија за поттикнување на развој на јавната инфраструктура во земјите во развој. Сепак, нема јавно достапни информации за склучени договори и добиена финансиска поддршка од ОРИО програмите. Главната цел на заложбата 5.5 е подобрување на транспарентност и одговорност од јавните институции кои управуваат со добиените финансии и договори од странско финансирање. Со оваа заложба се планира објавување на следното: листа на јавни институции во Македонија кои имаат аплицирано за и имаат добиено финансии од ОРИО програмите; договори склучени меѓу институцијите апликанти од Македонија со институции во Холандија; како и информации за статусот на проектот. Потенцијалното

влијание е умерено затоа што овозможува информации за важни договори, за институции финансирани од ОРИО, договори склучени меѓу институциите на РМ и Кралството Холандија, како и други информации за проекти финансирани од програмата, вклучувајќи го статусот на проектот и добиените и потрошени финансиски средства.

Исполнување

5.4 Вклучување на ГОи во планирањето на ИПА 2

Според извештајот за само-оценување, напредокот е ограничен во утврдување на процес за соработка со граѓанскиот сектор во секторските работни групи. Првичните средби со државните секретаријати во состав на СЕП се одржаа и се чека одобрување. Презентацијата на Рамката за координирање на ИПА 2 е завршена, со утврдување на рамка/договор за координирање наречен „Нов пристап на политики за секторско координирање“ објавен на веб страната на СЕП, <http://www.sep.gov.mk/>. Последната активност, вклучувајќи ги ГОи во секторските работни групи, нема напредок според планираното.

По разгледување на информациите добиени од ГО Зенит, оценката за исполнување беше потврдена дека е ограничена. Процесот за формирање на секторските групи не се оствари „заради небалансирана претставеност од државните институции и ГОи.“² Дополнително, Секретаријатот за европски прашања (СЕП) се повлече од процесот, изјавувајќи дека не надлежна институција за овој процес.

5.5 Објавување на податоци за ОРИО

Според извештајот за само-оценување на владата, проектот е прекинат, но не се јасни причините за истото.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат отстранување или прилагодување на Заложбите 5.4 и 5.5 во следниот акциски план. Во однос на заложбата 5.4, владата ќе треба да идентификува нова институција одговорна за имплементација и да објасни во акцискиот план како новите цели ќе резултираат со процес на поголема и еднаква вклученост на ГОи. Што се однесува до заложбата 5.5 за недвосмислено да го подобри пристапот до информации за добиена странска финансиска поддршка, покривањето треба да се прошири и на други програми.

¹ European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en

² Интервју со Александар Николов – ЗЕНИТ, со истражувач од НИМ, 22 август 2017.

5.8 Објавување на податоци за финансиска поддршка на рурален развој

Наслов: Објавување на податоци на квартална основа на планирана и реализирана национална и странска финансиска поддршка за рурален развој и земјоделието

Непостоењето на конкретни информации за износот на финансиските средства и мерки за програмата за финансиска поддршка на земјоделието во определена година, исплатена според Програмата, или исплатена според програмите од претходните години. Честите измени и дополнувања на Програмата (понекогаш следниот ден по усвојувањето), прават забуна во однос на достапност на податоци, како и намалување на транспарентноста и одговорноста за протоколот на јавните средства.

Зголемување на транспарентност за управување со јавните средства, со:

- Објавување на добиената државна и странска финансиска поддршка според причини/мерки, локација, износ на државната и странската финансиска поддршка, како и според Програмата за финансиска поддршка
- Информации достапни за граѓаните за пристап до податоци

(Агенција за финансиска поддршка за земјоделството и развој на руралните средини, Министерство за здравство, Буџетски корисници, Центар за економски анализи, август 2016 – тековно)

Дополнителна забелешка: Горенаведениот текст на заложбата е скратена

верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфичност/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн. & иницијативи за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Заележително	Комплетно
5.8 Објавување на податоци за финансиска поддршка за рурален развој			✓		✓						✓		Да	✓			

Контекст и цели

Тековно, ГОи инсистираат на унапредување на форматот и структурата на податоци за домашни и странски финансирања за развој на руралните средини

и земјоделството. Додека, Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), тековно ги објавува податоците на својата веб страна, истите не се објавени во потребниот формат и само се ажурирани во смисол на завршувањето на специфичната програма за финансирање.

Податоците се несоодветни и конфузни; следно, дополнувањата тешко се следат од аспект на специфичен период (квартално или месечно). Следствено, оваа заложба цели кон подобрување на status quo состојбата со објавување на квартални податоци за планираните и реализираните домашни и странски финансирања за рурален развој и земјоделството. Со ова ќе се подобри транспарентноста на АФПЗРР и ќе се понудат подобри пакет податоци за домашна и странска финансиска поддршка за рурален развој и за развој на земјоделството, кое ќе биде во корист на други општествени ентитети (ГОи, деловната заедница, останати владини агенции, и т.н.)

Исполнување

Заложбата 5.8 имаше една активност: објавување на квартални податоци за износите добиени од домашна и странска финансиска поддршка во земјоделието (според програма, причини/мерки, и локација). Според информациите од АФПЗРР и партнер граѓанската организација, исполнувањето на оваа заложба сеуште не почнато.

Следни чекори

АФПЗРР укажува на главни пречки, наведувајќи ги честите промени на структурата на управување во агенцијата и на недостаток од ИТ експерти. АФПЗРР исто така, приговара за процесот на развивање на заложбата велејќи дека не се одржани доволно консултации, а кога се овозможил процесот за консултации, истиот не бил наврме. Оваа заложба треба да продолжи, но, активностите треба да се ревидираат од страна на сите засегнати страни/чинители.

Институционално, зајакнувањето на ИТ капацитетите на АФПЗРР треба да се направи во блиска иднина за да може оваа заложба целосно да се исполни. Дополнително, има недостаток во комуникацијата меѓу АФПЗРР и ГОи. Сите засегнати страни/чинители треба да го зајакнат овој процес за соработка за да се обнови спроведување на заложбата, која беше прекината пред да започне заради недоволна координација и насоки. Најважно е засегнатите страни/чинители да ги ревидираат активностите во заложбата за да се постави реален формат и структура на податоците за планираните и реализираните домашни/странски инвестиции за развој на руралните области и за развој на земјоделието.

Тема 6. Отвореност на локално ниво

6.1 Развој на транспарентност и стандарди за отворени податоци

Наслов: Развивање на стандарди за транспарентност и за отворени податоци на локално ниво

Со непостоењето на стандарди за транспарентност на локално ниво, веб-страниците на општините се разликуваат во структурата и во објавените податоци. Исто така, на локално ниво не се спроведува Законот за отворени податоци, а истото се однесува и на единиците за локална самоуправа. Исто така, нема увид во барањето на податоци, ниту пак истите можат да се споредат или процесираат.

Утврдувањето на стандарди за транспарентност и за објавување на податоци е од корист како на граѓаните, така и за Единиците на локалната самоуправа. Податоците и податочните сетови кои произлегуваат од должностите на општините и кои треба да бидат објавени на веб-страниците на општините, но и во формат за отворени податоци, ќе биде идентификувано со анализирање на правната/законската рамка и со процесот на консултации меѓу ГОи и општините. Обуките за ГОи за користење на отворени податоци, како и вмрежувањето на ГОи, локалната и централната власт е со цел да се овозможи примена и оддржливост.

(Министерство за локална самоуправа, МИОА, ЕЛС (Скопје, Куманово, Велес, Штип, Струмица, Тетово, Битола, Струга), ЦУП, ГОи на локално и регионално ниво, јули 2016-јуни 2017)

Дополнителна забелешка: Горенаведениот текст на заложбата е скратена верзија од акцискиот план. Целиот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно	Не е почнато	Ограничено	забележително!	Комплетно	
6.1 Развој на транспарентност и стандарди за отворени податоци			✓		✓						✓		Да				✓

Контекст и цели

Општо, Македонија е рангирана на ниско ниво во однос на различните индекси за отворени податоци¹, и според акцискиот план на ОВП², нема транспарентност или стандарди за отворени податоци на локално ниво.

Проценката направена од Фондацијата Метаморфозиз, укажува на сличен проблем: општините имаат 34% индекс за отвореност. Оваа заложба цело кон: 1) анализирање на правната/законската рамка за објавување на информации од ЕЛС; 2) вмрежување на ГОи и локалната и централната власт; 3) елаборирање на транспарентност и на стандарди за отворени податоци на локално ниво; и, 4) зајакнување на капацитетите на локално ниво за користење на отворени податоци.

Оваа заложба е релевантна со пристапот до информации за истакнување на систем кој овозможува јавно откривање на отворени податоци. Иако развивањето на стандардите претставува главен чекор за подобрување на транспарентноста, овие стандарди не го гарантираат изворот и капацитетот за нивно спроведување, или нивното исполнување. Од овие причини, потенцијалното влијание е оценето како умерено.

Исполнување

Сите активности на заложбата се исполнети. Покрај подготовката на стандардите и протоколи за отворени податоци на локално ниво, и анализата за правната/законската рамка за надлежностите на ЕЛС, беше утврдено и вмрежување на ГОи, како и одржување на осум работилници во планираните осум региони според наведеното во текстот на заложбата.

- Прво-наведената активност е анализа на правната/законската рамка за надлежности на ЕЛС и за информираност на јавноста од нивните веб страни. Според информациите од МЛС до тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM), оваа анализа “беше подготвена од ССМ и од МЛС со поддршка од ЕУ фондовите”³. Дополнителна компаративна анализа на најдобри практики во ЕУ земјите за отворени податоци, беше исто така подготвена, (http://cup.org.mk/publications/CUP_Komparativna_analiza_MK_WEB.pdf), како и репрезентативна анкета за информираност на јавноста за отворени податоци, се смета за клучна (http://cup.org.mk/publications/CUP_Istrazivanje.pdf).
- Втората активност е утврдување на вмрежување меѓу граѓанските организации со локалната и централна управа. Целта на вмрежувањето е примена на стандарди и обезбедување на одржливост по нивното спроведување. Ова вмрежување е иницирано со утврдување на две платформи: една за ГОи и една на локално ниво. Имаше објавен отворен повик за учество за секоја од овие платформи. МИОА и МЛС организираа национална конференција на темата кон крајот на 2016 година.
- Третата активност е елаборирање на стандардите и протоколите за транспарентност на отворените податоци на локално ниво. Обата стандарди на е-транспарентност на ЕЛС и водичот/правилникот за отворени податоци се утврдени според информациите доставени од МЛС до истражувачите на Механизмот за независно известување (IRM).⁴ Конференцијата се одржа во Скопје, на 18ти мај 2017 година, со претставници од МИОА и МЛС, како и со засегнати организации, подетално изложено во заложбата.
- Наведената четврта активност е за зајакнување на капацитетите на локално ниво за користење на отворени податоци. Беа одржани три работилници со ГОи и администрациите на ЕЛС за отворени податоци.

Осум дополнителни работилници во планираните осум региони беа одржани кон крајот на 2016 и почетокот на 2017 година. Работилниците беа фокусирани на локалните ГОи и на нивните капацитети за стандарди за локално ниво и користењето на податоци.

Почетни резултати

Креирањето на стандарди за отворени податоци и конкретен водич/правилник за објавување на отворени податоци, овозможува ЕЛС да ги продолжат своите идни активности за собирање и објавување на отворени податоци. Обучена ЕЛС администрација и ГОи го имаат потребното ниво на вештини и занење за собирање и објавување на отворени податоци, но исто така и залагање за креирање на нови пакет податоци кои се корисни на локално ниво.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачува дека Министерството за локална самоуправа (и други институции) треба да бара од ЕЛС да ја почитуваат официјалната, законска обврска за објавување и доставување на отворени податоци, базирано на стандардите и протоколите наведени во оваа заложба. Овој чекор е пресуден за оддржливост на процесот.

¹ 2016 Open Data Barometer, https://opendatabarometer.org/4thedition/detail-country/?_year=2016&indicator=ODB&detail=MKD, 2016 Open Data Inventory, <http://odin.opendatawatch.com/ReportCreator/ExportCountryReport/MKD/2016>, and the 2016 Global Open Data Index, <https://index.okfn.org/place/mk/>

² Акциски план на ОВП, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

³ Интервју со Ели Чакар – Министерство за локална самоуправа, со истражувач од НИМ, 23 август 2017.

⁴ Ибид.

6.2 Подобрување на транспарентност за финансиите на ЕЛС

Наслов: Утврдување на нови алатки за подобрување на транспарентност на финансиите и одговорност на Единиците на локалната самоуправа

Потребно е да се обезбеди институционален и полесен пристап до информации кои се однесуваат на работењето на локалната управа, акцентирајќи го управувањето со финансиите на јавноста. Утврдувањето на електронска контролна платформа во општините како еден од достапните начини за информирање на членовите на одборите во советите, како и за информирање на граѓаните за клучни податоци за финансиите од работењето на општините и од давањето на услуги на локално ниво, со автоматско генерирање на кварталните извештаи за реализација на буџетот подготвени од општинската администрација, како нивна достапност на членовите на советите и на јавноста со користење на контролната платформа.

Полесниот пристап до информации го поттикнува вклучувањето на граѓаните и ја зголемува довербата во институциите. Целта за информираност на членовите на советите, како избрани претставници од граѓаните, овозможува зајакнување на контролата во реализирањето на финансиите на локално ниво од членовите на општинските совети, а со тоа се овозможува транспарентност, одговорност и должност кон трошењето на јавните средства.

(Министерство за локална самоуправа, Министерство за финансии, Единици на локалната самоуправа, UNDP, Асоцијација на единиците на локална самоуправа (АЕЛС), јули 2016 – декември 2017)

Дополнителна забелешка: Горенаведениот текст на залошката е скратена верзија одакцискиот план. Целиот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на залошката	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	незабележително	Умерено	трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
6.2 Унапредување на фискалната транспарентност на ЕЛС		✓			✓					✓			Не			✓	

Контекст и цели

Отвореност на локално ниво во Република македонија, сеуште е предизвик за ЕЛС. Податоците од релевантните анализа за отвореност на ЕЛС во Македонија “покажа само 34% индекс на отвореност.”¹ Во однос на транспарентност за буџетот, анализите упатуваат дека “ЕЛС исполнуваат само 49 % за биџетска транспарентност.”² Квантитативните податоци јасно го покажуваат недостатокот од транспарентност на локално ниво.

Оваа заложба цели кон: 1) идентификување на најважните индикатори (во однос на финансиска одговорност и транспарентност) и нивна достапност на јавноста; 2) утврдување на контролни платформи (односно, софтверско решение) и мобилна апликација за споделување на финансиски податоци со граѓаните; 3) спроведување на контролните платформи, како и на мобилната апликација; и, 4) спроведување на дополнителна алатка. Доколку целосно се исполни, оваа заложба ќе го подобри пристапот и достапноста на информации за финансиите на локално ниво. Сепак, без дефинирање кои информации ќе бидат достапни, истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување (IRM) не е во можност да го определи степенот на промена, и го оцени потенцијалното влијание како незабележително.

Исполнување

Заложбата, иако забележително исполнета, беше ставена во мирување заради политичката криза во земјата. Дополнително, неизвесното пролонгирање на мандатите на градоначалниците во ЕЛС, како и мандатите на локалните совети, создадоа потешкотии за целосна соработка на засегнатите страни со ЕЛС во оваа заложба.

Оваа заложба има наведено четири активности: анализи на податоци и идентификување на најважните индикатори во кварталните извештаи (во консултации со членови на совети, администрацијата и граѓански организации); утврдување на софтверско решение за контролни платформи и дизајнирање на мобилна апликација; постирање на решението на веб страните на општините и ставање во функција на мобилната апликација; и, спроведување на дополнителна алатка за воведување на иновации во управувањето (Дополнителната алатка е замислена да претставува алатка за консултации со граѓаните, како и начин за полесен пристап до услуги или податоци).

Забележителен напредок е направен со првата активност: 20 индикатори беа идентификувани како клучни за објавување. Ова значи дека анализата на податоци и идентификувањето на најважните индикатори е коплетирано. Како што претставници од ГО го информираа тимот на НИМ, оваа активност беше сприведена со процесот на консултации со сите засегнати страни. Истражувачкиот тим на НИМ, исто така беше информиран дека „листата од 20 индикатори во кварталните извештаи беше соатавена”³ со “заедничко залагање од сите засегнати страни.”⁴

Второ наведената активност е исполнета комплетно. Софтверско решение за контролна платформа за управување е креирано (со помош на UNDP), а мобилната апликација беше одобрена од Google Play, а тековно се очекува нејзино одобрување од Apple store. Последните две активности не се исполнети: контролни платформи ќе се имплементираат во шест пилот ЕЛС (Велес, Охрид, Свети Николе, Струмица, и Валандово) кон крајот на 2017 година, а спроведувањето на дополнителна алатка во ЕЛС е во очекување.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачува дека дополнителни алатки за ЕЛС (како што е дефинирано во

оваа заложба) имаат потреба да бидат појасно дефинирани за да подобро ја информираат јавноста, текстот на заложбата е неодреден и нејасен. Дополнително, треба да се спроведе и користи механизам за ефикасен увид во управувањето со контролните платформи, како и креирање на мобилна апликација за истото.

¹ Наумовска Наде и Даниловска Данче “AnalizanaotvorenostanalokalnatasamoupravavoMakedonija I regionot”. Metamofrosis and ActionSEE, Skopje: 2017. p.5, http://metamorphosis.org.mk/wp-content/uploads/2017/06/Analiza-na-otvorenosta-na-lokalnata-samouprava-vo-MK-i-regionot_MKD.pdf

² Ибид

³ Интервју со канцеларијата на UNDP – Скопје, со истражувач од НИМ, 21 август 2017.

⁴ Ибид

6.3 Подобрување на институционални механизми за консултации

Наслов: Подобрување на институционалниот механизам за консултации на локално ниво.

Правната регулатива овозможува органи и механизми (комисии за еднакви можности, комисии за односи на заедниците, советодавни тела, локални заедници) да се вклучат во процесот на консултации со релевантни субјекти за прашања од нивна надлежност, пред вклучување на прашањата во агендата на Советот на општината, коако и во текот на креирањето на определени политики. Претежно телата се поставени на локално ниво, но тие функционираат со ограничен капацитет и со резултати кои ја маргинализираат нивната улога.

Мерките на оваа заложба придонесуваат за подобрување на репрезентативност во процесот на донесување на одлуки/одлучување на локално ниво, со директна вклученост и заштита на правата на жените, специфични категории или групи на граѓани. Спроведување на анализи за детектирање на причините за постоечките слабости и креирање на конкретни инструменти за зајакнување на функционалноста на овие тела во процесот за институционални консултации.

(Министерство за локална самоуправа, Министерство за труд и социјална политика, Единиците на локалната самоуправа, Центар за истражување и креирање на политики/начела, ОН Жени, Акција на жените, јуни 2016 – декември 2018)

6.4 Унапредување на соработката меѓу Единиците на локалната самоуправа и граѓанските организации

Наслов: Зајакнување на капацитетите за соработка меѓу Единиците на локалната самоуправа со Граѓанските организации

Повеќето од општините сеуште немаат институционални механизми и алатки за соработка меѓу ЕЛС и ГО. Резултатот е недоволно развиена соработка, посебно во полето кое е од особен интерес за граѓанските организации – давањето на надлежност од општините на ГО за испорачување на услуги

Утврдување на механизми за соработка меѓу ЕЛС и ГО, особено во делот на давање на социјални услуги за да се обезбеди поголема финансиска оддржливост на ГО. Транспарентната соработка меѓу ЕЛС и ГО на локално ниво е предуслов за подобро управување.

- *Утврдени механизми за грантирање/финансирање на ГО*
- *Зајакнување на капацитетите на администрацијата на локално ниво и на граѓанските организации за институционална соработка*
- *Грантирање/финансирање на ГО*
- *Доделување на одредени компетенции за испорачување на социјални услуги од ЕЛС на ГО*
- *Следење на севкупниот процес од ГО*

Утврдување на механизми и алатки за креирање на услови за утврдување на пракса за институционализирана и предвидена соработка, зголемување на взаемната доверба за поттикнување на вклученост, и подобар квалитет на услуги од јавен интерес.

(Министерство за локална самоуправа МЛС; UNDP, ЕЛС. Септември 2016 – декември 2017)

Дополнителна забелешка: Сзаложбите 6.3 и 6.4 се групирани/кластер заради нивната сличен фокус за институционални механизми за консултација и соработка на локално ниво. Горенаведениот текст е скратена верзија на заложбата од акцискиот план. Целиот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
6.3 Подобрување на механизмот за институционално консултирање			✓			✓					✓		Да			✓	
6.4 Подобрување на соработката меѓу ЕЛС и ГОи				✓	✓	✓					✓		Не		✓		

Контекст и цели

Заложбите 6.3 и 6.4 се фокусирани на консултации и соработка на локално ниво меѓу различни засегнати страни/чинители. Република Македонија има законска/правна рамка која овозможува механизми за консултации; сепак, нема функционална институционална форма за консултации со граѓаните на локално ниво. Дополнително, ниту една од веб страните на Единиците за локална самоуправа не нуди ефективна платформа за онлајн консултации. Второто прашање во Македонија се однесува на тоа дека повеќето општини сеуште немаат институционални механизми и алтаки за соработка меѓу Единиците на локалната самоуправа со граѓанските организации. Еден предизвик кој се појави како резултат на горенаведеното е недоволниот систем за искористување и грантирање/доделување на средства кој е од посебен интерес за граѓанските организации.

Заложбата 6.3 цели кон унапредување на механизмите за институционални консултации, со силен фокус на родовата еднаквост за вклучување на повеќе претставување од женскиот пол (повеќето активности на заложбата имаат аспект на родова еднаквост). Посебно, ќе продонесе за: 1) креирање и

спроведување на акциски план за еднакви можности со учество на граѓанското општество; 2) развивање на родов пристап во креирањето на политики за учество/вклученост/партнерство; и, 3) обезбедување на финансиска поддршка за шест општини преку институционалниот механизам. Како што наведените активности се објективно веродостојни, не е доволно јасно како тие ќе овозможат подобрена функционалност на локалните институционални механизми за консултации, или како ќе ги потенцираат идентификуваните проблеми. Потенцијалното влијание е проценето како умерено што се должи на наведените специфични активности на заложбата за спроведување на фокусот на родово вклучување во донесувањето на одлуки.

Заложбата 6.4 цели кон утврдување на механизам за соработка меѓу Единиците на локалната самоуправа со граѓанските организации со: 1) проценување на постоечките механизми во Единицата на локалната самоуправа за гарантирање/доделување на државни финансиски средства на граѓански организации; 2) креирање на методологија за финансирање на граѓански организации; 3) дизајнирање на соодветни грант проекти за секоја селектирана општина; 4) развивање на капацитетите на селектираните Единици на локалната самоуправа и на граѓанските организации; 5) обезбедување на давање на услуги од граѓански организации. Петтата активност ефективно ја пренесува одговорноста за давање на услуги од Единиците на локалната самоуправа на одговорност на граѓанските организации. Но сепак, не обезбедува поголема вклученост на јавноста за влијание врз процесот на донесување на одлуки (одлучување). Оваа заложба јасно ќе овозможи утврдување на процедури и оперативни модели за гарантирање/доделување на средства на граѓанските организации на локално ниво, ќе ја подобри средината на дејствување на граѓанските организации, и со тоа оваа заложба има релевантна ОВП вредност за пристап на информации и граѓанска вклученост.

Исполнување

6.3 Унапредување на институционален механизам за консултирање

Севкупнаото исполнување на оваа заложба е забележително. Првата активност од заложбата е речиси исполнета комплетно, иако по истекот на рокот. Третата е почната навреме, кон крајот на 2017 година.

Првата активност е подготовка на акциски планови за еднакви можности во седум општини со учество на граѓански организации во нивната подготовка и спроведување. Центарот за истражување и креирање на политики, подготви Прирачник за унапредување на родовата еднаквост (треба да се отпечати во март 2017 година), и во партнерство со „Жените во акција“ одржаа четири програми за еднакви можности во Чучер Сандево, Сарај, Карпош и Ѓорче Петров. Останатите три програми во другите општини сеуште на се почнати. Граѓанската организација Жените во акција беа исклучително вреден партнер во извршувањето на поголемиот дел од овие активности.

Втората активност е развивање на модел за вклучување на родовиот пристап во креирање на политики со јавно учество на локално ниво (преку протоколи, пријавни листи, како и посебен формулар за родова идентификација на различни приоритети и потреби на мажите и жените). Граѓанските организации имаа забележителен успех: моделот е веќе развиен и е достапен онлајн на (<http://www.crpm.org.mk/wp-content/uploads/2016/12/Final-designed-CRPM-Guidebook-Gendered-Participation-Models-for-Local-Policy-making-and-Budgeting1.pdf>). Центарот за истражување и креирање на политики го подготви целосниот дизајн на моделот и го спроведе кон крајот на 2016 година.

Третата и последна активност на оваа заједница е да обезбеди финансиска поддршка (преку грантирање) за шест општини кои го имаат прифатено институционалниот механизам за учество и консултации со граѓани. Поддржката директно е усогласена со дефинирањето и спроведувањето на општествената инклузивност на маргинализираните групи на граѓани – за интегрирање на прашања за родова еднаквост и соочување со прашања кои се однесуваат на внатрешно-етничка соработка и добро управување. Оваа финансиска поддршка требаше да почне во декември 2017.

6.4 Унапредување на соработката меѓу единиците на локалната самоуправа и граѓанските организации.

Оваа заједница има неведено пет активности, од кои само првата е целосно исполнета. Заради овој податок, нивото на севкупното исполнување на оваа заједница е ограничено. Првата активност е проценка на постоечките механизми за грантирање јавни финансии на граѓански организации на ниво на локална самоуправа, како и давање на конкретни препораки за подобрување на истите. Програмата за развој на Обединетите Нации (UNDP) и Министерството за локална самоуправа веќе определија 18 општини кои покажуваат интерес за учество, и последователната проценка за постоечките механизми (базирано на критериуми како што се: спроведени грант проекти, финансиската состојба на Единицата на локалната самоуправа, големината, и т.н.) е веќе исполнета.

Втората активност-дизајнирање на методологија и алатки за финансирање на граѓански организации од буџетот на општината, како и следење на финансиите – е во напредок. Методологијата за подобрување на грантирање и следење на процесот е веќе почната (ЛОАД методологија, иако е потребно прилагодување на локално ниво. Ова прилагодување се очекува да се исполни во следниот период.

Третата, четвртата и петтата активност на заједницата ќе се спроведат по локалните избори во октомври 2017 година. Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) забележува дека третата и четвртата активност првично се предвидени за крајот на јули 2017 година. Овие три активности се однесуваат на следното: дизајн за грантирање за секоја селектирана општина; развој на капацитети во локалната администрација и на граѓанските организации во селектираните општини за реализација на јавниот повик, и гаранција за социјални услуги од граѓански организации.

Следни чекори

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) препорачува ниту една од заједниците да не биде продолжена во следниот акциски план. Спроведувањето може да продолжи со поддршка за грантирање, обуки за релевантни јавни службеници во Единиците на локалната самоуправа, како и јавно откривање на детални информации за средства добиени како грант поддршка дадени на граѓански организации. Сепак, класификацијата на правила за грантирање на граѓански организации од Единиците на локалната самоуправа е добредојден чекор за зголемување на транспарентност за распоредување на јавни средства.

6.5 Евалуација на квалитетот на услуги на локално ниво

Наслов: Следење и евалуација на квалитетот на услуги на локално ниво

Сеуште има недостаток од интегрален и стандардизиран систем за мерење на задоволството на граѓаните во однос на услугите кои ги добиваат во единиците на локалната самоуправа, како и за следење на резултатите од давањето на услуги на локално ниво. Активностите преземени во оваа заложба ќе им овозможат на граѓаните да ги постават своите цели и приоритети, а истовремено, граѓанскиот сектор ќе има можност да го следи успехот на општините во давањето на услуги од јавен интерес. Обезбедување на стандардизиран систем за мерење на “квалитетот на животниот стандард“ во сите општини (со фокус на услуги на локално ниво); со следење на квалитетот на услуги од јавен интерес, како и добивање на континуиран увид во задоволството на граѓаните од квалитетот на услуги на локално ниво.

- *Утврдување на функционален и стандардизиран систем за мерење на квалитетот на животниот стандард со фокус на услугите на локално ниво во сите општини во земјата/државата;*
- *Креирање на база на податоци за квалитетот на животниот стандард во сите 81 општина во Република Македонија;*
- *Зајакнати капацитети на граѓанскиот сектор за следење на услугите од локалната самоуправа;*
- *Зајакната улога на општинските совети во следењето на давањето на услуги на локално ниво од општинската администрација;*
- *Спроведување на годишни истражувања за оценување на задоволството на граѓаните за квалитетот на услуги на локално ниво..*

Утврдување на стандардизиран систем за мерење на животниот стандард во сите општини ќе придонесе за добивање на континуиран увид во квалитетот на услуги кои ги овозможуваат единиците на локалната самоуправа, а со тоа ќе се зајакне улогата на општинските совети за следење на работата на општинската администрација.

(Министерство за локална самоуправа; ЕЛС; UNDP, ГО. септември 2016 – декември 2017)

6.6 Унапредување на социјалните услуги на локално ниво

Наслов: Унапредување на социјалните услуги на локално ниво

Непостоењето на електронски систем за комуникација меѓу пред-училишните институции за згрижување на деца (градинките) со родителите, како корисници на услугите. Мерките на оваа заложба придонесуваат кон подобрување на ефикасноста, транспарентноста и одговорноста на институциите на локално ниво на полето на социјалните услуги. Развиена платформа и градење на капацитети за комуникација и унапредување на ефективност и ефикасност во давањето на услуги од персоналот во градинките.

- *Развивање на алатка (веб, мобилна и desktop апликација) која ќе ги содржи следните елементи:*
- *Електронско вмрежување на сите кооперативни субјекти со градинката;*

- *Електронска комуникација и давање на услуги преку електронска апликација за запишување во градинките, објавување на дневното мени за храна, организирање на настани, можност за граѓаните да имаат директно влијание преку доставување на коментари, предлози и мислења на веб страната на градинките.*

(Министерство за локална самоуправа, Министерство за труд и социјална политика; Центар за истражување и креирање на политики, Sole мрежа за комуникации, јули 2016 – јуни 2018)

6.7 Поголема општествена вклученост на лица со инвалидитет

Наслов: Унапредување на локално ниво за вклученост на лица со инвалидитет Според Законот за локална самоуправа на РМ, секоја општина е обврзана да им обезбеди на граѓаните пристап до основните информации за услуги кои таа ги врши. Лицата со инвалидитет се соочуваат со различни пречки во текот на нивните дневни активности: влез и користење на јавни простории, јавен транспорт, користење на услуги. Мерките на оваа заложба ќе ја подобри вклученоста на лицата со инвалидитет како група на ранлива категорија на лица на локално ниво. Полесен пристап до информации за лица со инвалидитет и до услуги од општините.

- *Модулирање/прилагодување на веб страните на општините за непречен пристап до информации за лица со инвалидитет (оштетен вид);*
- *Назначување на обучено лице за комуникација со лица со инвалидитет во секоја општина.*

(Министерство за локална самоуправа, Министерство за информатичко општество и администрација, Единиците на локалната самоуправа, Асоцијација за промовирање на инклузивно општество и развој, септември 2016-декември 2017)

Дополнителна забелешка: Заложбите 6.5; 6.6, и 6.7 се фокусира ни на социјалните услуги и на квалитетот на услугите на локално ниво, и од таа причина се заедно групирани/кластер. Текстот за заложбата е скратена верзија на акцискиот план. Комплетниот текст е достапен на [tohttps://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx](https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx)

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание				Навреме?	Исполнување			
	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн. & иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	Трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
6.5 Евалуирање на			✓			✓					✓		Не	✓			

квалитетот на услуги на локално ниво																
6.6 Подобрување на услугите на локално ниво			✓			✓					✓		Да		✓	
6.7 Поголема вклученост на лица со инвалидитет			✓		✓			✓			✓		Не	✓		

Контекст и цели

Заложбите 6.5, 6.6 и 6.7 се фокусираат на подобрување на услугите или на евалуирање на квалитетот на услугите на локално ниво. Според акцискиот план, на Македонија и недостасува стандардизиран систем за мерење на задоволството на граѓаните од услугите што ги добиваат од единиците на локалната самоуправа, како и за следење на давањето на услугите. Исто така, единиците на локалната самоуправа и граѓанските организации имаат недостаток на капацитет за евалуирање и следење на квалитетот на услуги. Заложбата 6.5 цели кон утврдување/креирање на стандардизиран систем за мерење и следење во сите 81 единица на локалната самоуправа. Заложбата содржи пет активности: 1) дефинирање на квалитетот на животниот стандард и собирање на податоци; 2) зајакнување на капацитетите на сите засегнати страни/чинители кои координираат, следат и ги евалуираат услугите; 3) организирање на работилници за администрацијата на општините, 4) зајакнување на граѓанскиот сектор и вмрежување на НВОи, и 5) спроведување на две годишни студии за задоволството на граѓаните. Иако оваа заложба ќе го зајакне капацитетот на граѓанскиот сектор за следење на давањето на услуги од локалната самоуправа, сепак не го гарантира вистинското подобрување на давањето на услуги. Поттрансформативна заложба ќе биде покорисна за собраните информации да го подобрат спроведувањето на давањето на услуги.

Заложбата 6.6 е посебно наменета за унапредување на услугите на локално ниво за градинките со развивање и спроведување на веб платформа за комуникација со родители и обезбедување на услуги, како и за обучување на персоналот во градинките и запознавање со овој софтвер. Во акцискиот план е наведено дека оваа платформа ќе им овозможи на граѓаните да поднесуваат предлози и мислења со што оваа заложба е релевантна во однос на граѓанското ичество/вклученост. Тековната состојба во однос на размена на информации меѓу родителите и градинките е на ниско ниво во поглед на понудените можности. На пример, Законот за заштита на децата, кој го регулира управувањето со градинките, не дава можности за комуникација меѓу родителите и персоналот во градинките. Недостатокот на соодветни канали за комуникација, исто така беше нотирано од академици во областа, односно јасно е дека не постои електронска (онлајн) размена на информации (комуникацијата е единствено можна преку личен контакт). Со едноставна анализа на веб страните на најголемите градинки во главниот град се доаѓа до податокот дека има само една можност за комуникација, односно преку е-пошта

до институцијата. Иако оваа заложба може да го подобри начинот на комуникација и услугите во градинките, во акцискиот план не се наведени таргетираните градинки за спроведување на оваа платформа. Оттука, тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) не беше во можност да го евалуира потенцијалното влијание повисоко од умерено.

Заложбата 6.7 се стреми кон обезбедување на целосна усогласеност на единиците на локалната самоуправа со нивните законски обврски, како што е изложено во Законот за локална самоуправа за обезбедување на отворени податоци за услуги за сите граѓани, вклучувајќи ги и лицата со инвалидитет (особено лица со визуелна попреченост). Ниту една од веб страните на единиците за локална самоуправа е соодветно прилагодена за потребите на лица со визуелна попреченост, односно, единиците на локалната самоуправа немаат преземено никакви активности за подобрување на пристапот до информации за оваа специфична група граѓани. По специфичност оваа заложба ќе: 1) ги прилагоди веб страните на општините за подобар пристап до информации; и 2) ќе објави листа на лица обучени за комуникација со лица со инвалидитет на секоја веб страна на општините. Оваа заложба е релевантна во однос на вредностите на ОВП во поглед на користење на технологија за достапност на информирање на пошироката популација. Оваа заложба е умерена затоа што ќе претставува важен чекор за зголемување на пристапот за јавно информирање.

Исполнување

6.5 Евалуација на квалитетот на услуги на локално ниво

Оваа заложба има вкупно пет активности, и сите во моментот се одложени. Ова претежно се должи на претстојните локални избори во октомври 2017 година, како и на нерешеното прашање за пролонгирање на мандатите на градоначалниците и советите на единиците на локалната самоуправа кој истекува во мај 2017 година. Активностите кои се планираат да започнат по изборите се: дефинирање на индикатори за квалитетот на животниот стандард и собирање на податоци во општините; зајакнување на капацитетите на сите засегнати страни (општините) за координирање, следење и евалуирање на квалитетот и ефикасноста на давање на услуги на локално ниво, организирање на четири работилници за телата во администрацијата на општините за да се унапреди нивната ефикасност и знаење; зајакнување на капацитето на 30 граѓански организации и три до четири вмрежувања на НВО за следење на извршувањето и одговорноста на општините во давањето на услуги; и, спроведување на две годишни истражувачки студии за оценување на задоволството на граѓаните за квалитетот на услугите на локално ниво.

6.6 Унапредување на социјалните услуги

Оваа заложба се исполнува навреме. Од четирите активности, првата е исполнета. Останатите три сеуште на се почнати, но нивниот почеток се очекува на крајот на 2017 година, како што е наведено во акцискиот план.

Активноста за поставување на динамична веб платформа и развивање на апликација за мобилна и desktop комуникација. SOLE (СОЛЕ) мрежата за комуникации ги креираше обете софтверски решенија и е спремна да ги донира истите на пилот градинките (партнери во оваа заложба), како и на заинтересираните општини.

6.7 Поголема општествена вклученост на лица со инвалидитет

Тимот на истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) беа информирани дека активностите на оваа заложба се изменети во последниот извештај поднесен од Министерството за локална самоуправа (МЛС) до МИОА.

Сега заложбата вклучува анализа за проценка на лица со визуелна попреченост, како и отварање на центри за информирање на лица со визуелна инвалидност. Прилагодувањето на веб страната останува како активност во заложбата, но листата на контакти од лица назначени и обучени за комуникација со лица со инвалидитет е отстранета. Ова комплетно ја менува суштината на заложбата и затоа се потребни нови конечни датуми за секоја од активностите во новата заложба. Дополнително, претставници од граѓански организации упатија дека единиците на локалната самоуправа имаат веќе назначено определени лица обучени за комуникација и информирање на лица со инвалидитет (односно, втората активност на заложбата од оригиналниот акциски план), но во пракса, ова назначување “не е од корист на многу лица со инвалидитет“, затоа што обучените лица ретко се контактирани. Друг предизвик во оваа заложба е дека МЛС и некои други партнерски граѓански организации изгубиле контакт, односно, МЛС ова го препишува на фактот дека “некои од вклучените граѓански организации делуваат во регион на земјата/државата кој не припаѓа на регионот каде всушност се спроведува заложбата“.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување (IRM) препорачува дека сите три заложби треба да продолжат со спроведување, и да бидат пренесени и во следниот акциски план, доколку целосно не се исполнат до крајот на циклусот од тековниот акциски план. Владата треба да предвиди модифицирање на заложбата 6.5 со вклучување на активности за подобрување на социјалните услуги на локално ниво засновано на собирање на податоци и истражување. За заложба 6.6, владата треба да го дефинира партнерот-градинка вклучен во пилотирање на нова платформа, и да преземе мерки за подигнување на јавната свест и зголемување на бројот на градинки заинтересирани за процесот. Се препорачува да се продолжи со исполнување на заложбата ако истата не е исполнета навреме, затоа што претставува иновативен и учеснички пристап за евалуирање на услугите за детска грижа. И последно, за да се адресираат промените направени со заложбата 6.7, владата треба ги разјасни активностите на заложбата, да ги зголеми напорите во барање на партнери од постоечките граѓански организации, и да ги идентификува релевантните граѓански организации кои ќе дадат поддршка во спроведувањето во специфичните општини.

6.9 Зголемена информираност за канцеларијата на Омбудсманот/народниот правобранител

Наслов: Поголема информираност на граѓаните за институцијата Омбудсман

Институцијата Омбудсман е формирана во 1977 година со усвојување на Законот за Омбудсман, сепак, граѓаните не се доволно запозанати со надлежностите и улогата на Омбудсманот во заштитата на нивните права, особено во помалите и рурални општини. Секоја општина на својата веб страна треба да постира доволно видлив линк за пристап до веб страната на Омбудсманот. Постирањето на линк за пристап до веб страната на Омбудсманот ќе го зголеми степенот на информираност за постоењето на институцијата Омбудсман, како и подигнување на јавната свест за можност за заштита на своите права пред органите на централната и локалната власт.

(Министерство за Локална самоуправа; Омбудсман; граѓанска организација за заштита на правата, јули 2016 – јули 2017)

Дополнителна забелешка:Текстот на горенаведената заложба е скратена верзија од акцискиот план. Целосниот текст е достапен на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Преглед на заложбата	Специфично ст/ниво				ОВП релевантна вредност				Потенцијално влијание			Навреме?	исполнување				
	Нема	Ниско	Средно	Всоко	Пристап до информации	Граѓанска вклученост	Јавна одговорност	Техн.&иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено		Трансформативно	Не е почнато	Ограничено	Забележително	Комплетно
6.9 Зголемување на информираност за канцеларијата на Омбудсманот			✓		✓					✓			Не		✓		

Контекст и цели

Според акциониот план, меѓу граѓаните постои ниско ниво на познавање за улогата и работата на канцеларијата на Омбудсманот, посебно во руралните делови во земјата. Оваа заложба има за цел да го унапреди пристапот на граѓаните до институцијата Омбудсман со постирање на линк кој ќе ја поврзува веб страната на соодветната општина со веб страната на Омбудсманот. Иако

оваа заложба не открива повеќе информации, таа се однесува на достапност на информации, а со тоа е релевантна според вредностите на ОВП.

Доколку целосно се спроведе, оваа заложба ќе има ублажено потенцијално влијание. Постирањето на линк кој ќе ја поврзува веб страната на Омбудсманот е позитивен но и корисен чекор за подигање на севкупната јавна свест. Понатаму, акцискиот план не го специфицира бројот на општински веб страници кои ќе го постираат URL, со што се отежнува евалуирањето на опсегот на влијание со оваа заложба.

Исполнување

Оваа заложба содржи една активност: постирање на URL на веб страните на општините кој ќе ги поврзува со веб страната на омбудсманот. Од 80 општини (плус Градот Скопје), само 35 општини се уште го немаат постирано линкот на нивните веб страни. Крајниот рок за спроведување на оваа активност беше јули 2017 година, а оваа заложба тековно ддоцни со исполнувањето.

Следни чекори

Истражувачкиот тим на Механизмот за независно известување (IRM) препорачува да се продолжи со спроведувањето на оваа заложба до крајот на циклусот од тековниот акциски план, но не препорачува нејзино продолжување во следниот акциски план. Во иднина, плановите треба да содржат заложби кои се наменети за промена на status quo во еден од четирите релевантни принципи: пристап до информации; граѓанско учество (вклученост); јавна одговорност, и технологија и иновации.

Тема 7. Јавни услуги

7.1 Подобна правна средина за социјални договори

Подобрување на социјалните услуги за граѓаните во Македонија според нивните потреби со креирање на подобна правна средина за социјални договори, како и унапредување на националното законодавство и политики со развивање на механизми за социјални договори од областа на социјалната заштита во земјата. Понатамошната цел на оваа мерка е креирање на соодветна средина за социјално претприемништво во граѓанските организации и подобрување на нивната одржливост, финасиската способност и социјалното влијание.

- Елабориран документ (акциски план) со процедури за ефективно спроведување на социјалните договори во следните 3 години;
- Предлози за подобрување на законската рамка за социјална заштита во земјата во согласност со релевантните меѓународни стандарди и прописи кои овозможуваат склучување на социјални договори од областа на социјалната заштита;
- Подготовка на предлог подзакони за утврдување на стандарди за испорака на социјални услуги, предложените процедури за регулирање на социјалните договори од областа на социјалната заштита, како и утврдување на услови и процедура за селекција на други провајдери на социјални услуги;
- Промовирање на социјални договори како модел за подобрување на социјалните услуги, квалитет и одржливост на граѓанското општество во Македонија и зајакнување на меѓу-секторската внатрешна соработка;
- Зајакнување на капацитети на 100 претставници од граѓански организации, од централно и локално управување, од институции и деловни субјекти со обуки за успешно спроведување на моделот на социјални договори од областа на социјалната заштита;
- Утврдување на бизнис активности и зајакнување на социјалното влијание на 10 невладини организации со регрантирање на креативни решенија за решавање на социјални проблеми;
- Подобрена средина за социјално претприемништво

(Министерство за труд и социјална политика; Министерство за локална самоуправа; Единици на локална самоуправа, СОС Детско Село, јули 2016-јуни 2017)

Дополнителна забелешка: Гореве наведениот текст за заложбата е извадок од верзијата на акцискиот план. За пристап до сеопфатниот текст, обратете се на https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Заложба
Преглед

Специфично
ст/ниво

ОВП релевантна
вредност

Потенцијално
влијание

Навре
ме?

Исполнување

	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанско учество	Јавна одговорност	Техн.&Иновациза транспарентност и одговорност	Нема	Незабележително	Умерено	трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Забележително	Исполнето	
7.1 Подобна правна средина за социјални договори		✓			Нејасна					✓			Не				✓	

Контекст и цели

Во Република Македонија, повеќето социјални услуги се обезбедуваат на централно ниво. Според постоечката правна регулатива, различни правни субјекти можат да нудат социјални услуги во заедницата. Во таа насока, овој процес не е доволно развиен во однос на креирање и подобрување на условите за испорака на социјални услуги. Ова може да се подобри со креирање на модел за склучување на социјални договори во областа на заштита на децата и социјалните услуги, како и за креирање на соодветна средина за социјалното претприемништво во граѓанските организации во насока на унапредување на нивната одржливост, финасиската стабилност и влијание во општеството. Оваа заложба е наменета за постигнување на целта преку спроведување на пет различни активности: предлог стандарди за испорачување на социјални услуги од страна на граѓанските организации и подигнување на јавната свест; развивање и предлог модел за склучување на социјални договори; креирање на предлог за подобрување на процесот на селекција и давање дозволи на граѓански организации за испорака на социјални услуги; развој на финансиски механизми со кои ќе се овозможи старт-ап грантирање на 10 невладини организации за бизнис идеи за решавање на социјални проблеми; и, промовирање на сицијано претприемништво и креативни решенија за решавање на социјални проблеми.

Оваа заложба е нова, и претходно не беа преземени никакви мерки за сеопфатно подобрување на социјалните услуги. Доколку целосно се спроведе, заложбата може да има умерено влијание во средината за граѓанските организации да испорачуваат социјални услуги. Сепак, како што овие иницијативи можат да доведат до позитивни промени во испораката на услуги, на начинот на кој е зано дали новиот пристап до информации, можност за ложбата напишана, има нејасна релевантност со вредностите на ОВП. Не е јасно дали новиот пристап до информации, можност за граѓанско учество (вклученост) во процесите на донесување на одлуки или мехаизми за одговорност ќе бидат спроведени преку предложените активности во заложбата. Сепак, овие иницијативи ќе го подобрат квалитетот на социјалните услуги, а со тоа последователно ќе ја подобрат одржливоста на граѓанскиот сектор/општество во Македонија, и ќе ја зајакнат внатрешната соработка. Меѓу секторите.

Исполнување

Според само-оценувањето на владата, оваа заложба е значително исполнета. Моделот за склучување на општествени договори беше воведен на 28 јули 2017 година, а увид е достапен на http://www.sos.mk/novosti-arhiva-ns_article-prestavuvanje-na-inicijativata-za-voveduvanje-na-modelot-na-socijalni-dogovori.nspх. Сите активности во заложбата беа целосно исполнети од вклучените граѓански организации, предводени од СОС Детско село и Центарот за развој и креирање на политики.

Во однос на четвртата активност од заложбата, програмата за градење на капацитети за социјално претприемништво вклучувајќи 30 организации беше спроведено од Центарот за развој и креирање на политики. Дополнително, на невладини организации им беа доделени 10 грантови за стар-ап социјални бизниси, како и развивање на програма за менторство за нови старт-ап социјални компании во времетраење од 18 месеци.

Следни чекори

Нејасно е како одговорноста ќе биде поделена меѓу единиците на локалната самоуправа и граѓанските организации, па затоа не се препорачува продолжување на заложбата.

Тема 8. Климатски промени

8.1 Развивање на политики за климатски промени по пат на партиципаторност

Наслов: Развивање на политики за климатски промени на национално ниво по пат на транспарентност и партиципаторност

Иако постоечките национални планови и останатите национални извештаи за климатските промени се направени на транспарентен начин и по пат на партиципаторност, постои потреба од дополнителни напори за да се презентира ова прашање на пошироката јавност за да се постигне повисок степен на чувство за заедничка сопственост (парнерство) за добиените резултати. Мерките за оваа заложба придонесуваат за хармонизација на националните политики со мерките за климатските промени, како и за донесување на подобри одлуки од страна на политичките субјекти во консултации со засегнатите страни во општеството.

Транспарентен и по пат на партиципаторност за развој на политиките за климатски промени на национално ниво. Поголемата транспарентност во процесот ќе овозможи поголема информираност во процесот на донесување на одлуки во секторските и локалните политики.

- *Ќе се обезбеди подобра средина за развој на политиките за климатски промени;*
- *Ќе се зајакнат постоечките и ќе се креираат нови механизми за соработка;*
- *Ќе се овозможи сигурна достапност и можност за вклучување на сите релевантни страни во подготовката на националните документи за климатските промени кон меѓународните тела за да се исполнат државните обврски кон УНФЦЦ и кон ЕУ.*

(Министерство за животна средина и просторно планирање; Национален Комитет за климатски промени; Министерство за економија; Министерство за транспорт и врски; Министерство за финансии; Секретаријатот за Европски прашања; Владата на Република Македонија – Сектор за економски политики и структурални реформи и инвестиции; Македонската Академија за наука и уметност; Стопанската комора, Невладиниот и Граѓанскиот Сектор; Донатори/проекти спроведени во областа на климатските промени, јули 2016 – јануар 2018 година).

8.2 Отворени податоци за климатските промени

Наслов: Отворени податоци за климатските промени на национално и локално ниво

Податоците за климатските промени треба да се достапни од едно место, да бидат во форма која е разбирлива за општата јавност, а со тоа ќе се овозможи поголема вклученост од граѓаните во креирањето на политики, но и ќе се отворат можности за пренос и примена на нови технологии и иновации. Оваа мерка ќе придонесе за постојано надградување на овие податоци, нивно толкување и лесен пристап на едно место – порталот www.klimatskipromeni.mk. Поголема транспарентност и вклученост во развојот на политиките за климатските промени на национално ниво.

- *Ќе се обезбедат унапредени системи за собирање на релевантни податоци;*

- *Ќе се подобри квалитетот на собирање и анализа на податоците;*
- *Ќе се зајакне националниот капацитет за справување со климатските промени;*
- *Ќе се подобри квалитетот на известување кон УНФЦЦ и кон ЕУ*

(Министерство за животна средина и просторно планирање; Национален Хидро-Метеоролошки Сервис/Завод; Национален Комитет за климатски промени; Државниот Завод за статистика; Администрација; Локалната самоуправа; Македонската Академија за наука и уметност; Академската заедница, јули 2016 – јануар 2018 година).

8.3 Подобрување на известувањата за загадување на животната средина

Наслов: Обезбедување на одговорност за приватниот сектор и вклученост во националната акција за климатски промени

Министерството за животна средина и просторно планирање на писмено собира информации од областа на индустријата преку неколку видови на прашалници кои се однесуваат на различни сегменти поврзани со загадувањето на животната средина. Оваа мерка ќе ги поврзе сите информации од областа на индустријата кои му се потребни на министерството во електронска форма; ќе го олесни известувањето и ќе го подобри квалитетот на собирање на податоци поврзани со загадувањето на воздухот и климатските промени.

- *Ќе го унапреди известувањето, следењето и веродостојноста на податоците од индустрискиот сектор кои се потребни за Министерството за животна средина и просторно планирање*
- *Ќе ја зајакне соработката со приватниот сектор;*
- *Ќе обезбеди поддршка во известувањето кон УНФЦЦ и ЕУ*

(Министерство за животна средина и просторно планирање; Национален Комитет за климатски промени; Владата на Република Македонија; Македонската Академија за наука и уметност; Стпанска Комора; Невладиниот и Граѓанскиот Сектор, Донатори/проекти спроведени во областа на климатските промени, јули 2016-јануар 2018 година).

Дополнителна забелешка: Текстот на горенаведената заложба е извадок од верзијата на акцискиот план. За преглед на целиот текст, ве молиме да го користите следниот линк:

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/MK_NAP3_Eng_0.docx

Заложба преглед	Специфично ст	ОВП релевантна вредност	Потенцијално влијание	Навреме?	Исполнување/ комплетирање
-----------------	---------------	-------------------------	-----------------------	----------	---------------------------

	Нема	Ниско	Средно	Високо	Пристап до информации	Граѓанско учество	Јавна одговорност	Технологија и иновации за транспарентност и одговорност	Нема	Ублажено	Умерено	трансформативно		Не е почнато	Ограничено	Значително	Исполнето/компетирано
8.1 Развој на политики за климатски промени по пат на парципаторност			✓			✓				✓			Да			✓	
8.2 Пристап до информации од јавен интерес за климатски промени			✓		✓					✓			Да			✓	
8.3 Унапредено известување за загадување на животната средина		✓			✓					✓			Да				✓

Контекст и цели

Во последните години, климатските промени добиваат поголемо внимание во националните политики, што се должи на пристапниот процес на земјата во Европската Унија и учеството на земјата во меѓународните договори (пример: Рамковен договор за Климатски промени на Обединети Нации, Протоколот од Киото). Тековно, неколку владини министерства носат одговорност поврзана за климатските промени, како и инкорпорирање на прашања за климатските промени во Законот за животна средина. Сепак, има три прашања кои во оваа група на заложби треба да се истакнат: 1) потребата за партиципаторност во развојот на политиките за климатски промени; 2) потребата за подобрување на отворени податоци за климатските промени; 3) потребата за обезбедување на одговорност од приватниот сектор во состав на активности во животната средина.

Заложбата 8.1 цели кон организирање на три консултативни работилници со засехнатите страни за подготовка на вториот био годишен извештај за климатските промени, кој е дел од заложбите на Македонија според рамковниот договор за климатски промени на Обединетите нации, и да се подготват

информативни материјали за Спогодбата од Париз. Иако овие активности во заложбите се објективно веродостојни и се според вредностите на ОВП, не е јасно до кој степен оваа заложба ќе се прошири во поглед на бројот на агенции кои ќе учествуваат во подготовка на извештајот: Националниот Комитет за климатски промени, е една од агенциите во процесот на спроведување, кој исто така учествуваше и во подготовката на Првиот извештај, а е составен од различни владини агенции и организации од граѓанскиот сектор.

Министерството за животна средина и просторно планирање го координира националниот попис на емисии од издувни гасови, како што е специфицирано во Законот за животна средина. Заложбата 8.2 има за цел да го ревидира националниот попис според последните податоци од 2013 и 2014 година, да го унапреди квалитетот и да овозможи слободен пристап до националниот попис, како и да го зајакне капацитетот на релевантните страни за да се овозможи правилно и редовно собирање на податоци. Со ажурирањето на пописот и со овозможувањето на отворени податоци, претставува позитивен чекор во подобрување на отворени податоци за климатските промени, во акцискиот план не се специфицирани кои чекори треба да се преземат за унапредување на квалитетот на пописот.

Тековно, Министерството за животна средина и просторно планирање ги следи и верификува податоците за загадување на животната средина кои се поднесени од индустрискиот сектор преку проектот „Поддршка на формирање и унапредување на регистри за ослободување и пренос на загадувачи“, како и преку Дирекцијата за интегрирана заштита и контрола. Пред развивањето на акцискиот план, од операторите (индустрискиот сектор) беше потребно да пополнат неколку темплети за известување на различни обврски. Заложбата 8.3 има за цел да го унапреди известувањето, следењето и веродостојноста на податоците кои Министерството за животна средина и просторно планирање ги добива од приватниот сектор со креирање на правилник за надградување на софтверот за следењето на емисиите од индустрискиот сектор. Со новиот софтвер ќе се централизира системот за известување со барање до индустрискиот сектор да го следат единствениот зададен формат.

Исполнување

8.1 Развивање на политики за климатски промени по пат на партиципаторност

Оваа заложба се однесува на две активности: организирање на (најмалку) три консултативни работилници со засегнатите страни за подготовка на ревизорски втор био-годишен извештај за климатските промени, и да се подготват иновативно информативни материјали од страна на државата во однос на Спогодбата од Париз и можните национални мерки.

Оваа активност во заложбата беше последователно исполнувана од јули 2017, а третата работилница која се организираше по средниот рок, го овозможи целосното исполнување кон крајот на 2017 година. Во текот на периодот од февруари до април 2017 година, се одржаа две консултативни работилници: „Финализирање на пописот на издувни гасови“ и „Проценка на потенцијалите за миграција на климатските промени“. Има индикации дека третата работилница „Новиот рецепт на Македонија за миграција на климатските промени“, се одржала по истекот на периодот за оценување, така што, резултатите од последната работилница ќе се разгледуваат во конечниот извештај.

Во однос на втората активност во рамките на проектот „Второ национално соопштение за климатските промени“, Министерството за животна средина и просторно планирање и Развојната програма на Обединетите нации, спроведоа

низа активности поврзани со подготовка на иновативни материјали во корист на заложбата на државата за климатските промени. Истите се достапни on-line, и го вклучуваат и деталниот извештај на заложбите на Македонија за климатските промени според Спогодбата од Париз, дистрибуција на првиот електронски весник/журнал за климатски промени, дистрибуција на прашалник со цел да се оцени јавното мислење за климатските промени, како и првата сеопфатна анкета за методи за затоплување во Скопје. Оваа заложба е значителнишо исполнета почнувајќи од јули 2017, и како што третата работилница беше одржана набрзо по средниот период за известување, заложбата е целосно исполнета кон крајот на 2017 година.

8.2 Отворени податоци

Од целна гледна точка, оваа заложба е значително исполнета. Првите две активности во заложбата – ревидирање на националниот попис на емисии од издувни гасови и унапредување на квалитетот на националниот попис на емисии на издувни гасови – беа исполнети од Македонската Академија за наука и уметност во координација со водечката агенција за спроведување и UNDP. Третата активност треба да овозможи слободен пристап до националниот попис на издувни гасови, така што пристапот сега евозможен on-line преку веб страните и на владата на Македонија и на UNFCCC..

Пакетите со податоци може да се побараат на gas/sector/subsector/year, а информацијата е видлива/достапна на динамични графикони.истите може да се добијат во ексел/фото или да се испринтаат. Четвртата активност е зајакнување на капацитетите на релевантните заинтересирани страни за обезбедување на правилно собирање на податоци кои се однесуваат на климатските промени и последователна размена на податоците. UNDP организираше бројни работилници за градење на капацитетите каде што два члена на кадарот се стекнаа со обука за изготвување на пописот за штетни емисии.. Без специфицирање кои институции или идентификување на активностите кои биле преземени за зајакнување на институционалниот капацитет, тимот на истражувачи од НИМ не е во можност да оцени дали исполнувањето на оваа активност е завршено/комплетирано. Со цел да се даде детален попис на емисија на гасови во секторите за земјоделие, шумарството и експропријација на земјиште, За првпат беше употребена “Corine database”¹(Корин базата за податоци) со што се овозможи точна компилација на податоци, конзистентност во информациите/информирањето, како и компатабилност на податоците. Овие активности во соработка со владата на Македонија и UNDP го зајакна капацитетот над првиот пресек на акцискиот план. Петтата и последна активност е целосно исполнета: слободен пристап до пописот на емисија на гасови во осум општини и во Градот Скопје со што се овозможи достапност до националната веб страна на владата и на веб страната на Градот Скопје.

8.3 Унапредување на известувањата за загадување на животната средина

Оваа заложба вбројува една активност: подготовка на правилник за софтвер за следење на емисии. Надградениот софтвер ќе обезбеди јасен правец за администраторите да ги проследат бараните податоци. Првичниот софтвер не ги опфаќа сите провајдери на податоци, и затоа беше предвидено негово надградување со оваа заложба. За да се овозможи надградувањето, првиот чекор кој што беше потребен е развивање на правилник кој ќе биде дел од второстепеното законодавство за поддршка на јасна обврска за приватниот сектор во поглед на изработка на нивните извештаи. За воведување на нови обврски врз приватниот сектор, потребни се јасни и точно определени стандарди кои ќе бидат вградени во закон.

Од јули 2017 година, документот во форма на правилник е завршен и е поднесен до Владата на Република Македонија за официјално усвојување на една од следните владини седници.

Првични резултати

Активностите наведени во овој дел овозможуваат расправа за можните мерки за ублажување/намалување на штетните емисии од индивидуалните сектори. Учесниците беа претставници а сите заинтересирани чинители кои ги претставуваат институциите, приватниот сектор и граѓанските организации. Вкупно 58 мерки за ублажување/намалување на штетните емисии беа презентирани и расправани. Но, со промена на структурата на владата што се случи веднаш по одржаните интервјуа со овој сектор, потенцијалното влијание за гореспоменатото постигнување ќе биде достапно во конечниот извештај.

Следни чекори

За да се унапреди квалитетот на податоци добиени со националниот попис, владата треба да ги земе во предвид препораките наведени во Првиот двогодишен извештај. Поточно, тимот од истражувачи од Механизмот за независно известување (IRM) го препорачува следното за секоја од заложбите:

- Да се обезбеди соодветно наменско финансирање од националниот буџет за да може да се продолжи и надградат добиените информации за животната средина. Понатаму, следните чекори треба да се однесуваат на проширување на консултативниот процес меѓу релевантните министерства, т.е. Министерство за транспорт и врски, Министерство за земјоделие, Министерство за здравство, Министерство за економија со релевантните граѓански организации за да се усвои национална агенда наспроти заложбите според Спогодбата од Париз (Заложба 8.1)
- Министерството за животна средина и просторно планирање треба да продолжи со собирањето на податоци и нивно објавување во соодветен формат (user-friendly).
- Да се подготват потребните прилагодувања во соодветното законодавство за да се овозможи ефективна примена на ЕМИ софтверот (Заложба 8.3). Идната заложба може да се прошири со механизми за да се овозможи почитување од страна на компаниите.

¹ European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover>

V. Општи препораки

Заинтересираните страни се повикаа на продолжување и зајакнување на тековните заложби за пристап до информации во следниот акциски план. Дополнително, владата треба да ги прошири заложбите за заштита на укажувачите, за транспарентност на буџетот, како и да го земе во предвид воведувањето на објавување на вистинската сопственост со компании во јавните набавки.

Целта на овој дел е информирање за развојот на следниот акциски план и исполнување на тековниот акциски план. Поделен е во два дела: 1) Идентификување на граѓанскиот сектор и приоритетите на владата при елаборирање на овој извештај; и, 2) Препораки од Механизмот за независно известување (IRM).

5.1 Приоритети на засегнатите страни

Приоритетите на засегнатите страни во овој акциски план претежно се фокусирани на пристап до податочни сетови, развивање на платформи за отворени податоци, фискална транспарентност, и унапредување на услугите на државно и локално ниво. Во следниот акциски план, заинтересираните страни се залагаат за продолжување на постоечките заложби во наведените приоритетни области, посебно во оние кои се однесуваат на информации за кои иматели се државните институции. Заинтересираните страни ја потенцираа потребата од нов портал за отворени податоци и за општа база на податоци во која сите институции ќе можат да ги објавуваат своите податоци во отворен (пристапен) формат. Дополнително, тие препорачуваат почитување на законодавството за задолжително објавување и следење на отворени податоци на локално ниво. Останатите приоритети идентификувани од страна на заинтересираните страни за идните акциски планови, се однесуваат на:

- Формирање на советодавно тело за да се подигне на повисоко ниво процесот на консултации меѓу граѓанскиот сектор и владата за законодавни прашања¹;
- Да се обезбеди поефективна законска/правна заштита на укажувачите и да се подигне на повисоко ниво институционалниот капацитет за прием и процесирање на случаи базирани на укажувања²;
- Да се посочи недостатокот на транспарентност од страна на државните органи во области на странско финансирање на програми, јавни набавки, договори за концесија и поддршка за рурален развој;³
- Развивање на механизми за соработка меѓу Единиците на локалната самоуправа и граѓанскиот сектор, и да се постават јасни правила за финансирање при одобрување на финансиски средства на граѓанскиот сектор на локално ниво⁴;
- Обезбедување на наменски буџет во областа на климатски промени, како и за зајакнување на човечките ресурси и капацитети на одделот за Климатски промени во состав на Министерството за животна средина и просторно планирање⁵.

5.2 Препораки на Механизмот за независно известување (IRM)

Зајакнување на развојниот процес за акцискиот план

Третиот акциски план на Македонија содржи 34 заложби. Од овие заложби, 14 беа оценети дека имаат умерено потенцијално влијание, а три заложби немаат јасна поврзаност со вредностите на ОВП. Во неколку случаи, нејасната формулација на заложбите го отежнува предвидувањето на потенцијалното влијание и очекуваните резултати. во насока на развивањето на следниот акциски план. Истражувачите од Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат владата да го земе во предвид следното:

- Да работи со заинтересираните страни во насока на приоритизирање на најрелевантните и најамбициозните заложби кои треба да се вклучат во следниот акциски план;
- При самото формулирање на заложбите, јасно треба да се изнесат планираните промени во одбраните политики и практики, и да се наведат веродостојни активности за постигнување на предложените политички промени;
- Синхронизирање на активностите на ОВП со севкупниот процес на буџетирање во Република Македонија за да се насочат конкретни средства за активности предвидени во заложбите (каде што е потребно);
- Некои од заложбите во овој акциски план се преклопуваат, така што оние со слични очекувани резултати треба да се консолидирани,
- Насловот треба попрецизно да ја рефлектира содржината на заложбата и посакуваните промени.

Унапредување на Законот за слободен пристап до информации за јавноста

Во следниот акциски план, заинтересираните страни предлагаат вклучување на заложба која ќе го опфати усвојувањето на Законот за слободен пристап до информации за јавноста

- Санкции за организации кои нема да почитуваат;
- Вклучување на политички партии на листата за организации кои се обврзани да почитуваат објавување на информации за јавноста, и
- Спроведување на „damage tests“ каде што надлежните мора да приложат доказ за заштита на државниот интерес во спречувањето за објавување на информации за јавноста за да се заштити злоупотребата на јавните органи.

Зајакнување на правната/законската рамка и развој на институционални механизми за ефективна заштита на укажувачите

И покрај активностите преземени во Заложбата 4.1 од тековниот акциски план, многу повеќе треба да се работи на унапредување на правната/законската рамка и на практичните механизми за заштита на укажувачите. Општо, истражувачите на тимот од Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат владата да ги земе во предвид забелешките од Венецијанската Комисија при Советот на Европа, и да ги подобри двосмислените материјали содржани во Законот, област и институционализирање на јавно објавување, како и јасно дефинирање на „јавниот интерес“. До сега, истражувачите на Механизмот за независно известување (IRM) ги препорачуваат следните активности да бидат вклучени како заложба во следниот акциски план:

- Обезбедување на инфраструктурни и човечки капацитети за остварување на заштита на извештаите;
- Подигнување на свеста на челниците на државните институции за важноста на процесот за укажување, како и заштитата на укажувачите.

Унапредување на транспарентност за буџетот со исполнување на стандардите за иницијативата за отворен буџет

За да се посвети внимание на тековните промени во поглед на транспарентност за буџетот, истражувачите на Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат, како неопходна активност, владата да ги усогласи сите постоечки/тековни и идни документи кои се однесуваат на транспарентност во буџетирањето со Правилникот за транспарентност во извештаите⁶, за буџетот на владата, како и со Правилникот за спроведување на анкети за отворен буџетот за достапност на документите⁷ за планирање на буџетот на јавноста.

Откако ова ќе се постигне, истражувачите од IRM препорачуваат спроведување на препораките пропишани од иницијативата за отворен буџет (Иницијатива за отворен буџетот) за објавување на пред билансна состојба на буџетот и извештај за шест-месечен буџет како заложба на ОВП.

Воведување на заложба за објавување на вистинска сопственост во договори од јавен интерес

2015 година во Македонија го одбележа скандалот со прислушувањето, и следствено на таа состојба, истражувачите на Механизмот за независно известување (IRM) препорачуваат дека во следниот акциски план треба да се содржи заложба за вистинска сопственост во областа на договорите од јавен интерес на државните аукции со пари од граѓаните. Попрецизно, истражувачите на IRM препорачуваат вклучување на активности за развивање на отворен, јавен регистер на вистинска сопственост и засегнати страни од компании кои се обврзуваат со договори за испорака на услуги од јавен интерес.

Табела 5.1: Пет Клучни препораки

1	Зајакнување на развојниот процес за акцискиот план
2	Унапредување на Законот за слободен пристап на информации од јавен интерес
3	Зајакнување на правната/законската рамка за укажувањето и развој на институционални механизми за ефективна заштита на укажувачите
4	Унапредување на транспарентноста за буџетот со исполнување на стандарди за покренување иницијатива за отворен буџет
5	Воведување на заложба за објавување на вистинска сопственост во договори од јавен интерес

¹ Интервју со Марија Саздовски од МЦМС со истражувач од IRM, 13 јули 2017.

² Интервју со Дона Димов од Transparency International Macedonia, со истражувач од IRM, 19 јули 2017.

³ Интервју со Габриела Димевска од Центар за Економски Анализи со истражувач од IRM, 13 јуни 2017.

⁴ Интервју Мартин Николиќ, UNDP, со истражувач од IRM, 3 август 2017.

⁵ Интервју со Теодора Обрадовиќ Грнчаровска, МЖСПП со истражувач од IRM, 13 јули 2017.

⁶ Прирачник/Водич за извештаи за транспарентност на буџетот <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/Guide-to-Transparency-in-Government-Budget-Reports-Why-are-Budget-Reports-Important-and-What-Should-They-Include-English.pdf>

⁷ Open Budget Survey Guidelines, <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/open-budget-survey-2017-guidelines-on-public-availability-of-budget-documents.pdf>.

VI. Методологија и користени извори (материјали)

Извештајот на Механизмот за независно известување (IRM) за напредокот е напишан од истражувачи на секоја членка на ОВП. Сите извештаи на Механизмот за независно известување IRM подлежат на процес на контрола за квалитет со што се потврдува примена на највисоките стандарди на истражување и трудољубивост.

Анализата за напредокот на акциониот план за ОВП е комбинација на интервјуа, внатрешна анализа и повратни информации од одржаните средби на засегнатите страни од невладиниот сектор. Извештајот на IRM се заснова на наодите од извештајот за сопственото само-оценување на владата и сите други оценки за напредок дадени од страна на граѓанскиот сектор, приватниот сектор или од меѓународните организации.

Секој истражувач на IRM спроведува средба со заинтересираните страни за да се обезбеди точен преглед на настаните. Со обзир на пречките кои се појавуваат во однос на буџетирањето и календарскиот распоред, IRM не е во можност да ги исконсултира сите заинтересирани или погодени страни кои сакаат да се вклучат во процесот. Последователно, Механизмот за независно известување - IRM е насочен кон методолошка транспарентност и затоа, каде што е можно, го презентира во јавноста процесот на вклученост на заинтересираните страни во своето истражување (детално опишано подоцна во овој дел). Некој контекст бара анонимност на интервјуираните лица, така што Механизмот за независно известување - IRM го задржува правото за необјавување на лични податоци на учесниците. Ако се земат во предвид ограничувањата во методот, Механизмот за независно известување - IRM се залага за поттикнување на давање на коментари за јавно објавените предлози за секој извештај.

Секој извештај подлежи на процес од четири-степен преглед и контрола на квалитет:

1. Преглед од страна на кадарот: Кадарот на Механизмот за независно известување - IRM врши преглед на извештајот во однос на користената граматика, читливост, содржина и веродостојност со методологијата на Механизмот за независно известување - IRM.
2. Ревидирање од страна на Панелот на меѓународни експерти: Панелот на меѓународни експерти ја ревидира содржината на извештајот во однос на деталните докази кои ги поддржуваат наодите, го евалуираат степенот на застапеност на вредностите на ОВП во акциониот план, и даваат препораки за унапредување на акцискиот план во целост. (Погледни подоле за членување во Панелот на меѓународни експерти)
3. Прегледувања на објава: владата и селектирани граѓански организации се поканети да дадат свои коментари за содржината на предлог верзијата на извештајот од Механизмот за независно известување - IRM.
4. Период за доставување на коментари од јавноста: Јавноста е поканета да даде коментари за содржината на предлог верзијата на извештајот од Механизмот за независно известување - IRM.

Процесот на прегледувања, вклучувајќи ја и процедурата за инкорпорирање на добиените коментари е прикажан во детали во делот III од Прирачникот за процедури¹.

Интервјуа и Фокусни групи

Од секој истражувач на Механизмот за независно известување - IRM се бара да одржи барем еден настан за информирање на јавноста. Истражувачите треба да вложат искрен напор за да ги поканат заинтересираните страни вон листата на „вообичаените осомничени“ кои веќе учествуваат во постоечките процеси. Дополнителни средства може да се употребат за да се соберат влезни информации за заинтересираните страни со користење на пристапни начини (пример: електронска анкета, пишани одговори, последователни интервјуа). Дополнително, истражувачите спроведуваат специфични интервјуа со одговорни агенции кога се потребни повеќе информации за определена заложба отколку што е овозможено во извештајот за само-оценување или е достапно електронски/on-line.

Тимот на Механизмот за независно известување - IRM во Македонија е составен од тројца истражувачи: Г-дин Кирил Ристовски, директор на ЦЕД „Флорозон“; Г-ѓа Наташа Сердаревски, исто така од ЦЕД „Флорозон“, и Г-дин Ненад Марковиќ од Катедрата за политички науки од Правниот факултет во Скопје. Во биографијата на сите истражувачи е наведено образование од општествени или природни науки, како и богато портфолио за нивните активности и проекти во граѓанскиот сектор, следствено, сите истражувачи претходно се запознати со разновидните методологии за собирање на податоци. Исто така, сите истражувачи ги имаа сите потребни контакти со кои ги исполнуваат бараните стандарди на Механизмот за независно известување - IRM потребни/основни за ОВП.

Во Македонија, методолошкиот пристап на тимот од Механизмот за независно известување - IRM беше заснован претежно на квалитативен пристап. Главните извори на информации содржат интервјуа со заинтересирани страни и со релевантни експерти од областа на заложбите во акциониот план, како и внатрешни анализи на релевантни документи, материјали и извештаи од меѓународни организации кои се однесуваат на теми содржани во акциониот план. Оригиналниот план на истражување поднесен до ОВП во летото 2017 година, следствено беше одраз на селекција на лица за интервјуирање, број на интервјуирани лица и структура на прашања за интервјуирање. Незначителни промени се направени во текот на фазата за спроведување, кои претежно се однесуваа на структурата на интервјуата, односно, напати беше потребно на лице место прилагодување на времетраењето на интервјуата или на самите прашања.

Полу-структурирани интервјуа беа користени како инструмент за спроведување на методологијата за квалитет. Сепак, интервјуата како и севкупниот методолошки пристап можат да се поделат во два дела:

- Интервјуа и собирање на податоци за давање предлози за подготовка на акциониот план, спроведување, како и можни предизвици во текот на процесот во земјата;
- Интервјуа и собирање на податоци за спроведување на заложбите и предизвици во таа област.

Иако оригиналниот план за истражување вклучуваше групирање на интервјуата, два одделни начина поврзани со гореспоменатите две категории беа спроведени во текот на собирање на податоците, односно некои лица беа интервјуирани двапати. Проценката на тимот на IRM и покрај времетраењето, беше дека овој пристап овозможува јасна поделба меѓу двата различни аспекти на процесот на ОВП, ширејќи ја можноста за собирање на квантитативен број

на информации од многу теми што претставува тешкотија за нивно систематизирање. Прво, интервјуата беа направени во однос на процесот за ОВП и за подготовката на акциониот план, по кои следеа спроведување на сосема нов пакет на интервјуа кои се однесуваа на заложбите во акциониот план. Групирањето беше спроведено само во вториот пакет на активности.

Три вида на интервјуа беа спроведени. Поголемиот број на интервјуа беа спроведени лице в лице, пропратени со аудио транскрипции и фотоаграфии (веќе испратени до ОВП). Доколку немаше можност за лице в лице интервјуа, тимот на IRM спроведе Вибер опција или Скајп опција за интервју, а поретко беа спроведени интервјуа преку е-пошта (доколку лицата одбрани за интервју не беа во земјата). Листа на сите интервјуирани лица, теми и вид на спроведени интервјуа може да ги проследите во дадената табела.

Имаше неколку предизвици во однос на методолошкиот аспект за процесот на собирање на податоци во Македонија. Првиот се однесува на периодот на спроведување на интервјуата. Јули и август како месеци на летни одмори претставуваа неможност/тешкотија за лично интервјуирање на одбраните лица. Следствено, многу од предвидените интервјуа требаше да се прераспоредат, но сепак беа одржани. Ова е всушност причината зошто планираната фокус група за подготовка на предлогот за акциски план беше откажана и заменета со интервјуа. Вториот предизвик беше соработката од страна на некои институции кога тимот на IRM се обидуваше да стапи во контакт со истите, но пречките беа совладани со континуиран напор кој резултираше со спроведување на интервјуата. Трето прашање се однесува на одбивање на една граѓанска организација да соработува со тимот на IRM, што и е наведено во извештајот.

Табела 1: Листа на одржани интервјуа со име на лица, датум, и теми

#	Извор	Датум	Начин на интеракција	Тема
1	Гордана Димитровска Министерство за информатичко општество и администрација	18 јули 2017	Лице в лице интервју	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во земјата/државата
2	Мича Поповиќ Институт за Демократија "Societas Civilis" - Скопје (ИДСЦС)	12 јули 2017	Интервју по пат на вибер опција	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во земјата/државата
3	Марија Саздовски МЦМС	12 јули 2017	Интервју по пат на вибер опција	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во земјата/државата
4	Габриела Димовска Центар за економски анализи (ЦЕА)	12 јули 2017	Интервју по пат на вибер опција	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во земјата/државата
5	Марија Ристовска Центар за истражување и креирање на политики	24 јули 2017	Лице в лице интервју	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во земјата/државата
6	Сунчица Засдовска ТАКСО	25 јули 2017	Лице в лице интервју	Подготвување на акциски план, процес на ОВП во

				земјата/државата
7	Гордана Димитровска МИОА	29 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на крирање на политика за учество/вклученост/партнер ство
8	Филип Маневски МИОА	09 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отворени податоци (пристап до податоци)
9	Мартин Тодевски Центар за управување со промени	11 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отворени податоци (пристап до податоци)
10	Оливер Серафимовски CRFAP1	25 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за слобода на информирање
11	Стефан Василевски АФПЗРР	17 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (фискална транспарентност)
12	Габриела Димовска ЦЕА	17 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на фискална транспарентност
13	Душица Перишиќ Асоцијација на единиците на локалната самоуправа	18 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
14	Данче Даниловска-Бајдевска Фондација Отворено општество Македонија (ФООМ)	18 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за слобода на информирање Commitments in the area of freedom of information
15	Ели Чакар Министерство за локална самоуправа	22 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
16	Александар Николов ЗЕНИТ	22 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (фискална транспарентност)
17	Фатмит Шакири Министерство за економија	22 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (Фискална транспарентност)
18	Кети Стефкова Омбудсман/Јавен правобранител на Република Македонија	23 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
19	Бари Исени Министерство за финансии	24 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (Фискална

				транспарентност)
20	Љубица Јовчевска Министерство за финансии	24 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (Фискална транспарентност)
21	Маја Марковска Агенција за одржлив развој Milieucontact Македонија (МКМ)	24 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
22	Марија Ристевска Центар за истражување и креирање на политики	25 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на крирање на политика за учество/вклученост/партнер ство
23	Александар Цеков Центар за истражување и креирање на политики	25 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
24	Малинка Николиќ Комисија за заштита на конкурентност	25 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување на јавните средства (Фискална транспарентност)
25	Марија Саздевски МЦМС	21 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на крирање на политика за учество/вклученост/партнер ство
26	Баже Петрушев Free software	12 август 2017	Интервју по пат на вибер опција	Заложби за отворени податоци (пристап до податоци)
27	Дарко Антиќ ECE	18 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби за слобода на информирање
28	Драгица Милошевска Акција за жените	28 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
29	Благица Димитровска ИНКЛУЗИВА	17 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби за отвореност (отворена соработка) на локално ниво
30	Павлина Здравева UNDP	24 јули 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на климатски промени
31	Наташа Марковска МАСА	16 јули 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби во областа на климатски промени
32	Теодора Обрадовиќ Грнчаровска Министерство за животна средина и просторно планирање	13 јули 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на климатски промени

33	Орхидеа Калјосевска СЕП	04 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за уефикасно правување со јавните средства (фискална транспарентност)
34	Билјана Веселиновска Министерство за здравство	17 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (фискална транспарентност)
35	Дона Димов Транспаренси интернешнл Македонија	19 јули 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
36	Мето Зајков Транспаренси интернешнл Македонија	19 јули 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
37	Весна Донева Државна комисија за спречување на корупција	25 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
38	Владимир Ѓеоргиев	25 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
39	Илмиасан Даути UNDP	16 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (фискална транспарентност)
40	Сузана Стојановск	17 јули 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби во областа на јавни услуги
41	Зоран Богдановски СОС Детско Село	31 јули 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби во областа на јавни услуги
42	Софија Спасовска Министерство за труд и социјална политика	17 јули 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на јавни услуги
43	Марија Ристовска Центар за истражување и креирање на политки	31 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на јавни услуги
44	Александар Николов ЗЕНИТ	14 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на крирање на политика за учество/вклученост/партнер ство
45	Василка Салевска Министерство за здравство	23 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби за ефикасно управување со јавните средства (фискална транспарентност)
46	Харалд Шенкер	03 август 2017	Лице в лице	Заложби во областа на

	UNDP		интервју	спречување на корупција и промовирање на добро владеење
47	Мартин Николиќ UNDP	03 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
48	Александар Цеков	31 август 2017	Лице в лице интервју	Заложби во областа на спречување на корупција и промовирање на добро владеење
49	Александар Данаилов Министерство за финансии/Биро за јавна набавка	14 август 2017	Интервју по пат на е-пошта	Заложби за ефикасно управување со јавни средства (фискална транспарентност)

За Механизмот за независно известување (IRM)

Механизмот за независно известување (IRM) е клучно средство со чија помош владата, граѓанскиот сектор и приватниот сектор на годишно ново можат да го следат развојот и имплементацијата на акциските планови за ОВП. Моделот на истражување и контролата на квалитетот на овие извештаи е извршена од платформата на меѓународни експерти, составена од експерти за транспарентност, учество, одговорност, како исо методи за општествено научно истражување.

Тековното членство во панелот на меѓународни експерти е:

- César Cruz-Rubio/Цезар Круз-Рубио
- Mary Francoli
- Brendan Halloran/Брендан Франколи
- Jeff Lovitt/Џеф Ловит
- FredlineM'Cormack-Hale/Фредлин Мекормак-Хале
- Showers Mawowa/Шауерс Мавова
- Juanita Olaya/Хуанита Олаја
- Quentin Reed/Квентин Рид
- Rick Snell/Рик Снел
- Jean-Patrick Villeneuve/Жан Патрик Виленув

Мал број на кадар сместен во Вашингтон, ги уредува извештаите преку процесот на Механизмот за независно известување -IRM во блиска соработка со истражувачите. Прашања и коментари до овој кадар може да се постават на irm@opengovpartnership.org.

¹ Прирачник за процедури на Механизмот за независно известување (IRM) V.3 : <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>

VII. Анекс Услови за подобност

Единицата за поддршка во состав на ОВП ги консолидира критериумите за подобност на годишно ниво. Овие резултати се прикажани подолу. Соодветно, извештаите на Механизмот за независно известување IRM го образложуваат контекстот за напредокот или назадувањето за определени критериуми на државата.

Во септември 2012 година, ОВП официјално ги поттикна владините институции да усвојат амбициозни критериуми кои се однесуваат на подобноста на земјата/државата.

Табела 7.1: Анекс за исполнување на услови за подобност на Македонија

Критериуми	2011	Тековно	Промена	Објаснување
Транспарентност на буџетот	4	4	Нема промена	4 = Објавен Извршен предлог за буџетот и Годишен ревизорски извештај 2 = Еден од два објавени 0 = Нема објавување
Пристап до информации	4	4	Нема промена	4 = Закон за пристап до информации 3 = Уставни одредби во Законот за пристап до информации 1 = Предлог Закон за пристап до информации 0 = Нема Закон за пристап до информации
Пријавување на имотна состојба	3	4	Промена	4 = Закон за објавување на имотна состојба, јавни податоци 2 = Закон за објавување на имотна состојба, нема јавни податоци 0 = Нема Закон
Учество на граѓаните (Необработена/груба пресметка)	4 (7.94) ¹	3 (6.18) ²	Промена	EIU необработена пресметка на индексот за учество на граѓаните 1 > 0 2 > 2.5 3 > 5 4 > 7.5
Вкупен/Возможен (процент)	15/16 (94%)	15/16 (94%)	Промена	75% подобност од вкупните можни поени

¹ “Индекс за демократија 2010: Democracy in Retreat,” The Economist Intelligence Unit (London: Economist, 2010), <http://bit.ly/eLC1rE>.

² “Индекс за демократија 2014: Democracy and its Discontents,” The Economist Intelligence Unit (London: Economist, 2014), <http://bit.ly/18kEzCt>.